

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2023 оны 11 дүгээр сарын 16
№42 (1290)

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

544. Дархлаажуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай 3167

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

545. Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн
албан тушаалд томилох тухай Дугаар 73 3168

546. Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн
албан тушаалд томилох тухай Дугаар 74 3168

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

547. Техникийн зохицуулалт батлах тухай Дугаар 98 3169

548. Журам батлах, үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээний
доод хязгаарыг тогтоох тухай Дугаар 128 3294

᠒᠔᠘.	ᠤᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠢ ᠨᠠᠭᠠᠨᠳᠦ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠒᠕	ᠳᠦᠨᠡᠭᠦᠨ
᠒᠔᠙.	ᠮᠡᠳᠤᠨᠠᠭᠤᠨ Folo_ ᠒᠗ Jᠶᠢᠳᠦ ᠒᠗ Gᠢᠳᠦ ᠒᠗ Dᠠᠭᠠᠳᠡᠭᠤᠬᠤ		
᠒᠕᠐.	ᠮᠡᠳᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠒᠗	ᠳᠦᠨᠡᠭᠦᠨ
᠒᠕᠑.	ᠮᠡᠳᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠒᠕	ᠳᠦᠨᠡᠭᠦᠨ
᠒᠕᠒.	ᠮᠡᠳᠤᠨᠠᠭᠤᠨ Folo_ ᠒᠗ Hᠠᠭᠢ		
᠒᠕᠓.	ᠮᠡᠳᠤᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠮᠡᠳᠤᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ ᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠮᠡᠳᠤᠨᠠᠭᠤᠨ ᠒᠗	ᠳᠦᠨᠡᠭᠦᠨ

ᠨᠠᠭᠤᠨ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны 10 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ДАРХЛААЖУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Дархлаажуулалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсгийн “В хэв шинжийн хемофилүс инфлюэнза нянгийн халдвар,” гэсний дараа “А вирус гепатит, пневмококк, хүний папиллома вирусийн халдвар,” гэж нэмсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

**Монгол Улсын
Их Хурлын
Төрийн Мэдээлэл**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР
“В хэв шинжийн хемофилүс инфлюэнза нянгийн халдвар,
А вирус гепатит, пневмококк, хүний папиллома вирусийн
халдвар” гэж нэмсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2023 оны 06 дугаар
сарын 29-ний өдөр

Дугаар 73

Улаанбаатар
хот

Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 16 дахь хэсэг, Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.1, 36.11 дэх хэсэг, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 2023 оны 176 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

1.Заминдийн Төмөрхүүг Дархан-Уул аймгийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилсугай.

2.Дархан-Уул аймгийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилогдсонтой холбогдуулан Заминдийн Төмөрхүүг Дархан-Уул аймаг дахь сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2023 оны 06 дугаар
сарын 29-ний өдөр

Дугаар 74

Улаанбаатар
хот

Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 16 дахь хэсэг, Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.1, 36.11 дэх хэсэг, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 2023 оны 177 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

1.Цамбын Эрдэнэзууг Дорнод аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилсугай.

2.Дорнод аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилогдсонтой холбогдуулан Цамбын Эрдэнэзууг Сүхбаатар аймаг дахь сум дундын иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2023 оны 03 дугаар
сарын 15-ны өдөр

Дугаар 98

Улаанбаатар
хот

Техникийн зохицуулалт батлах тухай

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 6.1-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.“Барилга байгууламжийн галын аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалт”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2.Техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангуулж, хяналт тавьж ажиллахыг Барилга, хот байгуулалтын сайд Ц.Даваасүрэнд үүрэг болгосугай.

3.Энэ тогтоолыг 2023 оны 08 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

**БАРИЛГА, ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД**

Ц.ДАВААСҮРЭН

Засгийн газрын 2023 оны 03 дугаар
сарын 15-ны өдрийн 98 дугаар
тогтоолын хавсралт

**БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН
ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН
ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ**

2023 он

Боловсруулсан:

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Д.Бямбацогт

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Д.Баян-Эрдэнэ

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Ж.Жаргалсайхан

Редакц хийсэн:

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Д.Гантулга

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Д.Алтанхуяг

Монгол Улсын зөвлөх инженер..... Н.Батжилмаа

Монгол Улсын мэргэшсэн инженер..... Т.Батцэнд

АГУУЛГА
2023 он

**I ХЭСЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ
БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ**

БҮЛЭГ 1. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

- 1 дүгээр зүйл. Зорилго, хамрах хүрээ
2 дугаар зүйл. Нэр томъёо ба тодорхойлолт
3 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдал
4 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийг галын аюулгүй байдлын шаардлагад нийцүүлэх нөхцөл
4.1.Техникийн зохицуулалтаар тогтоосон галын аюулгүй байдлын шаардлагыг бүрэн хангасан, галын эрсдэл нь зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтрээгүй байх;
4.2.Ашиглалтад орсон, зураг төсөл боловсруулагдаж магадлал хийгдэж баталгаажсан барилга байгууламж (объект)-ийн гал түймрийн эрсдэлийг энэхүү техникийн зохицуулалтын дагуу тооцоолохгүй байх;
Тайлбар: Батлагдсан өдрөөр тооцох

БҮЛЭГ 2. ГАЛ ТҮЙМЭР, ГАЛЫН АЮУЛТАЙ ХҮЧИН ЗҮЙЛСИЙН АНГИЛАЛ

- 5 дугаар зүйл. Гал түймэр, галын аюултай хүчин зүйлсийн ангиллын зорилго
6 дугаар зүйл. Гал түймрийн ангилал
7 дугаар зүйл. Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс

БҮЛЭГ 3. БОДИС МАТЕРИАЛЫН ТЭСЭРЧ ШАТАХ БА ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ, ҮЗҮҮЛЭЛТ

- 8 дугаар зүйл. Бодис материалын тэсэрч шатах ба галын аюулын ангиллын зорилго
9 дүгээр зүйл. Тэсэрч шатах болон галын аюултай бодис материалын үзүүлэлт
10 дугаар зүйл. Бодис материалын галын аюулын ангилал (барилгын материал, даавуу болон арьсан материалаас бусад)
11 дүгээр зүйл. Барилгын материал, даавуу болон арьсан эд зүйлийн галын аюулын ангилал
11.1.Барилгын материал, даавуу болон арьсан материалыг галын аюулаар нь ангилахдаа тэдгээрийн шинж чанар, галын аюултай хүчин зүйл үүсгэх чадварыг үндэслэнэ.
11.2.Галын аюулыг дараах шинж чанараар илэрхийлнэ. Үүнд:

БҮЛЭГ 4. ТЕХНОЛОГИЙН ОРЧНЫ ТЭСЭРЧ ШАТАХ ГАЛЫН АЮУЛЫН БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ, ҮЗҮҮЛЭЛТ

12 дугаар зүйл. Технологийн орчны тэсэрч шатах болон галын аюулын ангиллын зорилго

13 дугаар зүйл. Технологийн орчны тэсэрч шатах аюул болон галын аюулын үзүүлэлт

14 дүгээр зүйл. Технологийн орчны тэсэрч шатах галын аюулын ангилал

15 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

16 дугаар зүйл. Галын аюултай бүсийн ангилал

17 дугаар зүйл. Тэсрэх аюултай бүсийн ангилал

БҮЛЭГ 5. ЦАХИЛГААН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙГ ТЭСЭРЧ ШАТАХ БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛТАЙ БАЙДЛААР НЬ АНГИЛАХ

18 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

19 дүгээр зүйл. Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсэрч шатах болон галын аюултай байдлын ангилал

20 дугаар зүйл. Галаас хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ангилал

21 дүгээр зүйл. Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ангилал

БҮЛЭГ 6. ГАДНА ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ

22 дугаар зүйл. Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын ангиллын зорилго

23 дугаар зүйл. Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын зэрэглэл

БҮЛЭГ 7. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ӨРӨӨ ТАСАЛГААНЫ ТЭСЭРЧ ШАТАХ БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ

24 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж, өрөө тасалгааны тэсэрч шатах болон галын аюулын ангиллын зорилго

25 дугаар зүйл. Барилга байгууламж, өрөө тасалгааны тэсэрч шатах болон галын аюулын зэрэглэлийг тодорхойлох нь

БҮЛЭГ 8. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН БҮСЛЭВЧИЙН АНГИЛАЛ

26 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

27 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын ангилал

28 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн ангилал

29 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн бүтээцлэлийн галын аюулын ангилал

30 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект) болон галын бүслэвчийн зориулалтын галын аюулын ангилал

31 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн барилгын ангилал

БҮЛЭГ 9. БАРИЛГЫН БҮТЭЭЦ, ГАЛААС ХАМГААЛАХ ХААЛТЫН АНГИЛАЛ

32 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

33 дугаар зүйл. Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн ангилал

34 дүгээр зүйл. Барилгын бүтээцийн галын аюулын ангилал

35 дугаар зүйл. Галаас хамгаалах хаалтын ангилал

БҮЛЭГ 10. ШАТ БОЛОН ШАТНЫ ХОНГИЛЫН ГАЛЫН АНГИЛАЛ

36 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго.

37 дугаар зүйл. Шатны ангилал

38 дугаар зүйл. Шатны хонгилын ангилал

БҮЛЭГ 11. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ТЕХНИК, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН АНГИЛАЛ

39 дүгээр зүйл. Ангиллын зорилго

40 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийн ангилал

41 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн хэрэглээ ба ангилал

42 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах зориулалттай тусгай тоноглол бүхий автомашины ангилал

43 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийн ангилал

44 дүгээр зүйл. Галын автомат ажиллагаатай тоног төхөөрөмжийн ангилал

45 дугаар зүйл. Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хамгаалалтын болон хүмүүсийг авран хамгаалах хэрэгслийн ангилал

БҮЛЭГ 12. ГАЛЫН АЮУЛААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ СИСТЕМ

46 дугаар зүйл. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх системийг бий болгох зорилго

47 дугаар зүйл. Шатах орчин үүсэх нөхцөлийг арилгах аргууд

48 дугаар зүйл. Шатах орчинд гал асах эх үүсвэр үүсэх (гаднаас оруулах) нөхцөлийг арилгах

БҮЛЭГ 13. ГАЛ ТҮЙМРЭЭС ЭСЭРГҮҮЦЭН ХАМГААЛАХ СИСТЕМ

49 дүгээр зүйл. Гал түймрээс эсэргүүцэн хамгаалах системийн зорилго
50 дугаар зүйл. Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлээс хүний амь, эд хөрөнгийг хамгаалах арга.

51 дүгээр зүйл. Гал түймрийн үед хүмүүсийг аврах зам гарц

52 дугаар зүйл. Гал түймрийг илрүүлэх, зарлан мэдээлэх, хүмүүсийг аврах ажлыг удирдах систем.

53 дугаар зүйл. Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсээс хүмүүсийг олноор болон ганцаарчлан хамгаалах систем

54 дүгээр зүйл. Утаанаас хамгаалах систем

55 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн гал тэсвэршил ба галын аюулын анги

56 дугаар зүйл. Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршил ба галын аюулын анги

57 дугаар зүйл. Гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах.

58 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл

59 дүгээр зүйл. Автомат болон бие даан ажиллах гал унтраах төхөөрөмж

60 дугаар зүйл. Гал унтраах ус хангамжийн эх үүсвэр

61 дүгээр зүйл. Галын аюулгүй байдлыг хангах анхан шатны арга хэмжээ

62 дугаар зүйл. Галын аюулгүй байдлын мэдэгдэлд тавих шаардлага

II ХЭСЭГ. СУУРИН ГАЗРЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙГ ТӨЛӨВЛӨХ

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА.

БҮЛЭГ 14. СУУРИН ГАЗРЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙГ ТӨЛӨВЛӨХ

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

63 дугаар зүйл. Суурин газрын нутаг дэвсгэрийн төлөвлөлтийн баримт бичигт тавигдах шаардлага

64 дүгээр зүйл. Суурин газрын нутаг дэвсгэрт тэсэрч шатах аюултай барилга байгууламж (объект)-ийг төлөвлөх

65 дугаар зүйл. Хот, суурин газрын гал унтраах ус хангамжийн сүлжээ байгууламж

БҮЛЭГ 15. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХООРОНДЫН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН ЗАЙ

66 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект, ногоон байгууламж хоорондын галын аюулгүйн зай

67 дугаар зүйл. Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын барилга байгууламж тэдгээрийн зэргэлдээх объект хүртэлх галын аюулгүйн зай

68 дугаар зүйл. Шатахуун түгээх станцын барилга байгууламж (объект)-аас зэргэлдээх барилга байгууламж (объект) хүртэл галын аюулгүйн зай

69 дүгээр зүйл. Шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн нөөцийн савнаас барилга байгууламж (объект)-ийн хүртэлх галын аюулгүйн зай

70 дугаар зүйл. Газрын тос, хий, газрын тосны бүтээгдэхүүн дамжуулах, шингэрүүлэх байгууламжийн шугам хоолойноос зэргэлдээх барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүйн зай

БҮЛЭГ 16. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ, АВРАХ АНГИЙГ ХОТ, ТОСГОНД БАЙРЛУУЛАХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

71 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийг хот, тосгонд байрлуулах галын аюулгүйн байдлын шаардлага

72 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байранд тавигдах галын аюулгүй байдлын шаардлага

III ХЭСЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ, БАРИЛГА УГСРАЛТ БА АШИГЛАЛТЫН ҮЕИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 17. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ БАРИЛГА УГСРАЛТ БА АШИГЛАЛТЫН ҮЕИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

73 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн зураг төслийн баримт бичигт тавих шаардлага.

74 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын эрсдэлийн норматив утга.

75 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн зориулалтыг өөрчлөх ба сэргээн засварлах, төлөвлөлтийн үеийн галын аюулгүй байдлын шаардлага

БҮЛЭГ 18. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ СИСТЕМИЙН БҮТЭЦ БА ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОНЦЛОГТ ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

76 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах системд тавих шаардлага

77 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн цахилгаан тоног төхөөрөмжид тавигдах галын аюулгүйн шаардлага

78 дугаар зүйл. Автоматаар гал унтраах ба галын дохиоллын системд тавих шаардлага

79 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймрийг зарлан мэдээлэх ба хүмүүсийг аврах удирдлагын системд тавих галын аюулгүйн шаардлага

80 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийг утаанаас хамгаалах системд тавигдах шаардлагууд

81 дүгээр зүйл. Гал унтраах дотор ус хангамжид тавих шаардлага

82 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын аюулгүй байдал, гал тэсвэршилд тавих шаардлага

83 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал түймрийн тархалтыг хязгаарлахад тавих шаардлагууд

84 дүгээр зүйл. Авралтын зам, гарц болон ослын гарцад тавих шаардлага

85 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн үйл ажиллагааг дэмжих тоног төхөөрөмж

86 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), өрөө тасалгааны гал унтраах болон галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, зарлан мэдээлэх удирдлагын тоног төхөөрөмж

IV ХЭСЭГ. ҮЙЛДВЭРИЙН БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-Д ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 19. ҮЙЛДВЭРИЙН БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-Д ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

87 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн бичиг баримтад тавих шаардлагууд

88 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын эрсдэлийн норматив утга

89 дүгээр зүйл. Галын аюултай, тэсэрч шатах аюултай болон тэсрэх аюултай технологийн орчин дахь тоног төхөөрөмжид тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

БҮЛЭГ 20. ГАЛ ТҮЙМРИЙН ЭРСДЭЛИЙГ ТООЦОХ БОЛОН ҮЙЛДВЭРИЙН БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛЫН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ

90 дүгээр зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын үнэлгээний дараалал

91 дүгээр зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын шинжилгээ

92 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн гал түймрийн аюулын үнэлгээ

БҮЛЭГ 22. ҮЙЛДВЭРИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ АВРАХ АНГИЙН БАЙРШИЛ, ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ ТУСГАЙ ТОНОГЛОЛ БҮХИЙ АВТОМАШИН УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭРТ ХҮРЭХ БА ЗОРЧИХ ЗАМ, ГАРЦАД ТАВИХ ШААРДЛАГА

93 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн нутаг дэвгэр дэх гал түймэр унтраах аврах ангийн байршил

94 дүгээр зүйл. Үйлдвэрийн дэвсгэр нутгийн зам, гарцад тавих шаардлага

95 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн гал унтраах усны эх үүсвэрт тавих шаардлага

96 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах арга хэмжээ

V ХЭСЭГ. ГАЛ ТҮЙМРЭЭС ХАМГААЛАХ ТЕХНИКТ ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 22. ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

97 дугаар зүйл. Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага.

98 дугаар зүйл. Гал унтраах бодист тавих шаардлага

99 дүгээр зүйл. Галын дохиоллын автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

100 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах автомат болон бие даасан тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага.

БҮЛЭГ 23. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ АНХАН ШАТНЫ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИХ ШААРДЛАГА

101 дүгээр зүйл. Гал унтраагуурт тавих шаардлага

102 дугаар зүйл. Галын дотор даралтад усны цэгт тавих шаардлага.

103 дугаар зүйл. Галын хайрцагт тавих шаардлага.

БҮЛЭГ 24. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ ТУСГАЙ ТОНОГЛОЛ БҮХИЙ АВТОМАШИНД ТАВИХ ШААРДЛАГА

104 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах зориулалттай тусгай тоноглол бүхий автомашинд тавих шаардлага.

105 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах нисдэг хэрэгсэл, галт тэрэг, усан онгоцонд тавих шаардлага.

106 дугаар зүйл. Галын зөөврийн шахуургат (мотопомп) тавих шаардлага

БҮЛЭГ 25. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ АВТОМАТ ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИХ ШААРДЛАГА

107 дугаар зүйл. Ус ба хөөсөөр гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

108 дугаар зүйл. Хийгээр гал унтраах автомат тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага

109 дүгээр зүйл. Нунтгаар гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

110 дугаар зүйл. Шингэрүүлсэн хийгээр (Аэрозол) гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

111 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах автомат хосолсон төхөөрөмжид тавих шаардлага

112 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах автомат (робот) төхөөрөмжид тавих шаардлага

113 дугаар зүйл. Гал түймрийг зогсоох автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

БҮЛЭГ 26. ГАЛ ТҮЙМРЭЭС ХАМГААЛАХ ХҮН НЭГ БҮРИЙН ХАМГААЛАХ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИХ ШААРДЛАГА

114 дүгээр зүйл. Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлд тавих шаардлага тавих шаардлага

115 дугаар зүйл. Гал сөнөөгчийн амьсгалын бие даасан төхөөрөмжид тавих шаардлага

116 дугаар зүйл. Объектын гал түймэр унтраах ажиллагаанд зориулсан хамгаалах тусгай хувцсанд тавих шаардлага

117 дугаар зүйл. Гар, хөл, толгой хамгаалах хэрэгсэлд тавих шаардлага

118 дугаар зүйл. Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хэрэгсэлд тавих шаардлага

119 дүгээр зүйл. Нийтийн тусгай аврах хэрэгсэлд тавих шаардлага

БҮЛЭГ 27. ГАЛ УНТРААХ БАГАЖ, НЭМЭЛТ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИХ ШААРДЛАГА

120 дугаар зүйл. Гал унтраах багаж нэмэлт хэрэгсэлд тавих шаардлага

121 дүгээр зүйл. Галын нэмэлт багаж хэрэгсэлд тавих шаардлага

БҮЛЭГ 28. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИХ ШААРДЛАГА

122 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах тоног төхөөрөмжид тавих ерөнхий шаардлага

123 дугаар зүйл. Галын усны гидрант, нээх цоргод (стэндэр) тавих шаардлага

124 дүгээр зүйл. Галын хоолой, холбох хэрэгсэлд тавих шаардлага

125 дугаар зүйл. Галын усны болон хөөсний хошуу, хөөс холигчид тавих шаардлага

126 дугаар зүйл. Галын усны хоолойн салаа бэлчир, ус цуглуулагчид тавих шаардлага

127 дугаар зүйл. Гидроэлеватор болон сорох торонд тавих шаардлага

128 дугаар зүйл. Галын гар шатанд тавигдах шаардлага

VI ХЭСЭГ. БҮТЭЭГДЭХҮҮНД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 29. БОДИС, ЭД ЗҮЙЛД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

129 дүгээр зүйл. Бодис, материалын галын аюулын талаарх мэдээлэлд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

130 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-д хэрэглэх барилгын материалд тавих галын аюулгүйн шаардлага

131 дугаар зүйл. Нэхмэлийн болон арьс ширэн материалын галын аюулгүй байдалд тавих шаардлага

132 дугаар зүйл. Галаас хамгаалах бодис материалын мэдээлэлд тавих шаардлага

БҮЛЭГ 30. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ИНЖЕНЕРИЙН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН БҮТЭЭЦЭД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

133 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн бүтээцэд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

134 дугаар зүйл. Агаар сэлгэлт, салхивчийн шугам хоолой, утаа зайлуулах системд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

135 дугаар зүйл. Хог зайлуулах сувгийн хийц, угсралтад тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

136 дугаар зүйл. Цахилгаан шатанд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

VII ХЭСЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

БҮЛЭГ 31. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТӨРӨЛ

137 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлын тохирлын үнэлгээний төрөл

138 дугаар зүйл. Галаас хамгаалах бодис материалын галын аюулгүй байдлын тохирлын баталгааны онцлог

139 дүгээр зүйл. Галаас хамгаалах бодисын тохирлын баталгааны онцлог

VIII ХЭСЭГ. ТӨГСГӨЛ

БҮЛЭГ 32. ТӨГСГӨЛ

140 дүгээр зүйл. Төгсгөл

141 дүгээр зүйл. Техникийн зохицуулалтын хүчинтэй болох хугацаа

I ХЭСЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ БҮЛЭГ 1. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1 дүгээр зүйл. Зорилго, хамрах хүрээ

1.1. Энэхүү техникийн зохицуулалтын зорилго нь барилга байгууламж¹(объект)-²ийн галын аюулгүй байдлын үндсэн шаардлага, техникийн үзүүлэлтийг тогтооно.

Барилгын материал бүтээгдэхүүн болон Барилга байгууламжийн аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалтаар зохицуулагдсан асуудалд хамаарахгүй.

Ашиглагдаж байгаа барилга байгууламж (объект)-д гал түймрийн аюулын үнэлгээгээр хүний амь нас, эрүүл мэндэд ноцтой хохирол учруулахаар бол тухайн барилгыг эзэмшигч энэхүү зохицуулалтын шаардлагыг дагаж мөрдөнө.

1.2. Техникийн зохицуулалтаар дараах үйл ажиллагааг зохицуулна.
Үүнд:

1) барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулж хянах, шинээр барих өргөтгөх, шинэчлэх, засварлах тоноглох, зориулалт болон технологийн өөрчлөлт хийх, техникийн үйлчилгээ явуулах, буулгах;

2) Галын аюулгүй байдлын тохирлын үнэлгээ;

3) Цөмийн болон дулааны цахилгаан станц, усан цахилгаан станц, төмөр зам, нисэх онгоцны буудал, метро, улс дамнасан нефть болон хийн хоолой, газрын тос боловсруулах үйлдвэр, түүхий тос дамжуулах хоолой, цэргийн зориулалттай болон гүний уурхайн барилга байгууламж, хонгилын систем зэрэг улсын чанартай барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах техникийн тусгай нөхцөлийг тогтоох.

1.3. Энэхүү техникийн зохицуулалтыг дээр дурдсан барилга байгууламжид мөрдөхдөө Монгол улсын барилга байгууламжийн норм, нормативын баримт бичигт тусгагдсан бусад галын аюулгүй байдлын шаардлагыг хамт мөрдөнө.

1.4. Цацраг идэвхт бодис, цөмийн энергийн түүхий эд олборлох, хадгалах үйлдвэрлэх, тээвэрлэх, ашиглахдаа тухайн барилга байгууламж (объект), тээврийн хэрэгслийн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжоор зохицуулна.

¹ БТХуулийн 4.1.1

² Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.14

2 дугаар зүйл. Нэр томьёо ба тодорхойлолт

Энэхүү техникийн зохицуулалтад хэрэглэсэн нэр томьёог дор дурдсан утгаар ойлгоно. Үүнд:

1) **ослын гарц**-гал түймрийн үед хүмүүсийн амь насыг хамгаалахад зориулсан авралтын зам гарц руу болон шууд гадагш гарах эсхүл гал түймрийн аюулгүйн бүс рүү хүргэх нэмэлт гарц болгон ашигладаг хаалга, нээлхий болон бусад гарц;

Ослын гарцыг барилга байгууламж, байгууламжийн аврах зам, гарцын тоо, хэмжээнд оруулж тооцохгүй.

2) **гал түймрийн аюулгүйн бүс**-уг бүсэд байгаа хүмүүс гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсээс хамгаалагдсан эсхүл гал түймрийн аюултай хүчин зүйл байхгүй бүс;

3) **тэсрэлт**-орчиндоо асар богино хугацаанд илүүдэл даралт болон энерги ялгаруулах химийн урвал.

4) **тэсрэх аюултай холимог**-шатамхай тоос, хялбар авалцан асах шингэний уур, шатамхай хийтэй исэлдэгч эсхүл агаарын холимог нь тодорхой хэмжээнд хүрэх мөн асаах эх үүсвэрийн нөлөөгөөр тэсрэх онцлогтой холимог;

5) **барилга байгууламж (объект)-ийн тэсэрч шатах галын аюул**-барилга байгууламж (объект)-д тэсрэлтээс үүдэн шатах ба шаталтаас үүдэн тэсрэх аюултай нөхцөл байдал;

6) **шатамхай орчин**-асаах эх үүсвэрийн нөлөөгөөр шууд шатах орчин;

7) **галын аюулгүй байдлын мэдэгдэл**-тухайн барилга байгууламж (объект)-ийн хувьд гал түймрийн эрсдэлийн норматив хэмжээг хангахад чиглэсэн гал түймрээс хамгаалах арга хэмжээний мэдээллийг тусгасан тохирлын үнэлгээний баримт бичиг

8) **гал түймрийн хүлцэх эрсдэл**-нийгэм эдийн засгийн хувьд хүлцэж болох гал түймрийн эрсдэлийн түвшин;

9) **гал түймрийн эрсдэл**-барилга байгууламж (объект) болон хүмүүст гал түймрийн аюул бодитоор нөлөөлж болох хор уршгийн хэмжээ;

10) **гал түймрийн хувь хүний эрсдэл**-гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн нөлөөгөөр хүний амь нас эрсдэх магадлал;

11) **гал түймрийн нийгмийн эрсдэл**-гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн улмаас хүний амь нас олноор эрсдэх аюулын зэрэглэл;

12) **асаах эх үүсвэр**-шаталт үүсгэх энергийн үйлчлэл;

13) **барилга байгууламж (объект), болон галын бүслэвчийн бүтээцийн галын аюулын анги**-барилга байгууламж, байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал дэмжих ба гал түймрийн аюултай хүчин зүйл үүсгэх байдлаар нь бүтээцийг ангилсан үзүүлэлт;

14) **барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын аюулын зориулалтын анги-барилга байгууламж (объект)**-ийн зориулалт үйл ажиллагаа, ашиглалтын онцлог, галын бүслэвч, үйлдвэрийн технологийн үйл ажиллагаанаас хамааруулан ангилсан үзүүлэлт;

15) **галын бүслэвч**-гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах зориулалттай гал тэсвэршлийн тодорхой хязгаар бүхий хана, хучилтаар зааглагдсан барилга байгууламж (объект)-ийн хэсэг;

16) **гал түймрээс хамгаалах хаалт** – барилга байгууламж (объект), ногоон байгууламж, барилгын хэсэг хооронд гал түймэр дамжин тархахаас хамгаалах үүрэгтэй, гал тэсвэрлэх хязгаар, бүтээцийн галын аюулын ангийн шаардлага хангасан барилгын бүтээцийн хэсэг эсхүл инженерийн хийц;

17) **гадна тоног төхөөрөмж**-барилга байгууламж (объект)- ийн гадна байрлах технологийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл;

18) **аврахад шаардлагатай хугацаа**-гал түймэр гарснаас хойш хүмүүс гал түймрийн аюултай хүчин зүйлд өртөлгүй гал түймрийн аюулгүйн бүсэд амжиж очих хугацаа;

19) **барилга байгууламж (объект)-ийн хамгаалалт-иргэн** болон хуулийн этгээдийн барилга байгууламж (техник, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, бараа бүтээгдэхүүн болон бусад)-д гарч болзошгүй гал түймрийн аюулаас хүмүүсийг хамгаалах, гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах зорилгоор галын аюулгүйн дүрэм, норм, стандартын шаардлагыг хангуулахаар төлөвлөгдсөн байдал;

20) **исэлдүүлэгч**-шатамхай бодистой урвалд ордог, шаталтыг өдөөн шатах эрчмийг дэмждэг бодис материал;

21) **гал түймрийн аюултай хүчин зүйл** - хүнийг үхэлд хүргэх эсхүл гэмтээх, хордуулах, мөн эд материалын хохирол учруулах гал түймрийн шаталтаас үүсэх нөхцөл байдал;

22) **гал түймрийн голомт**-гал анх гарсан цэг;

23) **гал түймэр унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл** - гал түймрийг анх гарах үед нь унтраах зориулалттай зөөврийн болон хөдөлгөөнт хэрэгсэл;

24) **барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдал**-гал түймэр үүсэж тархахаас болон хүмүүсийн эд хөрөнгө гал түймрийн аюултай хүчин зүйлд өртөхөөс хамгаалагдсан байдал;

25) **бодис, материалын галын аюул**-бодис, материалын гал түймэр эсхүл тэсрэлт үүсгэх байдал;

26) **бодис, материалын тэсэрч шатах аюул**-гал түймрийн үед эсхүл физик химийн шинж чанараас хамааран шатамхай (шатах болон тэсрэх аюултай) холимог үүсгэх бодис, материалын чанар;

27) **барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюул**-барилга байгууламж (объект)-д гал түймэр үүсэж тархах болон хүмүүс, эд хөрөнгө гал түймрийн аюултай хүчин зүйлд өртөх байдал;

28) **галын депо**-гал түймэр унтраах техник, түүний үйлчилгээ, албаны өрөө тасалгаа, бие бүрэлдэхүүн амрах, хооллох, чөлөөт цаг өнгөрүүлэх, дуудлага хүлээн авах, техникийн болон бусад өрөөнүүдтэй гал түймэр унтраах аврах ангийн байр;

29) **галын аюултай (тэсрэх аюултай) бүс**-технологийн үйл ажиллагааны ердийн (ослын) үед байнга эсхүл заримдаа шатамхай бодис хэрэглэдэг битүү болон задгай орчны хэсэг;

30) **бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаар (галаас хамгаалах хаалтын дүүргэлт)**-стандарт туршилтын нөхцөлд дөлний үйлчлэл эхэлснээс хойш тухайн (галаас хамгаалах хаалтын дүүргэлт) бүтээцийн гал тэсвэршлийн аль нэг үзүүлэлтийн хязгаарт хүрэх хугацаа;

31) **галын аюулгүйн зай**-барилга байгууламж, байгууламжийн хооронд гал түймэр дамжин тархахаас урьдчилан сэргийлсэн нормчлогдсон зай;

32) **гал түймрийн дохио дамжуулах систем**-хамгаалагдаж буй барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймрийн, албаны болон хяналт-оношилгооны мэдээлэл, түүнчлэн (буцах сувагтай тохиолдолд) алсын удирдлагын дохиог холбооны сувгаар төвлөрсөн хяналтын төвд дамжуулах үүрэгтэй цогц техник хэрэгсэл.

33) **галын дохиоллын систем**-удирдлагын нэгдсэн төвөөс хянахаар барилга байгууламж (объект)-ийн хэмжээнд суурилуулсан гал мэдээлэх дохиоллын иж бүрдэл;

34) **галын мэдээ хүлээн авах, хянах хэрэгсэл**-галын мэдрэгч, мэдээлэгчээс дохио хүлээн авч гэрлэн, дуут дохио, галын тоног төхөөрөмж ажиллуулж эхлүүлэх удирдлагын үйл явцыг хянах техник хэрэгсэл;

35) **галын удирдлагын төхөөрөмж**-гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмж, (эсхүл) утаа зайлуулах системд удирдлагын дохиог дамжуулах, асаах, (эсхүл) гал түймэр гарсан тухай зарлан мэдээлэх, мөн бусад гал түймрээс хамгаалах төхөөрөмжид удирдлагын дохио дамжуулах техник хэрэгсэл;

36) **гал түймрийг хязгаарлах систем**-барилга байгууламж (объект)-д гал түймэр гарах боломжийг хязгаарлах зорилгоор хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, техник хэрэгсэл;

37) **гал түймрээс хамгаалах систем**-барилга байгууламж (объект)-ийн хэмжээнд гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсээс хүн, эд материалыг хамгаалах, хөнөөлийг хязгаарлах зорилготой зохион байгуулалтын арга хэмжээ, техник хэрэгсэл;

38) **утаанаас хамгаалах систем**-барилга байгууламж (объект)-д гал гарах үед шаталтын бүтээгдэхүүнийг хаах, хязгаарлах эзлэхүүн төлөвлөлттэй уялдуулан авсан техникийн иж бүрэн арга хэмжээ. (галын техникийн тусгай шаардлагыг хангасан төхөөрөмжтэй утаанаас хамгаалах тусгай зориулалтын агаар оруулах, зайлуулах агаар сэлгэлтийн бие даасан автомат ба алсын удирдлагатай систем.);

39) **барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн зэрэг**-барилга байгууламж (объект), бүслэвчийн бүтээцийн гал тэсвэрлэх хязгаараар тодорхойлогдох ангиллын үзүүлэлт;

40) **авралтын үйл ажиллагааны удирдлага, зарлан мэдээлэх техник хэрэгсэл**-гал түймэр гарсан тухай мэдээллийг хүмүүст хүргэх техник хэрэгсэл;

41) **галын дохиолол**-гал түймрийг илрүүлэх, галын мэдээллийг боловсруулах, өгөгдсөн хэлбэрээр дамжуулах, гал түймэр унтраах автомат тоног төхөөрөмж болон утаанаас хамгаалах төхөөрөмж, технологийн болон инженерийн тоног төхөөрөмж мөн түүнчлэн бусад галаас хамгаалах төхөөрөмжийг ажиллуулах тусгай мэдээ эсхүл дохио өгөх зориулалт бүхий техник хэрэгслийн бүрдэл;

42) **галын мэдээлэгч**-гал түймэр илрүүлэх, дохио үүсгэх хэрэгсэл;

43) **галын зарлан мэдээлэх хэрэгсэл**-гал түймэр гарсан тухай хүмүүст зарлан мэдээлэх техник хэрэгсэл;

44) **технологийн орчин**-технологийн үйл ажиллагаанд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, хэрэглэх хүрээнд ашиглагдах идэвхтэй, идэвхгүй бодис, материалуудын олон төлөвт (хатуу, шингэн, хий болон олон фазын) орчин;

45) **барилга байгууламж (объект)-ийн гал түймэр тэсвэрлэх чанар**-гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс болон дагалдах үр дагаврын үйлчлэлд барилгын бүтээц, эд хөрөнгө, тоног төхөөрөмж нь бүрэн бүтэн байдлаа эсхүл зориулалтаа хадгалан үлдэх шинж чанар;

46) **авралтын гарц**- гадагш эсхүл гал түймрийн аюулгүйн бүс рүү шууд гарах авралтын зам руу хүргэх гарц;

47) **авралтын зам**-гал түймрийн үед хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангаж хөдөлгөөнийг гал түймрийн аюулгүйн бүс рүү эсхүл гадагш чиглүүлсэн зам;

48) **авралт**-Гал түймрийн үед галын аюултай хүчин зүйлийн хөнөөлд өртөж болзошгүй өрөө байрнаас хүмүүс өөрсдийгөө аврахын тулд шууд гадагш гарах болон гал түймрийн аюулгүйн бүс руу гарахаар хийж буй бие даасан үйлдэл эсхүл зохион байгуулалттайгаар байрнаас гаргах үйл явц

49) **гал түймэр унтраах төхөөрөмж**-гал түймрийг гал унтраах бодис гаргах замаар унтраадаг суурин техник хэрэгслийг хэлнэ.

3 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдал

3.1.Барилга байгууламж (объект) бүр галын аюулгүй байдлыг хангаж иж бүрэн системтэй байна.

3.2.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангаж иж бүрэн системийн зорилго нь гал түймрээс сэргийлэх, хүмүүсийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгийг хамгаалахад оршино.

3.3.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах иж бүрэн системд гал түймрээс сэргийлэх, хамгаалах, аюулгүй байдлыг хангах техник зохион байгуулалтын нэгдсэн арга хэмжээ багтана.

3.4.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах иж бүрэн систем нь гал түймрийн эрсдэлийг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байх, мөн гал түймрийн үед бусдад аюул учруулахаас сэргийлэхэд чиглэсэн цогц арга хэмжээг агуулсан байна.

4 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийг галын аюулгүй байдлын шаардлагад нийцүүлэх нөхцөл

4.1.Техникийн зохицуулалтаар тогтоосон галын аюулгүй байдлын шаардлагыг бүрэн хангасан, галын эрсдэл нь зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтрээгүй байх;

4.2.Ашиглалтад орсон, зураг төсөл боловсруулагдаж магадлал хийгдэж баталгаажсан барилга байгууламж (объект)-ийн гал түймрийн эрсдэлийг энэхүү техникийн зохицуулалтын дагуу тооцоолохгүй байх;

Тайлбар: Батлагдсан өдрөөр тооцох

4.3.Хот, тосгоны галын аюулгүй байдлыг энэхүү техникийн зохицуулалтын 62 дугаар зүйлд заасны дагуу холбогдох төрийн эрх бүхий байгууллага, орон нутгийн удирдлагууд хэрэгжүүлж ажиллах;

4.4.Барилга байгууламж (объект)-ийн өмчлөгч, эзэмшигч нь энэхүү техникийн зохицуулалтын 63 дугаар зүйлд заасны дагуу галын аюулгүй байдлын мэдэгдэл гаргасан байх;

4.5.Галын түймрийн аюулын үнэлгээний³ тооцоо нь галын аюулгүй байдлын тохирлын баталгааны салшгүй хэсэг байна;

4.6.Барилга байгууламж (объект)-ын галын аюулгүй байдлыг тодорхойлох үзүүлэлтээр тодорхойлно.

- Үйл ажиллагааны галын аюулын анги;
- Гал тэсвэршлийн зэрэг, бүтээцийн галын аюулын анги;
- Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын ангилал, барилга байгууламж (объект), өрөө тасалгааны галын ба тэсэрч шатах галын аюулын ангилал (үйлдвэрийн барилга байгууламж)

³ Гал түймрийн эрсдэлийн үнэлгээг хамтатгаж ойлгоно.

БҮЛЭГ 2. ГАЛ ТҮЙМЭР, ГАЛЫН АЮУЛТАЙ ХҮЧИН ЗҮЙЛСИЙН АНГИЛАЛ

5 дугаар зүйл. Гал түймэр, галын аюултай хүчин зүйлсийн ангиллын зорилго

5.1.Шатах материалын төрлөөр нь ангилж галыг ямар төрлийн бодис ашиглан унтраахыг тогтооно.

5.2.Гал түймрийг унтраах төвөгтэй байдлаар нь ангилж, гал унтраахад шаардлагатай гал унтраах ангийн хүч, бусад хэрэгсэл, бүрэлдэхүүнийг тодорхойлоход ашиглана.

5.3.Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлээр нь ангилж, гал түймрийн үед хүний амь нас, эд хөрөнгийг хамгаалахад шаардлагатай галын аюулгүй байдлын арга хэмжээг төлөвлөхөд ашиглана.

6 дугаар зүйл. Гал түймрийн ангилал

6.1.Гал түймэр нь шатах материалын төрлөөр дараах ангиудад хуваагдана. Үүнд:

- 1) шатамхай хатуу бодис ба материалын (А);
- 2) шатамхай шингэн буюу хайлмаг хатуу бодис ба материалын (В);
- 3) хийн (С);
- 4) металлын (D);
- 5) цахилгаан хүчдэлд ажиллах тоног төхөөрөмжийн шатамхай бодис материалын (E);
- 6) цөмийн материал, цацраг идэвхт хаягдал, цацраг идэвхт бодисын (F).

7 дугаар зүйл. Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс

7.1.Хүн болон эд хөрөнгөнд нөлөөлөх галын аюултай хүчин зүйлс:

- 1) оч, дөл;
- 2) дулааны урсгал;
- 3) орчны өндөр температур;
- 4) дулааны задрал, шаталтын хорт хийн өндөр агууламж;
- 5) хүчилтөрөгчийн сийрэгжилт;
- 6) утаан дахь үзэгдэх орчны хязгаарлалт.

7.2 Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсийн дагалдах хэлбэр:

1) галд автсан барилга байгууламж (объект), тээврийн хэрэгсэл, техник, тоног төхөөрөмж, бараа бүтээгдэхүүн, эд хөрөнгө бусад зүйлийн шатсан үлдэгдэл;

2) тоног төхөөрөмж, бүтээгдэхүүн бусад эд хөрөнгийн эвдрэл, задралаас үүдэн байгаль орчинд тархах цацраг идэвхт бодис, материал болон хорт хий;

3) технологийн тоног төхөөрөмж, цахилгаан хэрэгсэл, бусад эд зүйлийн цахилгаан дамжуулах хэсэгт үүсэх өндөр хүчдэл;

4) гал түймрээс үүсэх тэсрэлт, дэлбэрэлт;

5) гал унтраах бодисын үйлчлэл.

БҮЛЭГ 3. БОДИС МАТЕРИАЛЫН ТЭСЭРЧ ШАТАХ БА ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ, ҮЗҮҮЛЭЛТ

8 дугаар зүйл. Бодис материалын тэсэрч шатах ба галын аюулын ангиллын зорилго

8.1.Бодис материалын тэсэрч шатах ба галын аюулын ангиллын зорилго нь тэдгээрийг үйлдвэрлэх, хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, дахин боловсруулах, устгах үеийн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг тогтооход оршино.

8.2.Барилга байгууламж (объект)-ийн бүтээц, галаас хамгаалах системийн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг тогтооход барилгын материалын галын аюулгүй байдлын ангиллыг ашиглана.

9 дүгээр зүйл. Тэсэрч шатах болон галын аюултай бодис материалын үзүүлэлт

9.1.Бодис, материалын тэсэрч шатах болон галын аюулыг үнэлэхэд шаардлагатай үзүүлэлтийг тэдгээрийн төлөв байдлаас хамааруулан 1 дүгээр хүснэгтэд үзүүлэв.

9.2.1 дүгээр хүснэгтэд заасан бодис, материалын тэсэрч шатах болон галын аюулын үзүүлэлтийг тодорхойлох аргачлалыг галын аюулгүй байдлын холбогдох норм, норматив баримт бичгээр тогтооно.

9.3.Тэсэрч шатах болон галын аюулын үзүүлэлтийг бодис материалын хэрэглэхэд тавигдах шаардлагыг тогтоох мөн гал түймрийн эрсдэлийн тооцоо хийхэд ашиглана.

10 дугаар зүйл. Бодис материалын галын аюулын ангилал (барилгын материал, даавуу болон арьсан материалаас бусад)

10.1.Бодис материалыг галын аюулаар нь ангилахдаа тэдгээрийн шинж чанар, гал түймрийн эсхүл тэсрэлт үүсгэх чадварыг үндэслэн ангилна.

10.2.Бодис материалыг шатах чанараар нь дараах бүлэгт хуваана.
Үүнд:

1) шатдаггүй-ил агаарт шатдаггүй бодис материал. Шатдаггүй бодис нь тэсэрч шатах аюултай байж болно. Жишээлбэл: Ус, агаарын хүчилтөрөгчтэй, мөн өөр хоорондоо харилцан урвалд орж шатамхай бүтээгдэхүүн ялгаруулдаг бодис эсхүл исэлдүүлэгч үүнд хамаарна;

2) тэсвэрлэн шатдаг-асаах эх үүсвэрийн нөлөөгөөр агаарт шатдаг боловч эх үүсвэрийг холдуулахад цааш шатахгүй бодис материал;

3) шатдаг-өөрөө авалцан шатдаг мөн түүнчлэн асаах эх үүсвэрийн нөлөөгөөр шатаж эхлэн дөлний эх үүсвэрийг холдуулсан ч үргэлжлүүлэн шатдаг бодис материал.

10.3.Бодис материалын шатах чанарыг турших аргыг галын аюулгүй байдлын стандарт, норматив баримт бичгийн дагуу тогтооно.

10.4.Шатах шингэнийг хялбар авалцан асах шингэн, онц аюултай хялбар авалцан асах шингэн, мөн бага температурт уур нь авалцан асдаг шингэн гэж хуваана.

11 дүгээр зүйл. Барилгын материал, даавуу болон арьсан эд зүйлийн галын аюулын ангилал

11.1.Барилгын материал, даавуу болон арьсан материалыг галын аюулаар нь ангилахдаа тэдгээрийн шинж чанар, галын аюултай хүчин зүйл үүсгэх чадварыг үндэслэнэ.

11.2.Галын аюулыг дараах шинж чанараар илэрхийлнэ. Үүнд:

- 1) шатдаг чанар (Ш);
- 2) дөллөж авалцан асах (Д);
- 3) гадаргууд дөлний тархалтын шинж чанар (ТҮ);
- 4) утаа үүсгэх чадвар (У);
- 5) хортой бодис ялгаруулдаг шинж чанар (Х).

11.3.Барилгын материалыг шатах байдлаар нь шатдаг (Ш) болон шатдаггүй (ШҮ) гэж ангилна.

11.4.Барилгын материалыг туршилтаар тогтоосон утга нь дараах үзүүлэлттэй үед шатдаггүй ангилалд багтаана. Үүнд:

- температурын өсөлт-50°С-ээс ихгүй;
- жингийн (дээжийн) алдагдал-50 %-аас ихгүй;
- дөллөн шатах хугацаа-10 секундээс ихгүй.

11.5.Хэрэв барилгын материал нь энэхүү зохицуулалтын 3 дугаар бүлгийн 12.4-д заагдсан 3 үзүүлэлтээс аль нэгийг хангахгүй байгаа тохиолдолд шатдаг материалд хамаарна. Барилгын шатдаг материал нь дараах бүлэгт хуваагдана. Үүнд:

- 1) бага зэрэг шатдаг (Ш1)-утааны хийн температур 135°С-ээс ихгүй, туршиж буй дээжийн уртын дагуух эвдрэлийн зэрэг нь 65 хувиас ихгүй, жингийн алдагдал нь 20 хувиас ихгүй, бие даан шатах хугацаа 0 секунд;
- 2) дунд зэрэг шатдаг (Ш2)-утааны хийн температур 235°С-ээс ихгүй, туршиж буй дээжийн уртын дагуух эвдрэлийн зэрэг 85 хувиас ихгүй, жингийн алдагдал нь 50 хувиас ихгүй, бие даан шатах хугацаа 30 секундээс ихгүй;
- 3) хэвийн шатдаг (Ш3)-утааны хийн температур 450°С-ээс ихгүй, туршиж буй дээжийн уртын дагуух эвдрэлийн зэрэг 85 хувиас их, жингийн алдагдал нь 50 хувиас ихгүй, бие даан шатах хугацаа 300 секундээс ихгүй;
- 4) хүчтэй шатдаг (Ш4)-утааны хийн температур 450°С-ээс их, туршиж буй дээжийн уртын дагуух эвдрэлийн зэрэг 85 хувиас их, жингийн алдагдал нь 50 хувиас их, бие даан шатах хугацаа 300 секундээс их.

11.6.Ш1-Ш3 бүлэгт хамаарах материалын хувьд туршилтын явцад хайлах хайлмал дусал үүсэхийг зөвшөөрөхгүй. Барилгын шатдаггүй материалын хувьд галын аюулын бусад үзүүлэлтийг тодорхойлохгүй ба нормчлохгүй болно.

11.7.Барилгын шатдаг материалыг (шалны хивсийг оруулаад) дөллөж авалцан асах чанараар нь дулааны урсгалын гадаргуугийн критик нягтын хэмжээнээс хамааруулан дараах бүлэгт хуваана. Үүнд:

- 1) Төвөгтэй дөллөж авалцан асах (Д1), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 35 кВт-аас их байх;
- 2) Дунд зэрэг дөллөж авалцан асах (Д2), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 20 кВт-аас багагүй 35 кВт-аас бага;
- 3) Хялбар дөллөж авалцан асах (Д3), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 20кВт бага.

11.8.Гадаргуугийн дөлний тархалтын хурдаар нь барилгын шатдаг материалыг (шалны хивсийг оруулаад) гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээнээс хамааруулан дараах бүлэгт хуваана. Үүнд:

- 1) тархдаггүй (ТҮ1), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 11кВт-аас их;

- 2) бага зэрэг тархдаг (ТҮ2), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 8 кВт-аас багагүй 11кВт-аас ихгүй;
- 3) дунд зэрэг тархдаг (ТҮ3), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 5 кВт-аас багагүй 8кВт-аас ихгүй;
- 4) хүчтэй тархдаг (ТҮ4), 1м² гадаргуугийн дулааны урсгалын нягтын хэмжээ 5кВт-аас бага.

11.9.Шатдаг материалыг утаа үүсгэх илтгэлцүүрийн утгаас хамааруулан утаа үүсгэх чадвараар нь дараах бүлэгт хуваана. Үүнд:

- 1) Бага зэргийн утаа ялгаруулах чадвартай (У1)-нэг килограмм материалаас 50 квадрат метрээс бага утаа үүсгэдэг илтгэлцүүр бүхий;
- 2) Дунд зэргийн утаа ялгаруулах чадвартай (У2)-нэг килограмм материалаас 50-аас багагүй 500-аас ихгүй квадрат метр утаа үүсгэдэг илтгэлцүүр бүхий;
- 3) Их хэмжээний утаа ялгаруулах чадвартай (У3)-нэг килограмм материалаас 500 квадрат метрээс их утаа үүсгэдэг илтгэлцүүр бүхий.

11.10.Барилгын шатдаг материалын хорт бодис ялгаруулах байдлаар нь 2 дугаар хүснэгтэд дурдсанаар дараах бүлэгт хуваана. Үүнд:

- 1) бага зэргийн аюултай (Х1);
- 2) дунд зэргийн аюултай (Х2);
- 3) өндөр зэргийн аюултай (Х3);
- 4) онцгой аюултай (Х4).

11.11.Галын аюулын ангийг барилгын материалын галын аюулын бүлгээс хамааруулан 3 дугаар хүснэгтэд үзүүлэв.

11.12.Шалны хивсний хувьд шатамхай байдлын бүлгийг тодорхойлохгүй.

11.13.Даавуу болон арьсан материалыг дөллөж авалцан асах чанараар нь хялбар болон төвөгтэй дөллөж авалцан асдаг гэж хуваана.

Бес даавуун материалыг турших үед дараах нөхцөлийг хангаж байвал хялбар дөллөж авалцан асдаг ангилалд багтаана. Үүнд:

- 1) туршиж буй аль нэг дээжийг асаах үед дөллөж шатах хугацаа нь 5 секундээс их;
- 2) туршиж буй дээжийг асаах үед дөлний шаталт үргэлжилж дээжийн аль нэг ирмэг хүрсэн тохиолдолд;
- 3) туршиж буй дурын дээжийн хөвөн шатах;
- 4) туршиж буй дээжийн гадаргуугийн дөллөж авалцан асах асалт нь асаасан цэгээс 100 мм-ээс илүү тархах;

5) туршиж буй дээжийн гадаргуу эсхүл зах хэсэгт дөл үйлчилснээр дээжид үүсэх нүүрсэжсэн хэсгийн дундаж урт нь материалын захаас 150 мм-ээс их тархах.

11.14.Барилгын даавуун болон арьсан материалыг ангилахдаа дөлний тархалтын индексийн утга (I) - ашиглах ба бодис материал шатах үеийн дөлний тархалт, дулаан ялгаруулалтын шинж чанараас хамаарна.

Материалын дөлний тархалтыг дараах бүлэгт хуваана. Үүнд:

- 1) гадаргуу дээр дөл тархдаггүй-дөлний тархалтын утга 0;
- 2) гадаргуу дээрх дөлний тархалт удаан-дөлний тархалтын утга 20-оос ихгүй;
- 3) гадаргуу дээрх дөлний тархалт хурдан-дөлний тархалтын утга 20-оос их.

11.15.Барилгын даавуун болон арьсан материалын галын аюулын үзүүлэлтийн ангиллыг тодорхойлох туршилтын аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

БҮЛЭГ 4. ТЕХНОЛОГИЙН ОРЧНЫ ТЭСЭРЧ ШАТАХ ГАЛЫН АЮУЛЫН БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ, ҮЗҮҮЛЭЛТ

12 дугаар зүйл. Технологийн орчны тэсэрч шатах болон галын аюулын ангиллын зорилго

12.1.Технологийн орчны тэсэрч шатах болон галын аюулын ангиллыг технологийн үйл ажиллагааны аюулгүй байдлын шалгуурыг тогтооход ашиглана.

13 дугаар зүйл. Технологийн орчны тэсэрч шатах аюул болон галын аюулын үзүүлэлт

13.1.Технологийн орчны тэсэрч шатах болон галын аюул нь үйл ажиллагааны үр дүнд үүсэх бодис, технологийн үйл ажиллагааны үзүүлэлтээр илэрхийлэгдэнэ. Бодисын тэсэрч шатах аюул болон галын аюулыг тодорхойлох шаардлагатай үзүүлэлтийг 1 дүгээр хүснэгтэд тусгасан.

13.2.Технологийн орчин дахь бодисын тэсэрч шатах аюул болон галын аюулын үзүүлэлтийг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тодорхойлно.

14 дүгээр зүйл. Технологийн орчны тэсэрч шатах галын аюулын ангилал

14.1. Технологийн орчны тэсэрч шатах галын аюул нь дараах бүлэгт хуваагдана. Үүнд:

- 1) галын аюултай;
- 2) тэсэрч шатах аюултай;
- 3) тэсрэх аюултай;
- 4) галын аюулгүй.

14.2. Шатах орчин үүсэх, мөн түүнчлэн гал асаах хангалттай эх үүсвэр үүсэх боломжтой орчныг галын аюултай орчинд хамааруулна.

14.3. Шатамхай хий, хялбар авалцан асах шингэний уур, шатамхай шингэн, шатамхай аэрозоль, тоосонцор зэрэг асаах үүсвэр бий болоход шууд тэсрэх ба шатах хэмжээний нягтралтай исэлдэх холимог үүсэх орчныг тэсэрч шатах галын аюултай орчинд тооцно.

14.4. Шатамхай хий, хялбар авалцан асах шингэний уур, шатамхай шингэн, шатамхай аэрозоль, тоосонцор, сэмэрдэс зэрэгтэй нэгдэн асаах үүсвэр бий болоход шууд тэсрэх хэмжээний тодорхой концентрацтай агаарын холимог үүсэх орчныг тэсрэх аюултай орчинд тооцно.

14.5. Шатах орчин болон исэлдүүлэгч байхгүй орон зайг галын аюулгүй орчинд тооцно.

15 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

15.1. Тэсрэх аюултай болон галын аюултай бүсийн ангиллыг цахилгаан техникийн болон бусад тоног төхөөрөмжийг түүний тэсэрч дэлбэрэх галын аюулаас хамгаалах хамгаалалтын зэргээс нь хамааруулан сонгоход ашиглана.

16 дугаар зүйл. Галын аюултай бүсийн ангилал

16.1. Галын аюултай бүс /ГБ/ нь дараах ангилалд хуваагдана. Үүнд:

- 1) ГБ - I бүс - 61°C болон түүнээс дээш температурт асах шатах шингэнтэй харьцдаг өрөө тасалгаа;
- 2) ГБ - II бүс - шатдаг тоос эсхүл сэмэрдэс үүсгэдэг өрөө тасалгаа;
- 3) ГБ - IIa бүс - галын хувийн ачаалал нь нэг метр квадратад 1 мегаджоулаас багагүй хатуу шатдаг бодистой харьцдаг өрөө, тасалгааны хэсэг;

4) ГБ - III бүс- 61°C болон түүнээс дээш асах температуртай шатах шингэн түүнчлэн дурын шатдаг хатуу бодистой харьцдаг барилга байгууламж (объект)-ийн хэсэг.

16.2.Галын аюултай бүсийн ангиллын үзүүлэлтийг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгийн дагуу тогтооно.

17 дугаар зүйл. Тэсрэх аюултай бүсийн ангилал

17.1.Тэсрэх аюултай бүсийг тэсрэх аюултай холимгийн байх давтамж, хугацаанаас хамааруулан дараах ангилалд хуваана. Үүнд:

1) 0-ээр анги-бүсийн орчинд тэсрэх аюултай хийн болон шингэний уурын холимог байнга эсхүл хамгийн багадаа нэг цагийн турш байх бүс;

2) 1-ээр анги-хэвийн ажиллагааны үед агаартай нэгдэхдээ тэсрэх холимог үүсгэх шатах хий эсхүл хялбар авалцан асах шингэний уур ялгаруулдаг тоног төхөөрөмж байрлах өрөө тасалгааны бүс;

3) 2-аар анги-хэвийн ажиллагааны үед ялгарсан шатах хий эсхүл хялбар авалцан асах шингэний уур агаартай нэгдэхдээ тэсрэх холимог үүсгэхгүй боловч зөвхөн осол, тоног төхөөрөмжийн эвдрэл гэмтлээс үүдэн тэсрэх холимог үүсгэх бүс;

4) 20-аар анги-тэсрэх аюултай шатамхай тоосонцор агаартай нэгдэн авалцан асах концентрацийн доод хязгаар нь 1м^3 тутамд 65 граммаас бага холимог байнга үүсгэх бүс;

5) 21-ээр анги-хэвийн ажиллагааны үед тоног төхөөрөмжөөс гарах шатамхай тоосонцор эсхүл сэмэрдэс нь дэгдэмхий төлөвт шилжиж агаартай нэгдсэнээр 1м^3 тутамд 65 грамм буюу түүнээс бага концентрацитай тэсрэх аюултай холимог үүсгэдэг өрөө тасалгааны бүс;

6) 22-аар анги-хэвийн ажиллагааны үед тоног төхөөрөмжөөс гарах шатамхай тоосонцор эсхүл сэмэрдэс нь агаартай нэгдэн 1м^3 тутамд 65 грамм ба түүнээс бага концентрацитай тэсэрдэг холимог үүсгэхгүй боловч технологийн тоног төхөөрөмжийн гэмтэл, ослоос үүдэж тэсрэх аюултай холимог үүсгэх бүс;

17.2.Тэсрэх аюултай бүсийн ангиллын үзүүлэлтийг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

БҮЛЭГ 5. ЦАХИЛГААН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙГ ТЭСЭРЧ ШАТАХ БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛТАЙ БАЙДЛААР НЬ АНГИЛАХ

18 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

18.1.Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсэрч шатах болон галын аюулын ангилал нь цахилгаан тоног төхөөрөмжийг аюулгүй хэрэглэх

хүрээ, түүнд тохирсон тэмдэг тэмдэглэгээ, түүнчлэн цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын үеийн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг тодорхойлоход хэрэглэнэ.

19 дүгээр зүйл. Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсэрч шатах болон галын аюултай байдлын ангилал

19.1.Цахилгаан тоног төхөөрөмжийг тэсэрч шатах болон галын аюултай байдлын зэрэглэлээс хамааруулж дараах ангилалд хуваана. Үүнд:

- 1) тэсэрч шатахаас хамгаалах хэрэгсэлгүй цахилгаан тоног төхөөрөмж;
- 2) галаас хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмж (галын аюултай бүсэд)
- 3) тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмж (тэсрэлтийн аюултай бүсэд)

19.2.Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсэрч шатах болон галын аюултай байдлын зэрэглэл гэж цахилгаан тоног төхөөрөмжийн дотор асаах эх үүсвэрийн үүсэх аюул болон (эсхүл) цахилгаан тоног төхөөрөмжийг хүрээлэх шатах орчинд асаах эх үүсвэртэй хүрэлцэх аюулыг ойлгоно. Тэсэрч шатахаас хамгаалах хэрэгсэлгүй цахилгаан тоног төхөөрөмжийг галын болон тэсрэлтийн хамгаалалтын түвшингээр нь ангилахгүй.

20 дугаар зүйл. Галаас хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ангилал

20.1.Галын аюултай бүсэд ашиглагдаж буй цахилгаан тоног төхөөрөмжийг ус, гадны хатуу биет дотогшоо нь нэвтрэхээс (энэ байдлыг бүтээцийн хийцлэлээр хангана) хамгаалагдсан зэргээр нь ангилна.

Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн галын хамгаалалтын ангиллыг 4, 5 дугаар хүснэгтэд тусгасан болно.

20.2.Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн галаас хамгаалагдсан хамгаалалтын бүрхэвчийн зэргийг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

20.3.Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн галаас хамгаалагдсан хамгаалалтын бүрхэвчийн зэргийг Олон Улсын хамгаалалтын тэмдэг (IP) болон хоёр оронтой тоогоор тэмдэглэх ба эхний орон нь хатуу биетээс хамгаалагдсан байдал, хоёр дахь орон нь ус нэвтрэхээс хамгаалагдсан байдлыг тус тус илтгэнэ.

21 дүгээр зүйл. Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ангилал

21.1.Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийг тэсрэлтээс хамгаалагдсан түвшин, хамгаалалтын төрөл, бүлэг болон температурын ангиас хамааруулан ангилна.

21.2.Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийг түвшингээр нь дараах төрөлд хуваана:

- 1) тэсрэх онцгой аюулгүй цахилгаан тоног төхөөрөмж (0 түвшин);
- 2) тэсрэх аюулгүй цахилгаан тоног төхөөрөмж (1 дүгээр түвшин);
- 3) тэсрэлтээс өндөр найдваржилттайгаар хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмж (2 дугаар түвшин).

21.3.Тэсрэх онцгой аюулгүй цахилгаан тоног төхөөрөмж гэж тэсрэх аюулаас хамгаалах нэмэлт тоноглолтой тэсрэх аюулгүй цахилгаан тоног төхөөрөмжийг хэлнэ.

21.4.Тэсрэх аюулгүй цахилгаан тоног төхөөрөмж нь тоног төхөөрөмжийн хэвийн үйл ажиллагааны үед болон тэсрэлтээс хамгаалах хэрэгслийн гэмтлээс бусад гэмтлийн үед ч тэсрэлтээс хамгаалагдана.

21.5.Тэсрэлтээс өндөр найдвартайгаар хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмж нь зөвхөн тоног төхөөрөмжийн хэвийн ажиллагааны үед л тэсрэлтээс хамгаалагдсан болно (Осол, гэмтэл гараагүй үед)

21.6.Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийг тэсрэлтээс хамгаалах төрлөөр нь дараах байдлаар хуваана:

- 1) тэсрэлт үл нэвтрүүлэх бүрхүүлтэй (d);
- 2) илүүдэл даралттай бүрхүүлийг хамгаалах хийгээр дүүргэлт ба үлээлттэй дүүргэх (p);
- 3) оч үүсгэх аюулгүй цахилгаан хэлхээтэй (i);
- 4) гүйдэл дамжуулагч бүхий бүрхүүлийг кварцаар дүүргэсэн (q);
- 5) гүйдэл дамжуулагч бүхий бүрхүүлийг тосоор дүүргэсэн (o);
- 6) барилга байгууламж (объект)-ийн онцлогоор тодорхойлогдох тэсрэлтээс хамгаалах тусгай төрөл (s);
- 7) хамгаалалтын бусад төрөл (e).

21.7.Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийг хэрэглэхэд зөвшөөрөгдөх бүсээр нь дараах байдлаар хуваана:

- 1) үйлдвэрийн хийн болон ууртай (II бүлэглэл болон IIA, IIB, IIC бүлэглэл);
- 2) уурхайн метан хийтэй (I бүлэглэл).

21.8.Тэсрэлтээс хамгаалагдсан II бүлгийн тоног төхөөрөмжийн гадаргуугийн зөвшөөрөгдөх температураас хамаарч дараах байдлаар хуваана. Үүнд:

- 1) T1 (450°C түүнээс дээш);
- 2) T2 (300-450) °C;
- 3) T3 (200-300) °C;
- 4) T4 (135-200) °C;
- 5) T5 (100-135) °C;
- 6) T6 (85-100) °C.

21.9.Тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжид тэмдэглэгээ хийгдсэн байх ёстой. Ингэхдээ доор заагдсан дарааллыг баримтална. Үүнд:

- 1) цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсрэлтээс хамгаалагдсан цахилгаан тоног төхөөрөмжийн түвшний тэмдэг (2, 1, 0);
- 2) Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсрэлтийн хамгаалалтын тэмдэг (Ex);
- 3) тэсрэлтийн хамгаалалтын төрлийн тэмдэг (d, p, i, q, o, s, e);
- 4) цахилгаан тоног төхөөрөмжийн бүлэг, дэд бүлгийн тэмдэг (I, II, IIA, IIB, IIC);
- 5) цахилгаан тоног төхөөрөмжийн температурын ангийн тэмдэг (T1, T2, T3, T4, T5, T6).

21.10.Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн тэсрэлтээс хамгаалагдсан түвшин, төрөл, бүлэг, температурын анги тодорхойлох туршилтын арга нь галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичигт тусгагдана.

БҮЛЭГ 6. ГАДНА ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ

22 дугаар зүйл. Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын ангиллын зорилго

22.1.Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын ангиллыг тоног төхөөрөмжид гал түймэр гарахаас урьдчилан сэргийлэх, гал гарсан тохиолдолд хүний амь нас, эд хөрөнгийг хамгаалахад чиглэсэн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг тогтооход тус тус хэрэглэнэ.

22.2.Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын ангиллыг тэдгээрийн харгалзах зэрэглэлд хамаарах тодорхойлолтод үндэслэнэ.

22.3.Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын зэрэглэлийг барилга байгууламж (объект)-ийг барих, шинэчлэх төслийн баримт бичигт тусгаж уг гадна тоног төхөөрөмж дээр галын аюулын зэрэглэлийг бичсэн байна.

23 дугаар зүйл. Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын зэрэглэл

23.1.Гадна тоног төхөөрөмжийг галын аюулаар нь дараах зэрэглэлд хуваана. Үүнд:

- 1) тэсэрч шатах өндөр аюултай (АГ);
- 2) тэсэрч шатах аюултай (БГ);
- 3) галын аюултай (ВГ);
- 4) дунд зэргийн галын аюултай (ГГ);
- 5) бага зэргийн галын аюултай (ДГ).

23.2.Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын зэрэглэлийг тоног төхөөрөмжид ашиглаж буй шатдаг бодис материалын тоо хэмжээ, галын аюулын шинж чанар, технологийн үйл ажиллагааны онцлогийг харгалзан тодорхойлно.

23.3.Хэрэв гадна тоног төхөөрөмжид (хадгалагдах, ашиглагдах, зөөвөрлөгдөх бодис нь) авалцан асах температур нь 28°C-ээс ихгүй шатамхай хий, хялбар авалцан асах шингэн, устай эсхүл агаар дахь хүчилтөрөгчтэй, мөн өөр хоорондоо үйлчилснээр шатдаг бол (эдгээр бодисын тэсэрч шатах үед үүсэх даралтын долгион гадна нь тоног төхөөрөмжөөс 30 метрийн зайд гал түймрийн эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь жилд 10^{-6} зэргээс давах үед) түүнийг АГ зэрэглэлд багтаана.

23.4.Хэрэв гадна тоног төхөөрөмжид (хадгалагдах, ашиглагдах, зөөвөрлөгдөх бодис нь) авалцан асах температур нь 28°C-аас их, шатамхай тоос, сэмэрдэс, хялбар авалцан асах шингэн, шатамхай шингэн хэрэглэдэг бол (тоос, уур агаарын холимгийн тэсэрч шатах үед үүсэх даралтын долгион нь гадна тоног төхөөрөмжөөс 30 метрийн зайд гал түймрийн эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь жилд 10^{-6} зэргээс давах үед) түүнийг БГ зэрэглэлд багтаана.

23.5.Хэрэв гадна тоног төхөөрөмжид (хадгалагдах, ашиглагдах, зөөвөрлөгдөх бодис нь) шатдаг болон тэсвэрлэн шатдаг шингэн, хатуу түлш эсхүл тэсвэрлэн шатдаг бодис материал (тоос болон сэмэрдэс), устай эсхүл агаар дахь хүчилтөрөгчтэй, өөр хоорондоо үйлчилснээр шатдаг, эсхүл АГ, БГ-ангиллын шалгуурыг хангахгүй байгаа тохиолдолд

(эдгээр бодисын тэсэрч шатах үед үүсэх даралтын долгион нь гадна тоног төхөөрөмжөөс 30 метрийн зайд гал түймрийн эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь жилд 10^{-6} зэргээс давах үед) түүнийг ВГ зэрэглэлд багтаана.

23.6.Хэрэв гадна тоног төхөөрөмжид (хадгалагдах, ашиглагдах, зөөвөрлөгдөх бодис нь) шатдаггүй бодис материал, эсхүл халуун, хайлмал, улайссан төлөвт орших, боловсруулахад цацрагийн дулаан, оч, дөл ялгаруулдаг, мөн түлшний зориулалтаар ашигладаг шатамхай хий, шингэн, хатуу бодис хэрэглэгддэг түүнийг ГГ зэрэглэлд багтаана.

23.7.Хэрэв гадна тоног төхөөрөмжид (хадгалагдах, ашиглагдах, зөөвөрлөгдөх бодис нь) шатдаггүй болон хүйтэн төлөвт оршдог материал ашиглагддаг, дээр заагдсан үзүүлэлтээр АГ, БГ, ВГ болон ГГ-ийн зэрэглэлд хамаарахгүй бол түүнийг ДГ зэрэглэлд багтаана.

23.8.Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын зэрэглэлийг хамгийн их аюултай (АГ) зэрэглэлээс эхлэн аюул багатай (ДГ) зэрэглэлд харгалзуулан дараалан шалгах замаар тодорхойлно.

23.9.Гадна тоног төхөөрөмжийн галын аюулын зэрэглэлийг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгийн дагуу тогтооно.

БҮЛЭГ 7. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ӨРӨӨ ТАСАЛГААНЫ ТЭСЭРЧ ШАТАХ БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИЛАЛ

24 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж, өрөө тасалгааны тэсэрч шатах болон галын аюулын ангиллын зорилго

24.1.Барилга байгууламж, байгууламж, өрөө тасалгааны тэсэрч шатах болон галын аюулын ангиллыг барилга байгууламж (объект)-ийн өрөө тасалгаанд гал түймэр гарахаас сэргийлэх, гал түймэр гарсан үед хүний амь нас эд хөрөнгийг гал түймрээс хамгаалахад чиглэгдсэн галын аюулгүй байдлын шаардлагыг тогтооход ашиглана.

25 дугаар зүйл. Барилга байгууламж, өрөө тасалгааны тэсэрч шатах болон галын аюулын зэрэглэлийг тодорхойлох нь

25.1.Үйлдвэрийн болон агуулахын зориулалттай өрөө, тасалгаа нь тэдгээрийн зориулалт, үйл ажиллагааны чиглэлээс үл хамааран дараах зэрэглэлд хуваагдана. Үүнд:

- 1) тэсэрч шатах өндөр аюултай (А);
- 2) тэсэрч шатах аюултай (Б);

- 3) галын аюултай (B1-B4);
- 4) дунд зэргийн галын аюултай (Г);
- 5) бага зэргийн галын аюултай (Д).

25.2.Өөр зориулалтын барилга байгууламж, байгууламж, өрөө тасалгаа нь энэ зэрэглэлд хамаарагдахгүй.

25.3.Барилга байгууламж, байгууламж, өрөө тасалгааны тэсэрч шатах болон галын аюулын зэрэглэл нь өрөө тасалгаанд байгаа шатах бодис, материал тэдгээрийн хэмжээ, галын аюулын шинж чанар, түүнчлэн өрөө тасалгааны эзлэхүүн төлөвлөлт, тэдгээрт явуулж буй технологийн үйл ажиллагааны онцлогоос хамаарч тодорхойлогдоно.

Өрөө тасалгааны галын болон тэсэрч шатах аюулын зэрэглэл

Өрөөний зэрэглэл	Өрөөн дэх бодис материал, эд зүйлийн үзүүлэлт
А тэсэрч шатах өндөр аюултай	Агаар хий уурын холимог нь шатахдаа тооцоогоор 5 кПа-аас илүү илүүдэл даралт үүсгэн тэсрэх аюултай хэмжээ бүхий авалцан асах хэм нь 28°C-ээс бага шатамхай хий ба хялбар авалцан асах шингэн Агаарын хүчилтөрөгч, устай болон өөр хоорондоо харилцан үйлчилснээс тэсрэх ба шатахдаа тооцоогоор 5 кПа-аас илүү илүүдэл даралт үүсгэх хэмжээний бодис, материал
Б тэсэрч шатах аюултай	Агаар тоосны эсхүл агаар уурын хольц нь шатахдаа тооцоогоор 5 кПа-аас илүү илүүдэл даралт үүсгэн тэсрэх аюултай хэмжээ бүхий шатах шингэн, шатамхай тоос эсхүл сэмэрдэс (волокна), авалцан асах хэм нь 28°C-аас их хялбар авалцан асах шингэн
B1-B4 галын аюултай	Агаарын хүчилтөрөгч, устай болон өөр хоорондоо харилцан үйлчлэхдээ зөвхөн шатах, А, Б ангилалд хамаарахгүй өрөөнд хэрэглээний болон хадгалах байдлаар байгаа шатамхай ба тэсвэрлэн шатах шингэн, шатамхай хатуу ба тэсвэрлэн шатах бодис материал (үүнд тоос, сэмэрдэс багтана), бодис материал эд зүйл
Г дунд зэргийн галын аюултай	Халуун, улайссан эсхүл хайлсан төлөв байдалдаа илчлэг дулаан, оч, дөл ялгаруулдаг шатахгүй бодис материалууд; түлш болгон шатаах эсхүл өөрөөр ашигладаг шатамхай шингэн, хий, хатуу бодис материал
Д бага зэргийн галын аюултай	Хүйтэн төлөв байдалд байгаа шатахгүй бодис материал, эд зүйл

Тайлбар:

1.Өрөөний зэрэглэлийг тодорхойлохдоо зэрэглэл бүрийн үзүүлэлтээр (А-аас Д хүртэлх) дараалан шалгах замаар дээрх хүснэгтээр тодорхойлно.

25.4.Өрөө тасалгаа дахь галын ачааллын байрлал, онцлог, тоо хэмжээ, өрөө тасалгааны эзлэхүүн төлөвлөлт, бодис материалын галын аюулын шинж чанараас хамаарч өрөө, тасалгааг В1, В2, В3, В4 зэрэглэлд оруулахыг тогтооно.

25.5.Барилга байгууламж, байгууламжийн тэсэрч шатах болон галын аюулын зэрэглэл нь барилга байгууламж (объект)-д аль нэг аюулын зэрэглэл бүхий өрөө тасалгааны эзлэх хувь ба нийлбэр талбайн хэмжээнээс хамаарч тодорхойлогдоно.

25.6.А зэрэглэлийн өрөө, тасалгаа нь барилгын бүх талбайн 5 хувийг эсхүл 200 м² талбайг эзэлж байвал тухайн барилгыг А зэрэглэлд багтана.

25.7.А зэрэглэлийн өрөө, тасалгаа нь барилгын бүх өрөө тасалгааны нийлбэр талбайн 25 хувиас хэтрээгүй (1000 м²-аас ихгүй), хэрэв дээрх өрөө тасалгаанд гал унтраах автомат тоног төхөөрөмж суурилагдсан бол барилгыг А ангилалд оруулахгүй.

25.8.Барилга байгууламж нь А зэрэглэлд хамаараагүй, А болон Б зэрэглэлийн өрөөний нийт талбай нь бүх өрөөний нийт талбайн 5 хувь эсхүл 200 м²-аас их тохиолдол нэгэн зэрэг бүрдэж байгаа бол барилга байгууламж нь Б зэрэглэлд багтана.

25.9.Б зэрэглэлийн өрөө, тасалгааны нийт талбай нь барилгын бүх өрөө тасалгааны нийлбэр талбайн 25 хувиас хэтрээгүй (1000 м²-аас ихгүй), хэрэв дээрх өрөө тасалгаанд гал унтраах автомат тоног төхөөрөмж суурилагдсан бол барилгыг Б зэрэглэлд оруулахгүй.

25.10.Барилга байгууламж нь А, Б зэрэглэлд хамаараагүй, А, Б, В1, В2, В3 зэрэглэлийн өрөө тасалгааны нийт талбай нь барилгын бүх өрөө тасалгааны нийлбэр талбайн 5 хувиас их (А, Б зэрэглэлийн өрөө байхгүй бол барилгын нийт талбайн 10 хувиас их) тохиолдол нэгэн зэрэг дараах нөхцөл бүрдэж байгаа бол барилга байгууламж нь В зэрэглэлд багтана.

25.11.А, Б, В1, В2, В3 зэрэглэлийн өрөө, тасалгааны нийт талбай нь барилгын бүх өрөө тасалгааны нийлбэр талбайн 25 хувиас хэтрээгүй (гэхдээ 3500 м²-аас ихгүй), дээрх өрөө тасалгаанд гал унтраах автомат тоног төхөөрөмж суурилагдсан бол барилгыг В зэрэглэлд оруулахгүй.

25.12.Барилга байгууламж нь А, Б, В зэрэглэлд хамаараагүй, А, Б, В1, В2, В3, Г зэрэглэлийн өрөө тасалгааны нийт талбай нь бүх өрөөний нийлбэр талбайн 5 хувиас хэтрээгүй тохиолдол нэгэн зэрэг бүрдэж байгаа бол барилга байгууламж нь Г зэрэглэлд багтана.

25.13.А, Б, В1, В2, В3, Г зэрэглэлийн өрөө, тасалгааны нийт талбай нь барилгын бүх өрөө тасалгааны нийлбэр талбайн 25 хувиас хэтрээгүй

(гэхдээ 5000 м²-аас ихгүй), дээрх өрөө тасалгаанд гал унтраах автомат тоног төхөөрөмж суурилагдсан бол барилгыг Г зэрэглэлд оруулахгүй.

25.14.Хэрэв барилга байгууламж нь А, Б, В, Г зэрэглэлд хамаарахгүй байвал Д зэрэглэлд багтана.

25.15.Үйлдвэр, агуулахын зориулалттай барилга байгууламж болон өрөө, тасалгааны тэсэрч шатах галын аюулын зэрэглэлийг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

25.16.Үйлдвэр, агуулахын зориулалттай барилга байгууламж болон өрөө, тасалгааны тэсэрч шатах галын аюулын зэрэглэлийг барилга байгууламж (объект)-ийг шинээр барих, сэргээн засварлах зураг төслийн баримт бичигт зааж өгнө.

БҮЛЭГ 8. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН БҮСЛЭВЧИЙН АНГИЛАЛ

26 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

26.1.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн ангиллыг барилгын үндсэн зориулалт, галын аюулаас хамааруулан барилга байгууламж (объект)-д тавигдах галын аюулгүйн шаардлагыг тогтооход хэрэглэнэ.

26.2.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн зэрэг, зориулалтын галын аюулын анги, бүтээцлэлийн галын аюулын ангийг барилга байгууламж (объект)-ийг шинээр барих, сэргээн засварлах зураг төслийн баримт бичигт зааж өгнө.

27 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын ангилал

27.1.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийг дараах шалгууруудыг тооцож ангилна. Үүнд:

- 1) Гал тэсвэршлийн зэрэг;
- 2) Бүтээцлэлийн галын аюулын анги;
- 3) Зориулалтын галын аюулын анги.

28 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн ангилал

28.1.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвч нь гал тэсвэршлийн I, II, III, IV, V зэрэгтэй байна.

28.2.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн зэргийг энэхүү техникийн зохицуулалтын 84 дүгээр зүйлд зааснаар тогтооно.

29 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн бүтээцлэлийн галын аюулын ангилал

29.1.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийг бүтээцлэлийн галын аюулаар нь С0, С1, С2, С3 гэж ангид хуваана

29.2.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын бүслэвчийн бүтээцлэлийн галын аюулын ангийг энэхүү техникийн зохицуулалтын 84 дүгээр зүйлд зааснаар тогтооно.

30 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект) болон галын бүслэвчийн зориулалтын галын аюулын ангилал

30.1.Барилгыг (үйл ажиллагаагаараа өөр хоорондоо холбоотой барилга байгууламж ба барилгын хэсэг, өрөө тасалгаа буюу хэсэг өрөө, тасалгаанууд) түүний зориулалт, түүнчлэн тухайн барилга байгууламж (объект)-д байх хүний тоо, насны ялгаа, биеийн байдал, унтаж амарч байгаа эсэхээс хамааруулан зориулалтын галын аюулын дараах ангид хуваана. Үүнд:

1) **Ф1**- хүмүүс байнга ба түр хугацаагаар оршин суухад зориулагдсан барилга байгууламж:

а) **Ф1.1**-сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, өндөр настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн тусгай асрамжийн газар, эмнэлэг, сургуулийн дотуур байр болон хүүхдийн байгууллагын байр; (Бусдын туслалцаагүйгээр өөрөө өөрийгөө аврах боломжгүй хүмүүст зориулсан барилгыг хамааруулна)

б) **Ф1.2**-зочид буудал, нийтийн байр, нийтийн зориулалттай амралтын газар, рашаан сувилал, түр буудал, аялал жуулчлалын газрын унтлагын байр;

в) **Ф1.3**-олон айлын орон сууцны барилга байгууламж;

г) **Ф1.4**-нэг айлын болон блокчилсон орон сууц.

2) **Ф2**-Үзвэрийн ба соёл гэгээрлийн байгууллагын барилга байгууламж:

а) **Ф2.1**-театр, кинотеатр, концертын танхим, клуб, цирк, шаталсан суудалтай спортын байгууламж, номын сан зэрэг үйлчлүүлэгчдийн зориулалттай олон хүний суудал бүхий битүү байгууламж;

б) **Ф2.2**-музей, үзэсгэлэнгийн танхим, бүжгийн танхим зэрэг битүү барилга байгууламжид байх байгууллага;

в) **Ф2.3**-задгай байгууламжид байх Ф 2.1-д дурдсан байгууллага;

- г) **Ф2.4**-задгай байгууламжид байх Ф 2.2-д дурдсан байгууллага.
- 3) **Ф3**-Хүн амд үйлчлэх үйлчилгээний барилга байгууламж:
- а) **Ф3.1**-худалдааны байгууллагын барилгууд;
- б) **Ф3.2**-нийтийн хоолны газрын барилгууд;
- в) **Ф3.3**-төмөр замын буудал, автовокзал, нисэх буудал;
- г) **Ф3.4**-поликлиник, амбулатори;
- д) **Ф3.5**-ахуйн үйлчилгээний болон нийтийн үйлчилгээний үйлчлүүлэгчдийнх нь тоог тодорхойлох боломжгүй байгууллагын барилга байгууламж;
- е) **Ф3.6**-биеийн тамир-чийрэгжүүлэх цогцолбор ба спортын дасгал сургуулилтын байр (үзэгчдийн суудалгүй), ахуйн барилга байгууламж, халуун усны газар;
- ж) **Ф3.7**-шашны барилга байгууламж.
- 4) **Ф4**-боловсролын байгууллага, шинжлэх ухаан, зураг төслийн байгууллагууд, засаг захиргааны байгууллагуудын барилга байгууламж:
- а) **Ф4.1**-ерөнхий боловсролын байгууллага, хүүхдийн нэмэлт боловсролын байгууллага (секц, дугуйлан), мэргэжлийн боловсролын байгууллагын барилга байгууламж;
- б) **Ф4.2**-дээд боловсролын байгууллага, мэргэжил дээшлүүлэх боловсролын байгууллагын барилга байгууламж;
- в) **Ф4.3**-засаг захиргааны байгууллага, зураг төслийн байгууллага, мэдээллийн болон хэвлэл-редакцийн байгууллага, шинжлэх ухааны байгууллага, банк, контор, оффисын барилга байгууламж;
- г) **Ф4.4**-Гал түймэр унтраах, аврах ангийн барилга байгууламж.
- 5) **Ф5** - үйлдвэр болон агуулахын зориулалттай барилга байгууламж:
- а) **Ф5.1**-үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект), үйлдвэрийн ба лабораторийн барилга байгууламж, засварын газрын барилга байгууламж;
- б) **Ф5.2**-агуулахын барилга байгууламж, байгууламж, техникийн болон засварын үйлчилгээгүй тээврийн хэрэгслийн зогсоол, номын фонд, архив, агуулахын өрөө тасалгаа;
- в) **Ф5.3**-хөдөө аж ахуйн зориулалтын барилга байгууламж.

30.2.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчүүдийг бүтээцлэлийн галын аюулын ангид хамааруулан ангилах дүрэм нь гал түймрийн аюулгүй байдлын норматив баримт бичигт тодорхойлогдсон байна.

31 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн барилгын ангилал

31.1.Гал түймэр унтраах, аврах ангийн зэрэглэл түүний зориулалт, тээврийн хэрэгслийн тоо, өрөө тасалгааны тоо тэдгээрийн талбай зэргээс хамааран дараах зэрэглэлд хуваагдана. Үүнд:

- 1) I-Аймаг, нийслэл, сум дүүргийг хамгаалах 12 тээврийн хэрэгсэлтэй гал унтраах анги;

2) II-Аймаг, нийслэл, сум дүүргийг хамгаалах 9 тээврийн хэрэгсэлтэй гал унтраах анги;

3) III-Сум, дүүрэг болон тухайн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуй нэгжийг хамгаалах 6 тээврийн хэрэгсэлтэй гал унтраах анги, хэсэг;

4) IV-Сум, дүүргийг хамгаалах 3 тээврийн хэрэгсэлтэй гал унтраах анги, хэсэг.

БҮЛЭГ 9. БАРИЛГЫН БҮТЭЭЦ, ГАЛААС ХАМГААЛАХ ХААЛТЫН АНГИЛАЛ

32 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго

32.1.Барилгын бүтээцийг тодорхой галд тэсвэршлийн зэрэглэл бүхий галаас хамгаалах бүслэвч болон барилга байгууламж (объект)-д хэрэглэх эсхүл барилга байгууламж (объект), галаас хамгаалах бүслэвчийн гал тэсвэршлийн зэрэглэлийг тогтоох зорилгоор ангилна.

32.2.Барилгын бүтээцийг галын аюулаар ангилахдаа тухайн бүтээцээр гал түймэр тархах, гал түймрийн аюултай хүчин зүйл үүсгэх хэмжээг харгалзан ангилна.

32.3.Галаас хамгаалах хаалтыг гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс тархахаас хамгаалах арга хэлбэр, барилгын бүтээцийн гал тэсвэршил, гал түймрээс хамгаалах хаалтын нүх, завсар, нээлхийн дүүргэлтээс хамааруулан ангилна.

33 дугаар зүйл. Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн ангилал

33.1.Барилга байгууламж (объект)-ийн барилгын бүтээц нь тэдгээрийн гал түймрийн үйлчлэл, нөлөөг эсэргүүцэх чадвар, стандарт туршилтын нөхцөлд түүний аюултай хүчин зүйлүүд тархах тархалтаас хамааран барилгын бүтээцийг гал тэсвэршлийн дараах хязгааруудад хуваана. Үүнд:

- 1) нормчлохгүй;
- 2) 15 минутаас багагүй;
- 3) 30 минутаас багагүй;
- 4) 45 минутаас багагүй;
- 5) 60 минутаас багагүй;
- 6) 90 минутаас багагүй;
- 7) 120 минутаас багагүй;
- 8) 150 минутаас багагүй;
- 9) 180 минутаас багагүй;

- 10) 240 минутаас багагүй;
- 11) 360 минутаас багагүй.

33.2.Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаарыг стандарт туршилтын нөхцөлд тодорхойлно. Барилгын даацын болон хашлага бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаарыг стандарт туршилтын нөхцөлд эсхүл тооцооны үндсэн дээр хэд хэдэн дараалсан дараах шинж тэмдгүүдээр тогтооно. Үүнд:

- 1) даацын чадвараа алдах (R);
- 2) бүрэн бүтэн байдлаа алдах (E);
- 3) дулаан тусгаарлах чадвараа алдах (I);
- 4) дулааны урсгалын нягтын дээд хэмжээнд хүрэх (W).

33.3.Галаас хамгаалах хаалтын зай, нүхний дүүргэгчийн гал тэсвэршлийн дээд хязгаар нь дулаан тусгаарлах чадвар (I), бүрэн бүтэн байдал (E) алдагдахад, дулааны урсгалын нягт (W) дээд хэмжээнд хүрэхэд, эсхүл утаа, хий үл нэвтрүүлэх (S) чадвар.

33.4.Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаар болон хязгаарын төлөв хүртэлх шинж тэмдгүүдээр хэмжээг тогтоох аргууд нь галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгүүдээр тогтооно.

33.5.Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаар болон хязгаарын төлөв үсгэн тэмдэглэгээтэй байна.

34 дүгээр зүйл.Барилгын бүтээцийн галын аюулын ангилал

34.1.Барилгын бүтээц галын аюултай байдлаараа дараах ангид хуваагдана. Үүнд:

- 1) Галын аюулгүй (K0);
- 2) бага зэргийн галын аюултай (K1);
- 3) дунд зэргийн галын аюултай (K2);
- 4) галын аюултай (K3).

34.2.Галын аюулгүй байдлыг тогтоосон норматив баримт бичигт барилгын бүтээцийн галын аюулыг тодорхойлсон байна.

35 дугаар зүйл. Галаас хамгаалах хаалтын ангилал

35.1.Галаас хамгаалах хаалт нь гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс тархахаас хамгаалах арга хэлбэрээс хамааран дараах төрөлд хуваагдана. Үүнд:

- 1) галаас хамгаалах хана;
- 2) галаас хамгаалах хамар хана;
- 3) галаас хамгаалах хучилт;
- 4) галаас хамгаалах зай;
- 5) галаас хамгаалах хөшиг, дэлгэц;
- 6) галаас хамгаалах усан хөшиг;
- 7) галаас хамгаалах эрдэсжүүлсэн зурвас.

35.2. Галаас хамгаалах хана, хаалт, хучилт, галаас хамгаалах хаалтууд дахь нүхнүүдийг (галаас хамгаалах хаалга, дааман, люк, хавхалга, цонх, хөшиг) тэдгээрийн хашиж тусгаарлаж байгаа хэсгийн гал тэсвэршлийн хязгаар түүнчлэн галаас хамгаалах нүхнүүдэд урьдчилан хийсэн гонх-хаалтуудын элементээс хамааруулан дараах төрлүүдэд хуваана:

1) хана	1-ээр эсхүл 2-аар төрөл;
2) хамар хана	1-ээр эсхүл 2-аар төрөл;
3) хучилт	1, 2, 3 эсхүл 4-ээр төрөл;
4) хаалга, даамангууд, люк, хавхалга, дэлгэц, хаалт хөшигнүүд	1, 2 эсхүл 3-аар төрөл;
5) цонх	1, 2 эсхүл 3-аар төрөл;
6) хөшиг	1-ээр төрөл;
7) гонх-хаалтууд	1-ээр эсхүл 2-аар төрөл.

35.3. Галаас хамгаалах хаалтын төрлийг тодорхойлохдоо нүхийг дүүргэх элементийн төрөл ба гал тэсвэршлийн хязгаараас хамааруулан энэхүү техникийн зохицуулалтын 88 дугаар зүйлд зааснаар хамааруулна.

БҮЛЭГ 10. ШАТ БОЛОН ШАТНЫ ХОНГИЛЫН ГАЛЫН АНГИЛАЛ

36 дугаар зүйл. Ангиллын зорилго.

36.1. Шат ба шатны хонгилыг тэдгээрийн орон зайн төлөвлөлт болон бүтээцлэлийн шийдэлд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох мөн түүнчлэн хүмүүсийг аврах замд тавих шаардлагыг тогтоох зорилгоор ангилна.

37 дугаар зүйл. Шатны ангилал

37.1. Гал түймрийн үед хүмүүсийг барилга байгууламж (объект)-аас гал түймрийн аюулгүйн бүс руу авран гаргахад зориулагдсан шатыг дараах төрөлд хуваана. Үүнд:

- 1) Шатны хонгил дотор байрлуулсан дотор шат;
- 2) Дотор задгай шат;
- 3) Гадна задгай шат.

37.2. Гал түймэр унтраах, ослын үеийн аврах ажиллагааг явуулахад зориулагдсан галын шатнууд нь дараах төрлүүдэд хуваагдана. Үүнд:

- 1) ГШ1 – босоо шат;
- 2) ГШ2 – 6:1-ээс ихгүй налуу бүхий марштай шат.

38 дугаар зүйл. Шатны хонгилын ангилал

38.1. Гал түймрийн үед шатны хонгилын утаанаас хамгаалагдсан зэргээс хамааруулан дараах төрлүүдэд хуваана. Үүнд:

- 1) ердийн шатны хонгил;
- 2) утаашихгүй шатны хонгил.

38.2. Гэрэлтүүлгээс хамаарч ердийн шатны хонгилыг дараах төрөлд хуваана. Үүнд:

- 1) Ш1-давхар бүрд байх гадна ханан дахь шиллэсэн болон шиллээгүй нээлхийгээр байгалийн гэрэл орох шатны хонгилууд;
- 2) Ш2- хучилтын нээлхийгээр эсхүл дээврийн цонхоор байгалийн гэрэл орох шатны хонгилууд.

38.3. Утаашихгүй шатны хонгилыг гал гарах үед утаанаас хамгаалах аргуудаас хамааруулан дараах төрөлд хуваана. Үүнд:

- 1) У1-давхраасаа задгай гарц руу гарч гадна агаарын бүсээр дамжин шатны хонгилд орох орцтой утаанд автахгүйгээр хамгаалагдсан шатны хонгил;
- 2) У2-гал түймэр гарах үед даралттай агаараар хангагддаг шатны хонгил;
- 3) У3-тогтмол эсхүл гал түймрийн үед агаарын даралтаар хангагддаг гонх хаалтаар давхар бүрд дамжин орох орц бүхий шатны хонгил.

БҮЛЭГ 11. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ТЕХНИК, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН АНГИЛАЛ

39 дүгээр зүйл. Ангиллын зорилго

39.1. Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийн ангилал нь тэдгээрийн зориулалт, хэрэглэх хүрээ, түүнчлэн галын техникийг ашиглахад галын аюулгүй байдлын шаардлагыг тогтоох зорилгоор хэрэглэнэ.

40 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийн ангилал

40.1.Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийн зориулалт болон хэрэглэх салбараасаа хамааран дараах төрлүүдэд хуваагдана. Үүнд:

- 1) гал түймэр унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл;
- 2) гал түймэр унтраах хөдөлгөөнт хэрэгсэл;
- 3) гал түймэр унтраах тоног, төхөөрөмж;
- 4) гал түймрийн автомат хэрэгсэл;
- 5) галын тоног төхөөрөмж;
- 6) хувь хүний хамгаалалтын болон гал гарах үед хүмүүсийг аврах хэрэгсэл;
- 7) галын багаж (механикжсан болон механикжаагүй);
- 8) галын дохиолол, холбоо, зарлан мэдээлэл.

41 дүгээр зүйл . Гал түймэр унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн хэрэглээ ба ангилал

41.1.Гал түймэр унтраах анхан шатны багаж хэрэгслүүд нь байгууллагын ажилтнууд, гал унтраах ангийн бие бүрэлдэхүүн болон бусад этгээд гал түймэртэй тэмцэхэд зориулагдах ба дараах төрлүүдэд хуваагдана. Үүнд:

- 1) зөөврийн болон хөдөлгөөнт гал унтраагуур;
- 2) галын кран болон тэдгээрийг хэрэглэхэд шаардлагатай хэрэгсэл;
- 3) галын гар багаж хэрэгсэл;
- 4) шаталтын голомтыг тусгаарлах зориулалтын бүтээлэг;
- 5) зөөврийн аэрозолийн үүсгүүртэй гал унтраагуур.

42 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах зориулалттай тусгай тоноглол бүхий автомашины ангилал

42.1.Гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгсэлд гал түймэр унтраах, аврах ангийн бие бүрэлдэхүүн хэрэглэхэд зориулагдсан тээврийн болон тээвэрлэдэг тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгслүүд хамаарна.

42.2.Гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгслийг дараах төрөлд хуваана. Үүнд:

- 1) Гал түймэр унтраах зориулалттай тусгай тоноглол бүхий автомашин (үндсэн, тусгай, туслах албаны);
- 2) галын онгоц, нисдэг тэрэг;
- 3) галын галт тэрэг;
- 4) галын хөлөг онгоцууд;
- 5) галын мотопомпууд;
- 6) тохирсон техник хэрэгслүүд (зүтгүүр, чиргүүл, тракторууд).

43 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийн ангилал

43.1.Гал түймэр унтраах техник, тоног төхөөрөмжийг хийцээр нь агрегатан, бие даасан (модулийн), удирдлагын түвшнээр нь автомат ажиллагаатай, автоматжуулсан ба гар ажиллагаатай, гал унтраах бодисоор нь усан, хөөсөн, хийн, нунтган, аэрозол ба хосолсон, унтраах аргаар нь эзлэхүүний, гадаргуугийн, хэсэгчилсэн-эзлэхүүний, хэсэгчилсэн гадаргуугийн гэж ангилна.

43.2.Гал түймэр унтраах тоног төхөөрөмжийн хэлбэр, унтраах арга, гал унтраах бодисыг зураг төсөл зохиогч байгууллага тодорхойлно. Гал түймэр унтраах тоног төхөөрөмж нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

- 1) Гал түймэр унтраах үр дүнтэй технологийг хэрэгжүүлэх, хамгаалж буй тоног төхөөрөмжид хамгийн бага хэмжээний хор нөлөөлөл үзүүлэх;
- 2) Гал түймрийн эхний үе шатны үргэлжлэх хугацаанаас хэтрэхгүй ажиллах эхлэх (галын чөлөөт тархалтын аюултай хугацааны хязгаар);
- 3) Унтраах шаардлагатай эрч, эсхүл гал унтраах бодисын хувийн зарцуулалтыг хангах;
- 4) Гал унтраах хүн хүч ба багаж хэрэгслийг хүрэлцэн ирж ажиллагаанд орохоос өмнө шаардлагатай хугацаанд галын тархалтыг зогсоох, унтраах;
- 5) Үйл ажиллагааны шаардагдах найдвартай байдлыг хангах.

44 дүгээр зүйл. Галын автомат ажиллагаатай тоног төхөөрөмжийн ангилал

44.1.Галын автомат ажиллагаатай тоног төхөөрөмжүүд нь галыг автоматаар илрүүлэх, зарлан мэдээлэх, аврах ажиллагааг удирдах, галыг автоматаар унтраах, утаанаас хамгаалах системийн гүйцэтгэх төхөөрөмжийг ажиллуулах, барилга байгууламж ба объектын инженер технологийн төхөөрөмжийг удирдах зориулалттай байна.

Галын автомат ажиллагаатай тоног төхөөрөмжийг дараах хэсгүүдэд хуваана. Үүнд:

- 1) галын мэдээлэгч;
- 2) галын дохио хүлээн авах, хянах төхөөрөмж;
- 3) галын удирдлагын төхөөрөмж ;
- 4) зарлан мэдээлэх болон авран гаргах үйл ажиллагааг удирдах техник хэрэгсэл;
- 5) гал гарсан тухай мэдээлэл дамжуулах систем;
- 6) галын автомат системийг бүрдүүлэхэд шаардлагатай хэрэгсэл болон бусад тоног төхөөрөмж.

45 дугаар зүйл. Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хамгаалалтын болон хүмүүсийг авран хамгаалах хэрэгслийн ангилал

45.1. Гал түймрийн үед авран хамгаалах хувь хүний хамгаалалтын хэрэгсэл нь гал түймэр унтраах аврах ангийн гал сөнөөгч, ажилтнуудыг гал түймрийн үед өөрийгөө авран хамгаалах, мөн хүмүүсийг гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсийн нөлөөллөөс хамгаалах зориулалттай.

45.2. Гал түймрээс хамгаалах хувь хүний хамгаалалтын хэрэгсэлд:

- 1) Амьсгалын бие даасан төхөөрөмж;
- 2) Гал сөнөөгчийн хувийн хамгаалах хэрэгсэл багтана.

45.3. Гал түймрийн үед хүмүүсийг өндрөөс аврах хэрэгсэлд:

- 1) хувийн хэрэгсэл;
- 2) бие бүрэлдэхүүний (баг) хэрэгсэл багтана.

БҮЛЭГ 12. ГАЛЫН АЮУЛААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ СИСТЕМ

46 дугаар зүйл. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх системийг бий болгох зорилго

46.1. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх систем нь гал түймэр гарах нөхцөлийг арилгах зорилготой.

46.2. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх систем нь шатах орчин үүсэх нөхцөлийг арилгах, шатах орчинд асаах эх үүсвэрийг бий болгохгүй, үүсгэхгүй байх нөхцөлийг хангах замаар бүрдэнэ.

46.3. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх системийн бүрэлдэхүүн хэсэг ба үйл ажиллагааны тодорхойлолтыг энэхүү техникийн зохицуулалтаар тогтооно. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх системийн судалгааны арга (туршилт хэмжилт) ба дүрмийг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгийн дагуу тодорхойлно.

47 дугаар зүйл. Шатах орчин үүсэх нөхцөлийг арилгах аргууд

47.1. Шатах орчин үүсэх нөхцөлийг арилгахдаа дараах аргын аль нэгийг эсхүл хослуулан хэрэглэнэ. Үүнд:

- 1) шатдаггүй бодис, материал хэрэглэх;
- 2) шатдаг бодис, материалын хэмжээ болон жинг хязгаарлах;
- 3) шатдаг бодис, материал өөр хоорондоо харилцан үйлчлэлд орсноор шатах орчин үүсэх нөхцөлийг бүрдүүлдэг бодис, материалуудыг илүү аюулгүй аргаар байрлуулах аргыг хэрэглэх;

4) шатах орчныг асах эх үүсвэрээс тусгаарлах (тусгаарласан бүслэвч, камер /тусгаарлах өрөө/, кабин/бүхээг/ ашиглах)

5) исэлдүүлэгч ба (эсхүл) шатах бодисын аюулгүй концентрацийг барих;

6) хамгаалагдаж буй эзлэхүүний шатах орчин дахь исэлдүүлэгчийн концентрацийг бууруулах;

7) орчны галын дөл тархах боломжгүй байх даралт, температурыг барих;

8) шатдаг бодистой харьцахтай холбоотой технологийн үйл ажиллагааг механикжуулах ба автоматжуулах;

9) галын аюултай тоног төхөөрөмжийг тусдаа өрөө тасалгаа эсхүл задгай талбайд байрлуулах;

10) үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжөөс шатах бодис тухайн өрөө тасалгаанд тархах (асгарах) боломжийг хаасан хамгаалах тоноглолыг ашиглах, эсхүл өрөө тасалгаанд шатах орчин үүсгэхгүй тоног төхөөрөмжийг хэрэглэх;

11) өрөө тасалгаа ба технологийн тоног төхөөрөмжөөс гал түймрийн аюултай үйлдвэрийн хаягдал, хур тоос шороо, өдийг цэвэрлэх.

48 дугаар зүйл. Шатах орчинд гал асах эх үүсвэр үүсэх (гаднаас оруулах) нөхцөлийг арилгах

48.1.Шатах орчинд гал асах эх үүсвэр үүсэх (гаднаас оруулах) нөхцөлийг арилгахдаа дараах аргын аль нэгийг эсхүл хослуулан хэрэглэнэ. Үүнд:

1) галын аюултай эсхүл тэсрэх аюултай бүсийн ангилал, тэсрэх аюултай холимгийн зэрэглэл ба бүлэгт тохирох цахилгаан тоног төхөөрөмж хэрэглэх;

2) цахилгаан хэрэгслийг хурдан салгах, галын эх үүсвэр үүсэхээс сэргийлэх автомат хэрэгсэл төлөвлөх;

3) статик цэнэг үүсэхээс хамгаалсан тоног төхөөрөмж, технологийн үйл ажиллагаа дэглэмийг мөрдөн хэрэглэх;

4) барилга байгууламж (объект), тоног төхөөрөмжийг аянгаас хамгаалах;

5) шатах орчинтой харьцаж буй авалцан асдаг бодис, материал, гадаргуугийн халалтын аюулгүй температурыг барьж мөрдөх;

6) шатах орчинд оч цахилалтаас үүсэх энергийг аюулгүй утга хүртэл хязгаарлах тоноглол болон аргуудыг хэрэглэх;

7) хялбар авалцан асах шингэн болон шатах хийтэй ажиллахдаа очноос хамгаалах аюулгүй багаж хэрэгсэл хэрэглэх;

8) дулаан, хими, микробиологийн бодис, материал, бүтээгдэхүүний өөрөө авалцан асах нөхцөлийг арилгах;

9) тэсэлгээний бодисыг агаартай харьцуулахгүй байх;

10) галын дөлийг нэг эзлэхүүнээс зэргэлдээ рүү тархах боломжийг хаасан төхөөрөмжийг хэрэглэх.

БҮЛЭГ 13. ГАЛ ТҮЙМРЭЭС ЭСЭРГҮҮЦЭН ХАМГААЛАХ СИСТЕМ

49 дүгээр зүйл. Гал түймрээс эсэргүүцэн хамгаалах системийн зорилго

49.1. Гал түймрээс хамгаалах систем нь хүний амь нас, эд хөрөнгийг гал түймрээс хамгаалах, шаталтын бүтээгдэхүүнээс үүсэх аюултай хүчин зүйлийг хязгаарлахад оршино.

49.2. Хүн ба эд хөрөнгийг гал түймрээс хамгаалах, гал түймрийн аюултай хүчин зүйлээс үүсэх үр дагаврыг хязгаарлах нь гал түймрийн тархалтыг бууруулах, хүн болон эд хөрөнгийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд гаргах, гарсан гал түймрийг хохирол багатай унтрааснаар хангагдана.

49.3. Гал түймрээс хамгаалах систем нь гал анх үүсвэрлэн гарснаас хойш аюулгүй байдлыг хангахад шаардлагатай хугацааны туршид галын аюултай хүчин зүйлийн нөлөөнд тэсвэртэй, найдвартай байдлыг хангасан байна.

49.4. Барилга байгууламж (объект)-ийн гал түймрээс хамгаалах системийн бүрэлдэхүүн болон үйл ажиллагааны үзүүлэлт нь галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгүүдээр тогтоогдоно.

50 дугаар зүйл. Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлээс хүний амь, эд хөрөнгийг хамгаалах арга.

50.1. Хүний амь, эд хөрөнгийг гал түймрийн аюултай хүчин зүйлс тэдгээрийн хор уршгаас хамгаалахад дараах аргын аль нэгийг эсхүл хослуулан хэрэглэнэ. Үүнд:

1) барилгын эзлэхүүн төлөвлөлтийн шийдэл болон арга хэрэгслээр гал түймрийн тархалтыг голомтоос гаргахгүй хязгаарлах;

2) гал түймрийн үед хүмүүсийг аюулгүй авралтын зам гарц шаардлагыг хангасан аврах зам төлөвлөх;

3) гал түймрийг илрүүлэх (галын дохиоллын систем ба төхөөрөмж), хүмүүсийг авралтын зам гарц мэдээлэл ба удирдлагын систем төлөвлөх;

4) гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллөөс (түүнчлэн утааны эсрэг) хүмүүсийг олноор нь болон ганцаарчлан хамгаалах систем, аргуудыг хэрэглэх;

5) Барилга байгууламж (объект)-ийн бүтээцлэлийн галын аюулын анги, гал тэсвэршлийн зэрэгт нийцсэн барилгын үндсэн бүтээцийг хэрэглэнэ. Түүнчлэн авралтын зам гарц зам, гарцын бүтээцийн гадаргуугийн өнгөлгөөний үеийг (засал, өнгөлгөө, галаас хамгаалах хэрэгсэл) галд тэсвэртэй материалаар хийх;

6) барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаарыг нэмэгдүүлэхийн тулд галаас хамгаалах нэвчилгээ, галаас хамгаалах будаг ашиглах ба галд тэсвэртэй барилгын материал (өнгөлгөө) хэрэглэх;

7) галын аюултай шингэний ослын юүлэлт хийх болон шатах хийг төхөөрөмжөөс зайлуулах хэрэгсэл суурилуулах;

8) технологийн тоног төхөөрөмжид дэлбэрэлтийн эсрэг хамгаалах системийг төлөвлөх;

9) гал түймэр унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийг хэрэглэх;

10) гал түймэр унтраах автомат эсхүл бие даасан төхөөрөмж хэрэглэх;

11) гал түймэр унтраах, аврах ангийн үйл ажиллагааг зохион байгуулах.

51 дүгээр зүйл. Гал түймрийн үед хүмүүсийг аврах зам гарц

51.1.Барилга байгууламж (объект) тус бүр гал түймрийн үед хүмүүсийг аврах зам гарцын эзлэхүүн төлөвлөлтийн болон хийц бүтээцийн аюулгүй шийдэлтэй байна. Аюулгүй аврах боломжгүй тохиолдолд хүмүүсийг олноор нь хамгаалах систем хэрэглэнэ.

51.2.Хүмүүсийг аюулгүй аврахын тулд дараах арга хэмжээг авна.
Үүнд:

1) Авралтын зам, гарцын шаардагдах тоо, хэмжээ, харгалзах бүтээцлэлийн шийдлийг тогтооно;

2) Хүмүүсийг авралтын зам, гарцаар саадгүй гарах хөдөлгөөний урсгалыг хангасан байна;

3) Авралтын замаар хүмүүсийг аврах хөдөлгөөнийг удирдах, зарлан мэдээллийг хүргэх ажлыг зохион байгуулахаар төлөвлөсөн байна. (гэрэлтэгч тэмдэг, тэмдэглэгээ, дуут дохио болон зарлан мэдээлэл)

51.3.Хэрвээ гал түймэр гарсныг илрүүлснээс эхлэн хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд гаргах ажиллагаа дуусах хүртэлх хугацаа нь гал түймэр гарах үеийн хүмүүсийг аврахад шаардлагатай хугацаанаас илүү гараагүй бол гал түймэр гарсан үед барилга байгууламж, байгууламжаас хүмүүсийг аврах хугацаа хангагдсан гэж үзнэ.

51.4.Хүмүүсийг аюулгүй, цаг хугацаанд нь саадгүй авран гаргах нөхцөл, шаардагдах болон тооцооны хугацааг тодорхойлох аргыг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

52 дугаар зүйл. Гал түймрийг илрүүлэх, зарлан мэдээлэх, хүмүүсийг аврах ажлыг удирдах систем.

52.1.Тухайн барилга байгууламж (объект)-д гал түймрийг илрүүлэх (галын дохиоллын төхөөрөмж ба систем), зарлан мэдээлэх ба хүмүүсийг аврах ажиллагааг удирдах систем нь галыг автоматаар илрүүлж, зарлан мэдээлэх системийг ажиллуулах ба хүмүүсийг шаардлагатай хугацаанд аюулгүй аврах (галын зөвшөөрөгдөх эрсдэлийг тооцсон) удирдлагыг хангах ёстой.

52.2.Гал түймрийн аюултай хүчин зүйл нь хүмүүсийг гэмтээх, үхэлд хүргэж болох барилга байгууламж (объект)-д галын дохиолол, зарлан мэдээлэх, хүмүүсийг аврах ажиллагааг удирдах системийг төлөвлөнө. Энэхүү системээр хангагдах ёстой барилга байгууламж (объект)-ийн жагсаалтыг холбогдох норматив баримт бичигт заасан байна.

53 дугаар зүйл. Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсээс хүмүүсийг олноор болон ганцаарчлан хамгаалах систем

53.1.Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсээс хүмүүсийг олноор болон ганцаарчлан хамгаалах систем нь гал түймрийн аюултай хүчин зүйл үргэлжлэх бүх хугацаанд хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангасан байна.

53.2.Хүмүүсийг олноор нь хамгаалах систем нь гал түймэр тархах болон унтраах эсхүл хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд гаргахад шаардлагатай бүх цаг хугацааны туршид тэдгээрийн аюулгүй байдлыг хангах ёстой. Хүмүүсийн аюулгүй байдлыг энэ тохиолдолд барилга байгууламж (объект)-д эзлэхүүн төлөвлөлтийн болон бүтээцлэлийн шийдлээр гал түймрийн аюулгүйн бүс байгуулах замаар (түүний дотор утаагүй шат), түүнчлэн авралтын замд хүмүүсийн аюулгүй байдлыг гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсээс хамгаалах техник хэрэгсэл (үүнд утаанаас хамгаалах хэрэгслүүд багтана) ашиглах замаар шийдвэрлэсэн байна.

53.3.Хувийн хамгаалах хэрэгслүүд (харааны ба амьсгалын эрхтний хамгаалалт) нь хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд авран гаргахад шаардлагатай хугацааны туршид, эсхүл гал түймэр унтрааж дуусах хүртэл аюулгүй байдлыг нь хангасан байна. Хувийн хамгаалалтын хэрэгслүүдийг гал түймрээс аврагдаж байгаа болон гал түймэр унтраах, аврах ажиллагаанд оролцож байгаа аврах ангийн бие бүрэлдэхүүн аль аль нь хэрэглэж болно.

54 дүгээр зүйл. Утаанаас хамгаалах систем

54.1.Барилга байгууламж (объект)-ийн утаанаас хамгаалах систем нь хүмүүсийг авралтын замаар явахад нь хамгаалах, гал түймрийн бүсээс гал түймрийн аюулгүйн бүсэд шилжих хүртэлх, эсхүл гал түймрийг унтраах хугацааны туршид, гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах хугацаанд

шаталтаас үүсэх утааг зайлуулах эсхүл тархалтыг хязгаарлах аргаар хамгаалалтыг хангасан байна.

54.2.Утаа зайлуулах систем нь хамгаалалтын дараах аргуудаас бүрдэнэ. Үүнд:

1) Гал түймэр гарах үед утаа зайлуулах шийдлийг барилга байгууламж (объект)-ийн эзлэхүүн төлөвлөлтөд тусгах;

2) Гал түймрийн үед утаа зайлуулах системийг барилга байгууламж (объект)-ийн бүтээцлэлийн шийдлээр төлөвлөх;

3) Хамгаалж байгаа өрөө тасалгаа, гонх-хаалт, шатны хонгилд илүүдэл агаарын даралт үүсгэх зорилгоор утааны эсрэг агаар сэлгэлтийн систем хэрэглэх;

4) Шаталтын бүтээгдэхүүн (утаа) ба дулааны ялгарлыг зайлуулах зорилгоор утааны эсрэг механик болон ердийн сорох систем хэрэглэх.

55 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн гал тэсвэршил ба галын аюулын анги

55.1.Барилга байгууламж (объект)-д хэрэглэх үндсэн бүтээцийн галын аюулын анги болон гал тэсвэршлийн хязгаар нь тухайн барилгын галын аюулын анги болон гал тэсвэршлийн зэрэгт нийцсэн байна.

55.2.Барилга байгууламж (объект)-ийн гал тэсвэршлийн зэрэг тэдгээрийн бүтээцийн галын аюулын ангийг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

56 дугаар зүйл. Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршил ба галын аюулын анги

56.1.Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршил ба галын аюулын анги нь тэдгээрийн бүтээцлэлийн шийдэл, барилгын материал, түүнчлэн галаас хамгаалах арга хэрэгсэл ашигласнаар тодорхойлогдоно.

56.2.Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн шаардагдах хязгаарыг барилга байгууламжийн гал тэсвэршлийн зэргээс хамааруулан 21 дүгээр хүснэгтээс сонгож авна.

Тайлбар: Барилга байгууламжийн даацын элементэд хамрагдах барилгын бүтээцийг галын аюулгүй байдлын норматив баримт бичгээр тогтооно.

57 дугаар зүйл. Гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах.

57.1.Гал түймрийн тархалтыг нэг буюу хэдэн хэдэн аргыг хослуулах байдлаар хязгаарлана. Үүнд:

- 1) Галаас хамгаалах хаалт;
- 2) Галын бүслэвч ба хэсгийн төхөөрөмж, мөн түүнчлэн барилга байгууламжийн өндрийн болон давхрын хязгаарлалт;
- 3) Гал түймэр гарах үед залгах, салгах (асаах, унтраах) ослын төхөөрөмжүүдийг хэрэглэх;
- 4) Гал түймэр гарах үед шингэн асгарах, урсахыг хязгаарласан эсхүл түүнээс урьдчилан сэргийлсэн арга хэрэгслийг хэрэглэх;
- 5) Тоног төхөөрөмжид гал түймэр дамжихаас хамгаалсан төхөөрөмж хэрэглэх;
- 6) Гал түймэр унтраах тоног төхөөрөмж хэрэглэх.

58 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл

58.1.Барилга байгууламж (объект)-ийг гал түймрийн үед галын тархалтыг хязгаарлах, унтраах зориулалт бүхий анхан шатны багаж хэрэгсэл, хүн нэг бүрийн болон нийтийн тусгай аврах хэрэгслээр хангасан байна.

58.2.Гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн иж бүрдэл, тоо хэмжээ, байрлуулах талбай нь шатах материалын төрөл, барилга байгууламжийн эзлэхүүн төлөвлөлтийн шийдэл, хүрээлэн буй орчны үзүүлэлт, үйлчлүүлэгчийн байрлалаас хамааруулан тогтооно.

59 дүгээр зүйл. Автомат болон бие даан ажиллах гал унтраах төхөөрөмж

59.1.Барилга байгууламжид байрлаж буй ажилтан нь хоногийн турш байнга байдаггүй, гал түймрийг анхан шатны хэрэгслээр унтраах боломжгүй тохиолдолд гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмж төлөвлөнө.

59.2.Автомат болон бие даан ажиллах гал унтраах төхөөрөмж нь дараах зорилгуудаас аль нэгийг буюу хэд хэдэн шаардлагыг хангасан байх ёстой. Үүнд:

- 1) галын аюултай хүчин зүйлийн хэмжээ (утаа, дулаан г.м) аюулын дээд хязгаарт хүрэхээс өмнө барилга байгууламжид гарсан гал түймрийг унтраах;
- 2) барилга байгууламжийн бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаарт хүрэхээс өмнө гал түймрийг унтраах;
- 3) барилга байгууламжид байрлах эд зүйлд учирч болох хохирлын зөвшөөрөгдөх хамгийн их хэмжээнд хүрэхээс өмнө гал түймрийг унтраах;
- 4) барилга байгууламж дахь технологийн тоног төхөөрөмж эвдэрч аюул үүсэхээс өмнө гал түймрийг унтраах.

59.3. Хүрээлэн буй орчны үзүүлэлт, барилга байгууламжийн эзлэхүүн төлөвлөлтийн шийдэл, шатдаг материалын төрөл зэргээс хамааруулж автомат болон бие даан ажиллах гал унтраах төхөөрөмж, гал унтраах бодисын төрлийг сонгож хэрэглэнэ.

60 дугаар зүйл. Гал унтраах ус хангамжийн эх үүсвэр

60.1.Барилга байгууламж түүнчлэн албан байгууллага, орон сууцны хороолол, сум, дүүргийн нутаг дэвсгэр нь гал унтраах ус хангамжийн эх үүсвэртэй байна.

60.2.Гал унтраах ус хангамжид байгалийн болон хиймэл усан сан мөн дотор болон гадна ус дамжуулах (ундны, ахуйн, гал унтраах) сүлжээ, системийг ашиглана.

60.3.Байгалийн усан санг ашиглах, хиймэл усан сан болон гал унтраах зориулалтын шугам хоолойн төхөөрөмжийн шаардлага, түүнчлэн тэдгээрийн үзүүлэлтийг энэхүү техникийн зохицуулалтаар тогтооно.

61 дүгээр зүйл. Галын аюулгүй байдлыг хангах анхан шатны арга хэмжээ

61.1.Галын аюулгүй байдлыг хангахад дараах анхан шатны арга хэмжээнүүд орно. Үүнд:

1) Орон нутгийн засаг захиргааны нэгжийн /аймаг, сум, дүүрэг/ галын аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн зохион байгуулалт, эрх зүй, санхүү, материал техникийн хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэх нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх;

2) Орон нутгийн засаг захиргааны нэгжийн болон нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн хөтөлбөр төлөвлөгөөнд тусгагдсан тухайн орон нутгийн өмчийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг боловсруулах хэрэгжүүлэх, галаас хамгаалах усан хангамжийн эх үүсвэр болон орон нутгийн өмчид байгаа орон сууц, нийтийн зориулалттай барилгын галын аюулгүй байдлыг хангах хэрэгслийн найдвартай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3) галын аюулгүй байдлыг хангах асуудлаар тухайн орон нутгийн зорилтод хөтөлбөрийг боловсруулж, гүйцэтгэлийг зохион байгуулах;

4) гал түймэр гарсан үед унтраахад шаардлагатай хүн хүч, техник хэрэгсэл, ослын үеийн аврах ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулах түүний гүйцэтгэлд хяналт тавих;

5) тухайн орон нутгийн засаг захиргааны нэгжийн нутаг дэвсгэрт галын аюулын онцгой дэглэм тогтоох, түүнчлэн энэ үед галын аюулгүй байдлын нэмэлт шаардлагыг хэрэгжүүлэх;

6) гал түймэр гарсан газарт тусгай зориулалтын галын тээврийн хэрэгсэл саадгүй хүрэх зам гарцаар хангасан байх;

7) оршин суугчдад гал түймэр гарсан тухай мэдээллийг дамжуулах холбооны хэрэгслээр хангасан байх;

8) галын аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээ, гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх, галын техник хэрэгслийг ашиглах талаар хүн амд сургалт сурталчилгааг зохион байгуулах;

9) гал түймэр унтраах, галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажиллагаанд байгууллага болон иргэдийн сайн дурын галын хэсгийг оролцуулах, ялангуяа гал унтраах ажиллагаанд оролцсон оролцогчдод нийгмийн болон эдийн засгийн хөшүүргийг ашиглах.

62 дугаар зүйл. Галын аюулгүй байдлын мэдэгдэлд тавих шаардлага

62.1.Барилга байгууламж, үйлдвэрийн объектын зураг төсөл боловсруулах шатанд зориулалтын галын аюулын анги Ф1.1 (зарим хэсэг), (Ф1.3, Ф1.4-өөс бусад)-д хамаарах барилга байгууламжид галын аюулгүй байдлын мэдэгдлийг бүрдүүлэх ба дараах зүйлийг багтаасан байна. Үүнд:

1) гал түймрийн эрсдэлийн үнэлгээ;

2) гал түймрийн аюулаас гуравдагч этгээдэд учирч болох эд хөрөнгийн хохирлын үнэлгээ (галын нөлөөнөөс гуравдагч этгээдэд учруулсан хохирлын хариуцлагын сайн дурын даатгалын хүрээнд хийж болно).

62.2.Хамгаалагдаж байгаа барилга байгууламж нь 2-оос ихгүй давхартай, 1500м²-аас ихгүй талбайтай (галын аюулын ангийн Ф1.1, Ф1.3, Ф1.4, Ф4.1, Ф4.2-оос бусад) үед галын аюулгүй байдлын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг үнэлэх, эсхүл тухайн барилга байгууламж (объект)-ийн хууль ёсны өмчлөгч нь барилга байгууламж (объект)-тай холбоотой галын аюулгүй байдлын мэдүүлгийг сайн дураараа гаргаж болно.

Үүнд: Барилга байгууламж (объект)-ийн галаас хамгаалах системийн талаарх мэдээллийг багтаасан байна.

62.3.Барилга байгууламжийн галын аюулгүй байдлын мэдэгдлийг зураг төслийн шатанд захиалагч, ашиглаж байгаа барилга байгууламжийн хувьд эзэмшигч, өмчлөгч гаргуулна.

62.4.Галын аюулгүй байдлын мэдэгдэл гаргуулахаар хүсэлт өгөх үед галын аюулгүй байдлын техникийн зохицуулалтад тусгагдсан галын аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан талаар барилга байгууламж (объект)-ийн өмчлөгч, эзэмшигч нь хариу ирүүлнэ.

62.5.Галын аюулгүй байдлын шаардлага өөрчлөгдөх болон галын аюулгүй байдлын мэдэгдлийн мэдээлэл өөрчлөгдөх тохиолдол бүрд мэдэгдэлд тодруулга хийж дахин боловсруулна.

II ХЭСЭГ. СУУРИН ГАЗРЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙГ ТӨЛӨВЛӨХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА.

БҮЛЭГ 14. СУУРИН ГАЗРЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙГ ТӨЛӨВЛӨХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

63 дугаар зүйл. Суурин газрын нутаг дэвсгэрийн төлөвлөлтийн баримт бичигт тавигдах шаардлага

63.1.Суурийн газрын нутаг дэвсгэрийн төлөвлөлт нь энэхүү техникийн зохицуулалтын галын аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн байна. Хүн ам суурьших бүсийн галын аюулгүй байдлыг хангах иж бүрдлийн үзүүлэлтийн бүрэлдэхүүн, үйл ажиллагааны үүрэг нь төлөвлөлтийн бичиг баримтын “Галын аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн арга хэмжээний жагсаалт” бүлэгт орсон байна.

64 дүгээр зүйл. Суурин газрын нутаг дэвсгэрт тэсэрч шатах аюултай барилга байгууламж (объект)-ийг төлөвлөх

64.1.Тэсрэх галын аюултай бодис, эд зүйл боловсруулах, үйлдвэрлэх, хадгалах, тээвэрлэх барилга байгууламж (объект)-ууд нь үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдлын нотломж бичигтэй байх (цаашид тэсэрч шатах аюултай объект гэнэ) ба хүн амын суурьшлын бүсийн гадна байрлуулна. Суурьшлын бүсийн гадна төлөвлөх боломжгүй бол тэсэрч шатах аюултай барилга байгууламж (объект)-ийн нутаг дэвсгэрийн гадна байрлах хүн ам, барилга байгууламж, объектыг гал болон тэсрэлтийн аюултай хүчин зүйлсийн нөлөөллөөс хамгаалах арга хэмжээг боловсруулсан байна. Тэсэрч шатах галын аюулын А, Б ба В зэрэглэлд багтах барилга байгууламж, объектын нутаг дэвсгэрт байрлах үйлдвэрлэлийн бусад барилга байгууламж (объект)-уудыг хотын дүүрэг, тосгоны нутаг дэвсгэрт болон гадна байрлуулж болно. Гэхдээ уг барилга байгууламж (объект)-ийн галын эрсдэлийн тооцооны дүн нь энэ техникийн зохицуулалтад заасан галын эрсдэлийн хэмжээнээс хэтрэхгүй байна. Тэсэрч шатах аюултай барилга байгууламж (объект)-ийг хүн амын суурьшлын бүсэд байрлуулахдаа байнгын салхины чиглэл, гол горхины байрлал урсгалын чиглэл, газарзүйн цаг уурын онцлог, зэрэгцээ орших хамгаалалтад орсон барилга байгууламж (объект)-уудад гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн үзүүлж болох үйлчлэл зэргийг тооцсон байна. Тэсэрч шатах галын аюултай барилга байгууламж (объект)-ийн газар нутгийн захаас Ф1-Ф4 ангиллын барилга байгууламж хүртэл, сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын сургууль, эмнэлгийн байгууллага мөн амралт сувиллын газрын эзэмшил газрын гарц хүртэлх зай нь 50 метрээс багагүй байна.

64.2. Шингэрүүлсэн хийн агуулах бүхий барилга байгууламж (объект)-ууд нь хүн амын суурьшлын бүсийн салхины доод талд байрлана. Шингэрүүлсэн устөрөгчийн хий, хялбар дөл авалцдаг шингэний агуулах нь хүн амын суурьшлын бүс, зогсоол, гол мөрний буудал, цахилгаан станц, хөлөг онгоц засах болон барих газар, гүүр байгууламжаас усны урсгалын доош хэрэв норм, дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол 300 метрээс багагүй зайд байрлана.

Хэрэв агуулахууд нь харилцаа холбооны хэрэгсэл, тусгаарлах төхөөрөмж, гал унтраах хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжөөр тоноглогдсон бол дээрх барилга байгууламжаас голын урсгалын дээш чиглэлд 3000 метрээс багагүй зайд байрлуулж болно.

64.3. Шингэрүүлсэн устөрөгчийн хий, хялбар авалцан асах шингэний агуулах нь зэргэлдээх суурьшлын бүс, байгууллага, төмөр замын сүлжээнээс нам дор түвшинд байрлана. Зэргэлдээх хүн ам суурьшсан бүс, байгууллага, төмөр замын сүлжээнээс 300 метрээс багагүй зайд шингэрүүлсэн устөрөгчийн хий, хялбар авалцан асах шингэний агуулах байрласан бол өндөрлөг газарт байрлаж болохыг зөвшөөрнө. Шингэрүүлсэн устөрөгчийн хий, хялбар авалцан асах шингэний агуулах нь зэргэлдээх хүн ам суурьшсан бүс, байгууллага, төмөр замын сүлжээнээс 100-300 метр зайд байрлаж байгаа бол тэдгээр нутаг дэвсгэрт гоожилт, асгаралтаас болж шингэрүүлсэн хий нэвтэрч орохоос сэргийлсэн байгууламжууд (суваг, баригч, аваарын нөөц сав, далан гэх мэт)-аар тоноглогдсон байна.

64.4. Орон сууц, олон нийтийн зориулалттай барилга байгууламж, хүн амыг нөхөн сэргээх үйлчилгээний газар, хотын дүүргийн бүсэд тэсэрч шатах галын аюулын А, Б, ба В ангиллын барилга байгууламж нутаг дэвсгэр дээр нь байхгүй үйлдвэрлэлийн барилга байгууламж (объект)-ийг байрлуулж болно. Гэхдээ орон сууц, сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг, нийтийн зориулалттай барилга байгууламжийн газраас үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн газар хүртэлх зай нь энэ техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангасан байна.

64.5. Тэсэрч дэлбэрэх аюултай барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймрийн улмаас үүсэх аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллөөс хүн ам, орон сууцны барилга байгууламжийг хамгаалах боломжгүй тохиолдолд барилга байгууламж (объект)-ийн хүчин чадлыг бууруулах, үйл ажиллагааны чиглэлийг хэсэгчлэн өөрчлөх эсхүл хүн ам нийтийн хэрэглээний барилга байгууламжийн бүсээс гадагш шилжүүлэн нүүлгэнэ.

65 дугаар зүйл. Хот, суурин газрын гал унтраах ус хангамжийн сүлжээ байгууламж

65.1. Хот, суурин газрын нутаг дэвсгэр нь гадаа эсхүл дотор байрлалтай гал унтраах ус хангамжийн системтэй байна.

65.2.Гадаа байрлах гал унтраах ус хангамжийн сүлжээнд дараах эх үүсвэр хамаарна. Үүнд:

- 1) Галын гидрант бүхий гадна гал унтраах ус хангамжийн сүлжээ;
- 2) норм, дүрэмд нийцсэн гал унтраах зориулалттай усан сан бүхий барилга байгууламж (объект).

65.3.Хот суурин газар нь гал унтраах ус дамжуулах хоолойгоор тоноглогдсон байх ба гал унтраах ус дамжуулах систем нь унд ахуйн, үйлдвэрлэлийн зориулалттай ус хангамжийн системтэй холбогдсон байхыг зөвшөөрнө.

65.4.5000 хүртэл хүн амтай сум, баг, хороо болон тэдгээрт байрлах зориулалтын галын аюулын Ф1.1, Ф1.2, Ф2, Ф3, Ф4 ангийн барилга байгууламж (объект), гал унтраах усны хоолой төлөвлөгдөөгүй 1000 м³ хүртэл эзлэхүүнтэй барилга байгууламж (объект), Ф5 ангийн тэсэрч шатах галын аюулын В, Г, Д ангиллын гадна галын усны зарцуулалт нь 10 л/мин, 1000 м³ хүртэл багтаамжтай багсармал тэжээлийн агуулах, 5000 м³ хүртэл эрдэс бодисын агуулах, радио телевизийн нэвтрүүлэг дамжуулах станцын барилга байгууламж, хүнсний ногоо жимс жимсгэнэ хадгалах агуулах хөргүүрийн агуулах зэргийн гадна байрлах гал унтраах ус хангамжийн сүлжээнд байгалийн эсхүл хиймэл усан сан төлөвлөхийг зөвшөөрнө.

65.5.50 хүртэлх оршин суугчидтай баг, багийн нутаг дэвсгэрт баригдсан нэгэн зэрэг 50 хүртэл хүн байрлах Ф1.2, Ф1.3, Ф1.4, Ф2.3, Ф2.4, Ф3 (Ф3.4-өөс бусад) ангийн 1000 м³ хүртэл багтаамжтай барилга байгууламж (объект), байгууламжийн гадна гал унтраах усан хангамжийн сүлжээ төлөвлөхгүй байж болно.

БҮЛЭГ 15. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХООРОНДЫН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН ЗАЙ

66 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект, ногоон байгууламж хоорондын галын аюулгүйн зай

66.1.Барилга байгууламж (объект) хоорондын галын аюулгүйн зай нь гал түймрийн тархалт ойр орчимд байрлах барилга байгууламжид тархахаас урьдчилан сэргийлэгдсэн байна. Энэхүү техникийн зохицуулалтын 12, 15, 17, 18, 19, 20 дугаар хүснэгтэд тусгагдсан зай хэмжээг багасгахдаа тэдгээрийн галаас хамгаалах хаалтаас хамааруулж 37-аар бүлэгт тусгаснаар бууруулна. Энэ тохиолдолд галын аюулын үнэлгээний утга нь техникийн зохицуулалтын 88 дугаар хэсэгт заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрээгүй байвал зохино.

66.2.Галын аюулгүйн зай хэмжээ нь гал тархахаас урьдчилан сэргийлж:

- 1) Ойн аж ахуй таримал ойгоос барилга байгууламж хүртэл тэдгээрийн дотор байрласан:
 - а) ойн аж ахуйн бүсээс гадна;
 - б) ойн аж ахуйн бүсэд.
- 2) Ойн аж ахуй таримал ойгоос барилга байгууламж хүртэл
- 3) Улсын онц чухал барилга байгууламж (объект) нь ойн бүсээс 100 м-ээс багагүй зайд төлөвлөнө.

67 дугаар зүйл. Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын барилга байгууламж тэдгээрийн зэргэлдээх объект хүртэлх галын аюулгүйн зай

67.1.Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын нутаг дэвсгэрт байрлах галын аюулын ба тэсэрч шатах галын аюулын А, Б, В ангиллын барилга байгууламжаас тэдгээртэй зэргэлдээх объект хүртэлх галын аюулгүйн зайг 12 дугаар хүснэгтийн дагуу авна.

67.2.Хавсралт 6-аар хүснэгтийн хаалтад тэмдэглэгдсэн зай хэмжээ нь нийт эзлэхүүн нь 50000 м³-ээс дээш буюу II зэрэглэлийн агуулахад хамаарна. 6-аар хүснэгтэд заагдсан зай хэмжээг дараах байдлаар тодорхойлно. Үүнд:

- 1) Барилга байгууламжийн хооронд- барилга байгууламжийн бүтээц эсхүл гадна хана хоорондын зайгаар;
- 2) Ачиж буулгах байгууламжаас- ачиж буулгах тавцантай (эстакад) төмөр замын тэнхлэгээс;
- 3) Ачиж буулгах шатахуун тээвэрлэгч, шахуурга, саванд зориулсан талбайгаас (задгай ба саравчтай) энэ талбайн захаас;
- 4) Технологийн тавцан ба шугам хоолойноос- захын шугам хоолойноос;
- 5) Бамбарын төхөөрөмжөөс- бамбарын баганаас.

67.3.Газрын гадарга дахь задгай хүлрийн давхаргын зузаан нь 0.5 м-ээс ихгүй нөхцөлд газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын барилга байгууламж (объект)-аас задгай хүлрийн давхарга хүртэл зайг 7-аар хүснэгтэд зааснаас 2 дахин багасгахыг зөвшөөрнө.

67.4.Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахаас таримал модны (шилмүүст болон навчит) ой, ойн хүрээлэнгийн зах хүртэлх зайг 2 дахин багасгахыг зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд таримал модны ой газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахтай хиллэх захаар 5 м-ээс багагүй өргөнтэйгээр хамгаалалтын зурвас байгуулна.

67.5.Төмөр замын нэгдсэн сүлжээний зам, зэргэлдээ суурийн газар, байгууллагуудын газар, нутгийн түвшнээс харьцангуй өндөржилттэй талбайд 200 метр хүртэл зайд болон голын эргээс 200 метр хүртэлх зайд, үерийн түвшин 1 метрээс багагүй ихэсдэг газарт газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөцийн сав байрлуулахдаа аливаа ослын үед газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүн суурин газар, ерөнхий сүлжээний төмөр зам буюу усан сан руу урсан орохоос хамгаалж нэмэлт арга хэмжээг авна. Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулах нь нутаг дэвсгэрийг 2 метрээс багагүй өндөртэй шатдаггүй материалаар салхи нэвт үлээж байх нүх (нээлхий)-тэй хашаатай байна.

67.6.Орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламж (объект), тэдгээрт үйлчлэх зориулалтын зуухан болон дизель станц, бусад цахилгаан байгууламжаас 2000 м³ хүртэл эзлэхүүнтэй нефть, нефтийн бүтээгдэхүүний агуулах хүртэлх галаас хамгаалах зай хэмжээ нь 7 дугаар хүснэгтэд заасан хэмжээнээс багагүй байх ёстой.

67.7.Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын зэрэглэл нь 8 дугаар хүснэгтэд заасантай нийцүүлэн тодорхойлогдоно.

68 дугаар зүйл. Шатахуун түгээх станцын барилга байгууламж (объект)-аас зэргэлдээх барилга байгууламж (объект) хүртэл галын аюулгүйн зай

68.1.Шатахуун түгээх станцын галын аюулгүйн зай хэмжээг ослын сав болон түлш хадгалах зориулалтын нөөцийн савны хананаас, түлш, түүний уур хийтэй харьцдаг газар дээрх тоног төхөөрөмжөөс, түлш хадгалах зориулалтын газар доорх нөөцийн сав, ослын савны амьсгалын хавхалгаас, шингэрүүлсэн нүүрс устөрөгчийн хий, байгалийн хий, түлш түгээх түгээгүүрийн аралаас, технологийн худаг, түлш тээвэрлэгчид зориулсан талбайн захаас, цэвэрлэх байгууламжийн технологийн тоног төхөөрөмжийн хананаас, тээврийн хэрэгслийн зогсоолын захаас болон түлш, түлшний уур үүсэх тоног төхөөрөмжтэй шатахуун түгээх станцын барилга байгууламж (объект), бүтээцийн гадна хананаас тус тус тооцож тодорхойлно.

1) сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, ерөнхий боловсролын сургууль, дотуур байр бүхий ерөнхий боловсролын сургууль, хэвтэж эмчлүүлэх эмнэлгийн байгууллага, нэг айлын орон сууцны барилгын зээмшил газрын зах хүртэл

2) орон сууц болон олон нийтийн барилгын хувьд цонх эсхүл хаалга хүртэл

68.2.Шатахуун түгээх станцаас зэргэлдээх барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүйн зай нь 9-ээр хүснэгтэд заасан шаардлагад

нийцсэн байна. Суурин газрын нутаг дэвсгэр дотор байрласан чингэлгийн шатахуун түгээх станцын савны нийт багтаамж нь 40 м³-ээс ихээр төлөвлөхийг хориглоно.

68.3.Шатахуун түгээх станцаас таримал модны (шилмүүст болон навчит) ой болон ойн хүрээлэнгийн зах хүртэлх зайг 2 дахин багасгахыг зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд ойн шатахуун түгээх станцтай хиллэх захаар 5м-ээс багагүй өргөнтэйгээр дөл тархахгүй зурвас татна.

68.4.Гал түймэр (дөл) тархах боломжтой хөдөө аж ахуйн тариалангийн газрын ойролцоо шатахуун түгээх станц байрлуулах үед тариалалттай хиллэх захаар 5 м-ээс багагүй өргөнтэйгээр дөл тархахгүй хамгаалалтын зурвастай байна.

68.5.Шингэн түлш хадгалах газар доорх нөөцийн савтай шатахуун түгээх станцаас сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, ерөнхий боловсролын сургууль, дотуур байр бүхий ерөнхий боловсролын сургууль, хэвтэж эмчлүүлэх эмнэлгийн байгууллагын эзэмшил газрын зах хүртэл 50 м-ээс багагүй зайтай байна.

69 дүгээр зүйл. Шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн нөөцийн савнаас барилга байгууламж (объект)-ийн хүртэлх галын аюулгүйн зай

69.1.Агуулахад ерөнхий эзлэхүүн нь 10000 м³ хүртэл даралтад хадгалагдаж буй эсхүл 40000 м³ хүртэл ерөнхий эзлэхүүнтэй изотермийн аргаар хадгалж байгаа шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн нөөцийн савнуудаас тухайн байгууллагын барилга байгууламж (объект) болон зэргэлдээ байрлах барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүйн зайг 10 дугаар хүснэгтийн дагуу авна.

69.2.Тусдаа байрлах ачиж буулгах тавцан (юүлэх тавцан эстакад)-аас зэргэлдээх объект, орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламж хүртэлх галаас хамгаалах зай хэмжээг шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн ба хялбар авалцан асах шатамхай шингэний даралт бүхий нөөцийн савнаас тооцдог зайтай адилаар авна.

69.3.Байгууллагын агуулахад байрлах нийт багтаамж нь 10-20000 м³ даралттай сав бүхий эсхүл нийт багтаамж 40000-60000 м³ изотерм аргаар хадгалагдах газар дээрх нөөцийн савтай болон нийт багтаамж нь 40000-100000 м³ изотерм аргаар хадгалагдах газар доорх нөөцийн савтай шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн савнаас тухайн байгууллагын барилга байгууламж (объект) болон зэргэлдээ байрлах барилга байгууламж (объект) хүртэлх галаас хамгаалах зай хэмжээг 11 дүгээр хүснэгтийн дагуу авна.

70 дугаар зүйл. Газрын тос, хий, газрын тосны бүтээгдэхүүн дамжуулах, шингэрүүлэх байгууламжийн шугам хоолойноос зэргэлдээх барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүйн зай

70.1.Үйлдвэрийн доторх ба орон нутгийн хий, газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүн дамжуулах, шингэрүүлэх, хуваарилах байгууламжийн газар дээрх болон доорх төв шугамын тэнхлэгээс суурин газар, зарим аж үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн байгууллагын барилга байгууламж (объект) хүртэл мөн түүнчлэн шахуургын станц, хий хуваарилах байгууламж, газрын тос соруулах станцуудаас суурин газар, аж үйлдвэр хөдөө аж ахуйн байгууллага барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүйн зайг тус объектуудын ажлын даралтын түвшин, диаметр, гал тэсвэршлийн зэрэг, шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн шугам хоолойн хувьд газар орны хотгор гүдгэр байдал, хийг соруулах, шахаж байгаа арга ба төрөл зэргээс шалтгаалж техникийн зохицуулалттай нийцүүлэн гаргасан дүрмийн хамгийн бага зайд тавигдах шаардлагатай нийцүүлнэ.

70.2.Шингэрүүлсэн нүүрсустөрөгчийн хийн агуулахын резервуарын тоноглолын хамгийн захын нөөцийн савнаас барилга байгууламж (объект) ба зам харилцаа хүртэлх галын аюулгүйн зайг 19 ба 20-аар хүснэгтэд зааснаар авна.

70.3.Тус бүр 50 м³ багтаамжтай шахсан нүүрсустөрөгчийн нөөцийн сав 2-ыг төхөөрөмжлөх үед хий шахах станцад хамааралгүй бол барилга байгууламж (объект) (орон сууц олон нийтийн, үйлдвэрийн) хүртэлх галаас хамгаалах зай хэмжээг газар дээрх нөөцийн савны хувьд 100 м хүртэл, газар доор бол 50 м хүртэл багасгахыг зөвшөөрнө.

70.4.Газар дээр байрлалтай нөөцийн савнаас 800-аас дээш хүн нэг зэрэг байрлах газар (цэнгэлдэх хүрээлэн, зах, цэцэрлэгт хүрээлэн, орон сууц) хүртэл мөн сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, ерөнхий боловсролын сургууль, хэвтэж эмчлэх эмнэлгийн байгууллагын эзэмшил газрын зах хүртэлх галын аюулгүйн зай хэмжээг хүчин чадлаас үл хамаарч 13 дугаар хүснэгтэд заасан зайтай харьцуулан 2 дахин ихэсгэж мөрдөнө.

БҮЛЭГ 16. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ, АВРАХ АНГИЙГ ХОТ, ТОСГОНД БАЙРЛУУЛАХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

71 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийг хот, тосгонд байрлуулах галын аюулгүйн байдлын шаардлага

71.1.Хот, тосгонд гал түймэр унтраах, аврах анги байрлуулахдаа дуудлага өгсөн газарт хотод 10 минут, тосгонд 20 минутаас илүүгүй хугацаанд эхний гал унтраах анги, салбар хүрэлцэн очих боломжтойгоор төлөвлөнө.

71.2. Хотын гал түймэр унтраах, аврах анги нь зориулалтын барилга байгууламжид байрлана (галын депо).

71.3. Хот, тосгоны нутаг дэвсгэрт гал унтраах ангийг байрлуулах байрлалыг стандартаар тодорхойлно.

72 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байранд тавигдах галын аюулгүй байдлын шаардлага

72.1. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байр нь хотын зам, төв гудамж руу гарцтай байх ба эзэмшил газрын талбайг гал түймэр унтраах, аврах ангийн зэргээс хамаарч зураг төсөл боловсруулах даалгавраар тодорхойлно.

72.2. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байр байрлах хэсгийн захаас олон нийтийн болон орон сууцны барилга байгууламж (объект) хүртэл 15 метрээс багагүй, сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, ерөнхий боловсролын сургууль, хэвтэж эмчлүүлэх эмчилгээний байгууллага хүртэл 30 метрээс багагүй зайтай байна.

72.3. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байрны доголтой хэсэгт улаан шугамаас галын машин гарах нүүр тал хүртэл 15 метрээс багагүй, 2, 3, 4-ээр зэргийн гал түймэр унтраах, аврах ангийн депогийн хувьд заасан зайг 10 метр хүртэл багасгахыг зөвшөөрнө.

72.4. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн газар нутаг дээр байрлах барилга байгууламж (объект)-ийн бүтэц тэдгээрийн талбай нь зураг төсөл боловсруулах даалгавраар тодорхойлогдоно.

72.5. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн дэвсгэр газар нь 2 гарцтай байхаар төлөвлөгдөнө. Гарч орох хаалганы өргөн 4, 5 метрээс багагүй байна.

72.6. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн нутаг дэвсгэр дээрх зам, талбай хатуу хучилттай байна.

72.7. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн тээврийн хэрэгслийн түгшүүрийн дохиогоор дуудлагаар автозогсоолоос гарах үед тээврийн хэрэгсэл болон явган зорчигчийн хөдөлгөөнийг зохицуулах үүднээс депогоос гарах талын эсрэг байрлах гудамжны зорчих хэсэг ба явган хүний зам дээр гэрлэн дохио эсхүл дуут дохиотой гэрэлтүүлэгч тэмдэг, тэмдэглэгээгээр тоноглоно. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байрнаас тус гэрэл дохиог асааж унтрааж байхаар гүйцэтгэж болно.

III ХЭСЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ, БАРИЛГА УГСРАЛТ БА АШИГЛАЛТЫН ҮЕИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 17. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ БАРИЛГА УГСРАЛТ БА АШИГЛАЛТЫН ҮЕИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

73 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн зураг төслийн баримт бичигт тавих шаардлага.

73.1.Барилга байгууламж (объект), барилгын хийц, инженерийн тоног төхөөрөмж болон барилгын материалын төлөвлөлтийн баримт бичиг энэ техникийн зохицуулалт заагдсан галын техникийн тодорхойлолтыг агуулсан байна.

73.2.Галын аюулгүй байдлын хэм хэмжээний шаардлага тавигдахгүй барилга байгууламж (объект)-ийн хувьд энэ техникийн зохицуулалтад тусгагдсан галын аюулгүй байдлыг хангуулах инженер-техникийн ба зохион байгуулалтын зайлшгүй арга хэмжээг цогцоор нь агуулсан албан ёсны техникийн нөхцөл боловсруулсан байна.

74 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын эрсдэлийн норматив утга.

74.1.Барилга байгууламж (объект)-ийн хамгийн алслагдсан цэгт байрлах хүн гадагш гарах үеийн галд өртөх эрсдэл нь жилд нэг саяын утгаас илүү гарахааргүй байна.

74.2.Галын аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллийн улмаас нэрвэгдэх хүний эрсдэлийг барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах системийн үйл ажиллагааг тооцон тодорхойлно.

75 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн зориулалтыг өөрчлөх ба сэргээн засварлах, төлөвлөлтийн үеийн галын аюулгүй байдлын шаардлага

75.1.Гал түймрийн үед барилга байгууламж (объект)-ийн эзлэхүүн төлөвлөлт болон инженер-техникийн шийдэл нь доор дурдсанаар шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

1) Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн нөлөөлөл хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учрахаас өмнө тэдгээрийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд гаргах;

- 2) Аврах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх боломжтой байх;
- 3) Барилга байгууламж (объект)-ийн өрөө, тасалгаанд гал түймэр унтраах, аврах ангийн бие бүрэлдэхүүн техник хэрэгсэл оруулах, хүргэх боломжоор хангагдсан байх;
- 4) Галын голомтод гал унтраах бодис өгөх боломжтой байх;
- 5) Зэргэлдээх барилга байгууламж (объект)-д гал тархахгүй байх;

75.2.Техникийн зохицуулалтад заагдсан барилга байгууламж (объект)-аас бусад тохиолдолд тэсэрч шатах болон галын аюулын А ба Б ангиллын өрөөг барилга байгууламж (объект)-ийн гадна хана талд, олон давхар барилга байгууламжийн дээд давхарт байрлуулна.

75.3.Барилга байгууламж (объект) эсхүл зарим нэг өрөөний зориулалтыг өөрчлөх, мөн түүнчлэн эзлэхүүн төлөвлөлт ба бүтээцийн шийдлийг өөрчлөх үед эдгээр барилга байгууламж, өрөө, тасалгааны шинэ төлөвлөлт нь энэ техникийн зохицуулалтад заасан галын аюулгүйн шаардлагыг хангасан байна.

БҮЛЭГ 18. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ СИСТЕМИЙН БҮТЭЦ БА ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОНЦЛОГТ ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

76 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах системд тавих шаардлага

76.1.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах системийн онцлог нь энэ техникийн зохицуулалтад заагдсан шаардлагад нийцсэн байна.

76.2.Хүмүүс олноор цугларах болон өндөр барилга байгууламж (объект), байгууламж мөн түүнчлэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс, хүүхэд цугларах барилга байгууламж (объект)-д тус бүрийн эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь гал түймрийг хязгаарлах систем болон зохион байгуулалт-техникийн арга хэмжээний цогцолбороор хангагдсан байна.

76.3.Барилга байгууламж (объект)-ийн галаас хамгаалах систем нь галын аюултай хүчин зүйл хөнөөл учруулж болох хамгийн бага хэмжээнд хүрэхээс өмнө хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд хүргэх боломжийг хангасан байна.

76.4.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах систем мөн барилга байгууламж (объект)-ийн инженерийн тоноглолын үйл ажиллагааны онцлог нь галын аюулгүй байдлын норм, нормативын баримт бичгүүдээр болон тухайн барилга байгууламж (объект)-д зориулсан энэхүү техникийн зохицуулалтад нийцэж тодорхойлогдоно.

77 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн цахилгаан тоног төхөөрөмжид тавигдах галын аюулгүйн шаардлага

77.1.Барилга байгууламж (объект)-ийн цахилгаан тоног төхөөрөмж нь тэдгээрийн тэсэрч шатах аюултай бүсийн анги, мөн шатах холимгийн бүлэг ба ангилалд нийцсэн байна. Байнга хүнтэй байх зориулалтын галын аюулын Ф1.1 ангийн барилга байгууламж (объект)-д төхөөрөмжлөгдсөн гал түймрээс хамгаалах системийг цахилгаанаар тасралтгүй хангахын тулд цахилгаан хангамжийн бие даасан нөөц үүсгүүртэй байна.

77.2.Гал унтраах бүрэлдэхүүнийг тээвэрлэх зориулалтын цахилгаан шат, галын дотор даралтад усан цэг, гал унтраах автомат систем, ослын агаар сэлгэлт ба утаанаас хамгаалах хамгаалалт, авралтын зам гарц дахь ослын гэрэлтүүлэг, гал түймрийн үед хүмүүсийг авран гаргах удирдлагын ба зарлан мэдээлэл, гал илрүүлэх систем, гал унтраах анги, салбарын үйл ажиллагааг хангах хэрэгсэл, галаас хамгаалах систем зэргийн цахилгаан дамжуулах кабель шугамууд нь гал гарсан нөхцөлд тэдгээрийн үүрэг гүйцэтгэх болон хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд гаргах хугацааны туршид ажиллах чадвараа хадгалах ёстой.

77.3.Тэжээлийн нөөц үүсгүүрийн трансформаторын дэд станцаас оролт-хуваарилалтын байгууламж хүртэл кабелууд тусдаа галд тэсвэртэй сувагт татагдах эсхүл галын хамгаалалттай байна.

77.4.Барилга байгууламж (объект)-ийн өрөө тасалгааны цахилгаан хангамжийн сүлжээ нь гал гарахаас хамгаалсан хамгаалалтын салгах төхөөрөмжтэй (гал хамгаалагчтай) байх ёстой. Хамгаалалтын салгах төхөөрөмжийн параметр, суурилуулахад энэхүү техникийн зохицуулалттай нийцүүлэн тогтоосон галын аюулгүй байдлын шаардлагыг харгалзана.

77.5.Хуваарилах самбар нь сул нарийвчлалтай хэсгээс хүчний ба түүнээс эсрэг тал руу самбарын гадна хэсэгт гал тархаахгүй хамгаалалттай байна.

77.6.Барилга байгууламж (объект)-д цахилгаан кабель, дамжуулагч тавихад зориулагдсан хэвтээ ба босоо сувгууд нь гал тархахаас хамгаалагдсан байна. Кабелийн сувгууд, хайрцаг, кабель ба дамжуулагч гал тэсвэршлийн нормчлогдсон хязгаартай барилгын хийц бүтээцээр дайрч өнгөрөх хэсэгт тухайн бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаараас багагүй хязгаартай кабелийн оруулга төлөвлөнө.

77.7.Илтатсан цахилгааны болон холбооны, сүлжээний дамжуулагчаар гал дамжихаас хамгаалсан байна.

77.8.Бие даасан үүсгүүртэй аврах зам гарц дахь ослын гэрэлтүүлгийн гэрлүүд нь тэжээлийн үндсэн үүсгүүр салгаатай байх үед тэдгээрийн ажиллах чадварыг шалгах төхөөрөмжөөр хангагдсан байна.

77.9.Хамгаалалтын нэмэлт арга хэмжээний шатах орчинд асаалтын үүсгүүрийн аюул илрэх чиглэл байхгүй барилга байгууламж (объект)-ийн тэсрэх аюултай, тэсэрч шатах аюултай ба галын аюултай өрөө тасалгаанд гал тэсрэлтийн хамгаалалтгүй цахилгаан тоноглол хэрэглэхийг хориглоно.

77.10.Галын аюултай ба аюулгүй байруудад тэсрэлтээс хамгаалсан цахилгаан тоноглол хэрэглэхийг зөвшөөрнө. Харин тэсрэх аюултай байруудад тэсрэх аюултай хольцын бүлэг ба ангилал нийцэж байгаа нөхцөлд өрөө тасалгааны цахилгаан тоноглолын тэсрэлтийн хамгаалалтыг анхаарна.

77.11.Төрөл бүрийн зориулалттай барилга байгууламж (объект)-д түүний тэсэрч шатах ба галын аюулын зэргээс хамаарч цахилгаан тоноглолыг ашиглах дүрэм, мөн түүнчлэн цахилгаан тоноглолын галын аюулын үзүүлэлтүүд болон тэдгээрийг тодорхойлох аргыг тухайн бүтээгдэхүүнд зориулагдсан техникийн журмаар энэ техникийн зохицуулалтын дүрэм болон галын аюулгүй байдлын норм нормативын баримт бичгүүдээр тогтооно.

78 дугаар зүйл. Автоматаар гал унтраах ба галын дохиоллын системд тавих шаардлага

78.1.Гал унтраах болон галын дохиоллын автомат тоног төхөөрөмжийг зураг төслийн дагуу барилга байгууламж (объект)-д төлөвлөж, угсарна. Автомат гал унтраах төхөөрөмж нь дараах зүйлээр хангагдсан байна. Үүнд:

1) тооцож гаргасан гал унтраах бодис нь хамгаалж буй барилга байгууламж (объект), өрөө тасалгаанд хүрэлцэхүйц хэмжээтэй байна;

2) төхөөрөмжийн ажиллах чадварыг хянахад зориулагдсан тоноглолтой;

3) гал гарсан тухай хүмүүст зарлан мэдээлэх, мөн жижүүрийн эсхүл гал унтраах анги салбарт мэдэгдэх төхөөрөмжтэй;

4) гал түймэр гарсан газраас хүмүүсийг аврах (авралтын зам гарц) шаардлагатай хугацаанд хий болон нунтаг гал унтраах бодисыг хязгаарлах төхөөрөмжтэй;

5) галын аюултай хүчин зүйлийн үйлчлэлээр ажилладаг түгжээгээр тоноглогдсон гал унтраах ус шүрших хошуутай төхөөрөмжөөс бусад гал унтраах тоноглолыг гараар ажиллуулах төхөөрөмжтэй.

78.2. Гал түймрийн голомт руу гал унтраах бодис өгөх арга нь шатдаг болон хорт хийг ялгаруулж, шатамхай материалыг асгарах, цацагдах ба урсахад хүргэж гал түймрийн талбайг ихэсгэхэд хүргэхээргүй.

78.3. Зураг төслийн баримт бичигт гал түймэр унтраах автомат систем ажилласны дараа барилга байгууламж (объект), өрөө тасалгаанаас гал унтраах бодисыг зайлуулах аргуудыг тусгасан байна.

78.4. Гал унтраах болон галын дохиоллын автомат төхөөрөмж нь тэдгээрийн зураг төслийн үед зохиогдсон алгоритмаас хамааран галыг автоматаар илрүүлэх, инженерийн ба технологийн тоноглол, утаанаас хамгаалах системийн удирдлагын техник хэрэгсэл, гал унтраах тоноглолын удирдлагын хэрэгсэл, хүмүүсийг аврах удирдлагын болон галын аюулын тухай зарлан мэдээлэх техник хэрэгслүүдийн удирдлагын дохио өгөх ажиллагааг хангасан байна.

78.5. Гал түймэр унтраах болон галын дохиоллын автомат төхөөрөмж нь төхөөрөмжийн бүрэлдэхүүнд орж байгаа техник хэрэгслүүдийн хоорондох холбооны шугамын гэмтлийн тухай жижүүрийн бүрэлдэхүүнд автоматаар мэдээлэх ажиллагааг хангана.

78.6. Гал түймэр гарсныг илрүүлэх мэдрэгч болон энэ төрлийн бусад хэрэгслүүд нь тухайн байрны дурын цэг дээрх галыг цаг тухайд нь илрүүлэх ажиллагааг хангасан хамгаалагдсан газарт байрласан байна.

78.7. Галын дохиоллын систем нь зарлан мэдээллийн тусгай зориулалтын зөөврийн төхөөрөмжид эсхүл жижүүрийн бүрэлдэхүүний байрлах хүлээн авах-хяналтын байгууламж дээр гал гарсан тухай гэрлэн ба дуут дохио өгөхөөр, харин зориулалтын галын аюулын Ф1.1, Ф1.2, Ф4.1, Ф4.2 ангийн барилга байгууламж (объект)-д эдгээр дохионуудтай зэрэгцүүлэн гал унтраах анги, салбарын удирдах самбар дээр хүний оролцоогүйгээр зохион байгуулалтын эдгээр дохио ажиллах ажиллагааг хангасан байна.

78.8. Гар ажиллагаатай галын мэдээлэгч нь гал гарсан үед залгах боломжтой газарт авралтын зам, гарц дээр тоноглогдоно.

78.9. Гал унтраах автомат болон галын дохиоллын автомат төхөөрөмжийн зураг төсөлд тавигдах шаардлагыг энэхүү техникийн зохицуулалт болон холбогдох норматив баримт бичгээр тогтооно.

79 дүгээр зүйл. Барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймрийг зарлан мэдээлэх ба хүмүүсийг аврах удирдлагын системд тавих галын аюулгүйн шаардлага

79.1.Барилга байгууламж (объект)-д гал түймэр гарсан үед галын тухай зарлан мэдээлэх, хүмүүсийг аврах үйл ажиллагааг удирдах ба тэдгээрийг аврах ажиллагаа нь дараах аргуудын аль нэгээр хийгдэнэ. Үүнд:

- 1) Байнгын болон тодорхой хугацаанд хүнтэй байдаг өрөө байруудад гэрлэн, дуут ба хэлж дохио өгөх;
- 2) Гал гарсан үед зайлшгүй аврах ажиллагаа явуулах болсон тухай, авралтын зам, гарцын талаар, хөдөлгөөний чиглэл буюу тэвдэж сандрахыг зогсоох ба бусад хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангах талаар тусгай боловсруулсан текст дамжуулах;
- 3) Тогтоосон хугацааны туршид авралтын замд гэрэлтэгч тэмдэг байрлуулах буюу хангах;
- 4) Авралтын үед гэрэлтүүлгийг асаах;
- 5) Авралтын зам гарцын хаалгыг зайнаас онгойлгох;
- 6) Зарлан мэдээлэл явагдаж буй бүстэй галын удирдлагын өрөөг холбоогоор хангах;
- 7) Авралтын ажиллагааг хангах бусад аргууд.

79.2.Хүмүүсийг аварч гаргах удирдлагын болон гал гарсан тухай зарлан мэдээллийн системээр дамжиж байгаа мэдээлэл нь барилга байгууламж (объект)-ийн давхар бүрд байрлуулсан хүмүүсийг аварч гаргах төлөвлөгөөнд агуулагдсан мэдээлэлтэй нийцсэн байна.

79.3.Барилга байгууламж (объект)-д байрласан галын зарлан мэдээлэл нь авралтын туршид гал түймрийн тухай нэг утгатай мэдээллээр хангах, мөн хүмүүсийн аюулгүй байдлын түвшнийг бууруулахад хүргэж болох нэмэлт мэдээлэл өгөхгүй байх ёстой.

79.4.Гал түймрийн тухай зарлан мэдээлэл хийх шаардлагатай газарт хамгаалагдсан барилга байгууламж (объект)-ийн дурын цэг дээр дуугаар ба яриагаар зарлан мэдээлэх чанга яригчийн дууны түвшин шуугианы зөвшөөрөгдсөн түвшингээс дээш байх ёстой. Ярианы зарлан мэдээлэгч нь хамгаалагдаж байгаа барилга байгууламж (объект)-ийн дурын цэг дээр дамжуулж байгаа яриан мэдээлэл гаргацтай ойлгомжтой галын тухай хүмүүст зарлан мэдээлэх шаардлагатай газарт байрлаж байна.

79.5.Томоохон хэмжээний хэд хэдэн бүсэд хуваагдсан барилга байгууламж (объект)-д байрлах хүмүүст зарлан мэдээллийг дамжуулахдаа бүс тус бүрд байрлах хүмүүст дараалсан байдлаар мэдээлэл өгөхөөр мэдээллийг боловсруулсан байна.

79.6.Зарлан мэдээлэх бүсийн хэмжээ, гал түймрийн тухай хүмүүст зарлан мэдээлэх тусгай дараалал ба зарим бүсэд гал түймрийн тухай хүмүүст зарлан мэдээлэл эхлэх хугацаа зэргийг гал түймэр гарсан үед хүмүүсийг аюулгүй аварч гаргах нөхцөлөөс үүдэн тодорхойлсон байна.

79.7. Хүмүүсийг аварч гаргах удирдлагын ба гал түймрийн тухай зарлан мэдээлэх системүүд нь барилга байгууламж (объект)-аас хүмүүсийг аварч гаргаж дуусах хүртэл хугацааны туршид хэвийн ажиллагааг хангасан байна.

79.8. Гал түймэр гарсан үед барилга байгууламж (объект)-аас хүмүүсийг аварч гаргах ба гал түймрийн тухай зарлан мэдээлэх зориулалттай техник хэрэгслүүд нь аварч гаргаж байгаа хүмүүсийн нас болон эрүүл мэндийн байдлыг тооцсон байна.

79.9. Гал түймрийн тухай хүмүүст зарлан мэдээлэх дуут дохио бусад зориулалтын дуут дохионоос дууны хөг, өнгөөрөө ялгагдахаар хийгдэнэ.

79.10. Гал түймрийн тухай хүмүүст зарлан мэдээлэх дуут болон ярианы төхөөрөмж нь дууны түвшнийг тохируулах боломжгүй, салдаггүй ба цахилгаан хэлхээнд болон холбооны бусад хэрэгслүүдэд холбогдсон байна. Хүмүүсийг аварч гаргах удирдлагын ба гал түймрийн тухай зарлан мэдээлэх системийн харилцааг барилга байгууламж (объект)-ийн радио нэвтрүүлгийн зангилаатай харуулахыг зөвшөөрнө.

79.11. Хүмүүсийг аварч гаргах удирдлагын ба гал түймрийн тухай зарлан мэдээлэх системүүд нь цахилгаан тэжээлийн тасралтгүй үүсгүүрээр тоноглогдсон байна.

79.12. Зарлан мэдээлэх дохиог хүлээн авах хүмүүсийн хувийн чадамжийг харгалзан байнгын ба хөдөлгөөнт эмчилгээний, нийгмийн үйлчилгээний байгууллага, хүн амын нийгмийн хамгааллын байгууллага болон эмнэлгийн барилгууд нь галын тухай зарлан мэдээлэх нэмэлт системээр тоноглогдсон байх ба ялангуяа зарлан мэдээллийн гэрэлтэй, дуутай, чичиргээтэй тусгай төхөөрөмжүүдийг хэрэглэнэ. Зарлан мэдээлэлтийн эдгээр системүүд нь дохио дамжуулсан тухай жижүүрийн бүрэлдэхүүнд мэдээлэх ба түүнийг тус бүр хүлээн авсан тухай баталгааг хангасан байх ёстой.

80 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийг утаанаас хамгаалах системд тавигдах шаардлагууд

80.1. Барилга байгууламж (объект)-ийн утаанаас хамгаалах агаар сэлгэлтийн системийг эзлэхүүн төлөвлөлтийн ба бүтээцийн шийдлээс хамаарч ердийн болон механик өдөөлтийн аргаар гүйцэтгэнэ. Ямар аргаар гүйцэтгэхээс үл хамаарч утааны эсрэг өгөх-сорох агаар сэлгэлтийн систем нь автомат ажиллагаатай болон зайнаас гараар удирдаж гүйцэтгэх механизм бүхий утааны эсрэг агаар сэлгэлтийн төхөөрөмжтэй байна. Утаанаас хамгаалах системтэй барилга байгууламж (объект)-ийн эзлэхүүн

төлөвлөлтийн шийдэл нь хүмүүсийг аварч гаргах аюулгүй байдлыг хангахын тулд өрөө байр ба галын бүслэвч шаталтын бүтээгдэхүүний тархалтыг хязгаарлах эсхүл зогсоох ёстой.

80.2.Шаталтын бүтээгдэхүүнийг барилга байгууламж (объект), өрөө тасалгаанаас зайлуулахын тулд ердийн (байгалийн) болон механик утаа зайлуулах төхөөрөмжгүй бол өгөх агаар сэлгэлт ашиглахыг хориглоно. Өөр өөр зориулалтын галын аюулын анги бүхий өрөө тасалгаанаас нэгдсэн нэг системээр утаа зайлуулахыг хориглоно.

80.3.Утаа зайлуулах сорох систем нь гал түймрийн үед ялгарсан утааг өрөө тасалгаа, авралтын замын хонгилоос шууд гадагш гаргахаар төлөвлөнө.

Агаар өгөх систем нь өрөө тасалгаа, гал түймэр гарсан өрөөний зэргэлдээх өрөө, шатны хонгил, цахилгаан шатны өмнөх талбай, гонхонд агаар өгөх замаар илүүдэл даралт үүсгэх үүрэгтэй.

80.4.Барилга байгууламж (объект)-ийн агаар өгөх, утаа зайлуулах системийн хоолой шугам, насос, хаалт, хашлага зэрэг бүтээцийн материал нь гал түймэр үргэлжлэх бүх хугацааны туршид буюу хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүсэд аварч гаргах хугацаанд ямар нэгэн гэмтэлгүй ажиллагааг хангана.

80.5.Барилга байгууламж (объект)-ийн утаанаас хамгаалах агаар сэлгэлтийн системийн гүйцэтгэх механизм болон төхөөрөмжийн автомат дамжуурга нь галын дохиолол ба автомат гал унтраах төхөөрөмжтэй хамт ажиллахаар төлөвлөнө.

80.6.Барилга байгууламж (объект)-ийн утааны эсрэг өгөх-сорох агаар сэлгэлтийн системийн гүйцэтгэх механизм, төхөөрөмжийн гар дамжуурга нь диспетчерийн эсхүл галын постын байранд буюу ослын гарцын дэргэд байрлах залгуур (товчлуур)-аас ажиллахаар төлөвлөгдөнө.

80.7.Гал түймэр гарсан үед барилга байгууламж (объект)-ийн өгөх-сорох агаар сэлгэлтийн системийг залгахад агаарын ерөнхий солилцооны ба технологийн агаар сэлгэлт, агаар хөргөх системийг заавал салгахаар хийгдэнэ. (барилга байгууламж (объект)-ийн технологийн аюулгүй байдлыг хангахаас бусад).

80.8.Гал түймэр гарсан байранд утаанаас хамгаалах агаар сэлгэлтийн системийг азэрозол, нунтаг ба хийн гал унтраах автомат төхөөрөмжтэй нэгэн зэрэг ажиллуулахыг хориглоно.

80.9.Утаанаас хамгаалах агаар сэлгэлтийн системийн тоноглол, барилга байгууламж (объект)-ийн өгөх-сорох системийн хэсгийг залгах

дараалал ба ашиглалтын онцлог, галын техникийн шинж чанар, бүтээцийн гүйцэтгэл, бүтцэд тавигдах шаардлагууд нь тэдгээрийн үүрэг зориулалт, зслэхүүн төлөвлөлтийн болон бүтээцийн шийдлээс хамааран тодорхойлно.

81 дүгээр зүйл. Гал унтраах дотор ус хангамжид тавих шаардлага

81.1.Барилга байгууламж (объект) дотор гарсан гал түймрийг унтраах ус дамжуулах шугам нь гал унтраахад шаардлагатай хэмжээний усны зарцуулалтыг хангасан байна.

81.2.Гал унтраах дотор ус дамжуулах шугам нь гал унтраах зорилгыг хангах хэмжээний галын дотор крантаар (галын даралтат усны цэг) тоноглогдоно.

81.3.Гал унтраах дотор ус дамжуулах шугам, хоолойд тавих шаардлагууд галын аюулгүй байдлын норм, нормативын баримт бичгүүдээр тогтооно.

82 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын аюулгүй байдал, гал тэсвэршилд тавих шаардлага

82.1.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн зэрэг нь тэдгээр дээр явагдаж буй технологийн ажиллагааны галын аюулгүй байдал болон галын бүслэвчийн талбай, зориулалтын галын аюулын анги, тэдгээрийн давхраас хамааран тогтооно.

82.2.Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаар нь барилга байгууламж (объект) ба галын бүслэвчийн галд тэсвэршлийн зэрэгт нийцсэн байна. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын тэсвэршлийн зэрэг болон барилгын бүтээц тэдгээрт нийцсэн гал тэсвэршлийн хязгаарыг 14 дүгээр хүснэгтэд заагдсанаар авна.

82.3.Галаас хамгаалах хаалт дахь нүхний дүүргэлтээс бусад нүхний дүүргэлт, (хаалга, цонхны ба нээлхий) хучилт болон бүрхүүлийн хучилтын бусад гэрэл нэвтрүүлэх хэсгийн гал тэсвэршлийн хязгаарыг норм, дүрмээр тогтоохгүй.

82.4. У1 төрлийн утаажихгүй шатны хонгилд шатны талбай ба алхмын хэсгийг галын аюулын ГҮ ангиллын R15 гал тэсвэршлийн хязгаартай тооцохыг зөвшөөрнө.

82.5.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн бүтээцийн галын аюулын анги нь технологийн үйл ажиллагааны онцлог болон галын бүслэвчийн талбай, зориулалтын галын аюулын анги, тэдгээрийн давхаржилтаас хамаарна.

82.6.Барилгын бүтээцийн галын аюулын анги нь барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн бүтээцийн галын аюулын ангид нийцсэн байна. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн галын аюулын анги болон тэдгээрт хэрэглэсэн бүтээцийн галын аюулын ангийг 15 дугаар хүснэгтэд заагдсанаар авна.

82.7.Галаас хамгаалах хаалт дахь нүхний дүүргэлтээс бусад барилга байгууламж (объект)-ийн хаших хийц дэх нүхний дүүргэлтийн галын аюулгүй байдлыг (хаалга, цонхны ба нээлхий) нормчлохгүй.

82.8.Зориулалтын галын аюулын Ф1.1 ангийн барилга байгууламж (объект)-ийн гадна дулаалгад галын аюулын ГҮ ангиллын материалыг хэрэглэнэ.

82.9.Барилгын бүтээцийн галын аюулын анги ба гал тэсвэршлийн хязгаар нь галын аюулгүй байдлын норм нормативын баримт бичгүүдээр тогтоосон аргачлалаар стандарт туршилтын нөхцөлд тодорхойлогдоно.

82.10.Галын туршилтад орсон барилгын бүтээцийн хийц гүйцэтгэл, материал хэлбэрээр ижил барилгын бүтээц, материалын галын аюулын анги ба гал тэсвэршлийн хязгаарыг норм нормативын баримт бичгээр тогтоосон аргаар тодорхойлж болно.

82.11.Цөөн давхар орон сууцны байруудаас (гурав хүртэл давхар оруулаад) бусад хот байгуулалтын норм ба дүрмийн шаардлагад хамаарах гал тэсвэршлийн I–III зэргийн барилга байгууламж (объект)-д Ш2-Ш4 бүлгийн шатдаг материалаар гадна ханын гадаргууд засал хийхийг хориглох бөгөөд гадна нүүр тал нь шаталтыг дамжуулан тархаах ёсгүй.

83 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвчийн гал түймрийн тархалтыг хязгаарлахад тавих шаардлагууд

83.1.Барилга байгууламж (объект), галын бүслэвч, зориулалтын галын аюулын төрөл бүрийн ангийн өрөө тасалгаанууд нь хоорондоо нормчлогдсон галд тэсвэршлийн хязгаартай байх ба галаас хамгаалах хаалт болон бүтээцийн галын аюулын ангийн тусгаарлах хашлага хийцээр заагласан байна. Ийм төрлийн галаас хамгаалах хамар ханын төрөл ба тусгаарлах хашлага хийцэд тавих шаардлагуудыг барилга байгууламж, байгууламж, галын бүслэвчийн хийцийн галын аюулын анги, гал тэсвэршлийн зэрэг, галын ачааллын хэмжээ, өрөө байрны зориулалтын галын аюулын анги зэргийг хамааруулан тогтооно.

83.2.Гонх хаалт болон нүхний дүүргэлтийн төрөл түүнд нийцсэн галаас хамгаалах хаалтад ашиглаж буй барилгын бүтээцийн төрөл ба гал тэсвэршлийн хязгаарыг 16-аар хүснэгтэд зааснаар авна.

83.3.Галаас хамгаалах хаалтын нүхний дүүргэлтийн төрөл түүнд нийцсэн гал тэсвэршлийн хязгаарыг 17-аар хүснэгтэд заасан болно.

83.4.Төрөл бүрийн гонх-хаалтанд тавих шаардлагыг 18 дугаар хүснэгтэд зааснаар хэрэглэнэ.

83.5.Галд тэсвэртэй хана нь барилга байгууламж (объект)-ийн нийт өндрийн хэмжээнд, эсхүл 1-ээр төрлийн галаас хамгаалах хучилт хүртэл хийгдэх ба зэргэлдээх галын бүслэвч тэр тусмаа гал гарсан байгууламжийн талаас эсхүл барилгын хийцийн нэг тал эвдрэх үед гал тархахгүй байх шаардлагыг хангасан байвал зохино.

83.6.Галаас хамгаалах хана, хучилт, хамар хана, бусад барилга байгууламж (объект)-ийн хашлага хийцүүдтэй нийлж байгаа хэсэгт тухайн хаалтын гал тэсвэршлийн хязгаараас багагүй гал тэсвэршлийн хязгаартай байх шаардлагатай.

83.7.Барилга байгууламж (объект)-ийн бусад ханатай нийлж байгаа галд тэсвэртэй ханын хийц нь энэ хаалтыг гал тойрч тархах боломжгүйгээр хийгдсэн байна.

83.8.Галаас хамгаалах хаалт дахь цонх нь онгойхгүй, харин галаас хамгаалах хаалга, их хаалга нь өөрөө хаагдах тоноглолтой байна. Галаас хамгаалах хаалга, их хаалга, хөшиг, нээлхий, хавхалгууд нь ашиглалтын үед онгорхой байж болох бөгөөд гал түймрийн үед автоматаар хаагдах нөхцөлийг хангасан тоноглолтой байна.

83.9.Галаас хамгаалах хаалтын нүхний нийт талбай нь хаалтын талбайн 25%-аас хэтрэх ёсгүй.

83.10.А, Б ангиллын өрөө тасалгаанаас бусад ангиллын өрөө, хонгил, шатны хонгил, цахилгаан шатны өмнөх талбайг тусгаарлаж байгаа галаас хамгаалах хаалтад байнгын агаарын даралттай гонх хаалт хийнэ. Хоёр болон түүнээс дээш А, Б ангиллын өрөө тасалгаанд зориулж ерөнхий нэг гонх хаалт хийхийг хориглоно.

83.11.А, Б ангиллын өрөө тасалгаанаас бусад ангиллын өрөөг тусгаарлаж байгаа галаас хамгаалах хаалтад гонх хаалт хийх боломжгүй үед эсхүл галаас хамгаалах хаалт дахь галын хаалга, их хаалга, хөшиг, люк, хавхалгаар В ангиллын өрөө тасалгааг бусад өрөөнөөс тусгаарлаж байгаа бол зэргэлдээх өрөө, давхар руу гал тархахыг хязгаарласан цогц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

83.12.В ангиллын зэргэлдээх өрөө хооронд эсхүл Г болон Д ангиллын өрөөнүүдийн галаас хамгаалах хаалт дахь хаагдахгүй галын хаалга, их хаалга нь гал унтраах автомат төхөөрөмжөөр тоноглогдсон задгай гонхтой байх ба эсхүл хаалгатай хамт галаас хамгаалах хөшиг, дэлгэцийн байгууламжтай байна. Эдгээр гонх хаалтын хашлага хийц нь галын хамгаалалттай байна.

83.13.Галаас хамгаалах хаалга, их хаалга, нээлхий, хавхалга нь эдгээр бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаарын нормчлогдсон үзүүлэлтийг хангасан байна. Галаас хамгаалах хөшиг, дэлгэцийг ШҮ бүлгийн материалаар хийнэ.

83.14.Галаас хамгаалах 1-ээр төрлийн хана, хучилтыг нэвтэлж шатамхай хий, тоосонцор, шингэн болон бусад бодис материал дамжуулах шугам хоолой, суваг, хөндий гаргахыг хориглоно. Утааны эсрэг хамгаалалтын системийн сувгаас бусад дээр зааснаас ялгаатай бодис материалыг дамжуулах зориулалттай суваг, хөндийг галаас хамгаалах хаалтаар нэвтэлж гаргах хэсэгт шугам хоолой, суваг, хөндийгөөр шаталтын бүтээгдэхүүн тархахаас хамгаалсан автомат төхөөрөмжтэй байна.

83.15.Шатны хонгил болон цахилгаан шатны техникийн өрөөний (дээвэр дээр байрлалтайгаас бусад) гадна байрлах цахилгаан шатны хөндий, түүнчлэн харилцааны шугам хоолой тавих зориулалтын суваг, хөндийн хашлага хийц нь галаас хамгаалах 1-ээр төрлийн хамар хана, 3-аар төрлийн хучилтад тавих шаардлагатай нийцсэн байна. Цахилгаан шатны хөндий хооронд болон цахилгаан шатны машины хэсгийн хашлага хийцийн гал тэсвэршлийн хязгаарыг нормчлохгүй.

83.16.Шатны хонгилоос бусад хонгил болон бусад өрөө тасалгаа руу гарцтай цахилгаан шатны хөндийн хашлага дахь хаалганы нээлхий нь EI30-аас багагүй гал тэсвэршлийн хязгаартай галаас хамгаалах хаалгатай байх, EI45-аас багагүй гал тэсвэршлийн хязгаартай шатдаггүй материалан халхавчаар хамгаалагдах, гал түймрийн үед цахилгаан шатны хаалганы нээлхий автоматаар хаагддаг байх эсхүл барилга байгууламж (объект)-ийн цахилгаан шатны хөндий нь хонгил, шатны хонгил болон бусад өрөөнөөс галаас хамгаалах 1-ээр төрлийн хамар хана, 3-аар төрлийн хучилттай үүдний өрөөгөөр тусгаарлагдана.

83.17.Гал түймрийн үеийн агаарын даралттай цахилгаан шатны өмнөх талбай, эсхүл гарцын дэргэд илүүдэл агаарын даралттай гонх хаалт байхгүй 28 м түүнээс дээш өндөртэй барилга байгууламж (объект)-ийн цахилгаан шатны хөндийг илүүдэл агаарын даралт үүсгэх системээр тоноглоно.

83.18.Шат, шатны хонгилын хийцийн гүйцэтгэл болон эзлэхүүн төлөвлөлтийн шийдлийг давхар хооронд гал тархахад саад болохоор буюу гал түймрийн үед хүмүүсийг аюулгүй аварч гаргах нөхцөлийг хангахаар хийсэн байна.

83.19.Барилга байгууламж (объект)-ийн газар доорх давхарт цахилгаан шат руу орох орц нь гал түймрийн үеийн илүүдэл агаарын даралттай 1-ээр төрлийн гонх хаалтаар дамжихаар байна.

84 дүгээр зүйл. Авралтын зам, гарц болон ослын гарцад тавих шаардлага

84.1.Барилга байгууламж (объект) дахь авралтын зам болон барилга байгууламж (объект)-аас гарах гарц нь хүмүүсийг аюулгүй аварч гаргахаар төлөвлөгдөнө.

84.2.Нэг доор олон хүн цугларах байр, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс болон хүүхэд байрлах байр, авралтын замын бүтээцэд галын аюултай барилгын материалын хэрэглэх хүрээг энэхүү техникийн зохицуулалтаар тодорхойлно.

84.3.Дараах нөхцөлүүдийг барилга байгууламж (объект)-ийн аврах гарцад тооцно. Үүнд:

- 1) 1-ээр давхрын өрөөнөөс гадагш гарах:
 - а) шууд гарах;
 - б) хонгил дамжиж гарах;
 - в) хөлийн өрөө дамжиж гарах (фойе);
 - г) шатны хонгилоор дамжиж гарах;
 - д) хонгил болон хөлийн өрөөгөөр дамжиж гарах (фойе);
 - е) хонгилоор дамжиж, амралт чөлөөт цагийн талбай болон шатны хонгил руу гарах;
- 2) 1-ээр давхраас бусад аль ч давхрын өрөөнөөс:
 - а) шатны хонгилд буюу 3-аар төрлийн шатанд шууд гарах;
 - б) шатны хонгил буюу 3-аар төрлийн шат руу шууд хөтөлж байгаа коридорт гарах;
 - в) шатны хонгил буюу 3-аар төрлийн шат руу шууд гарах гарцтай хөлийн өрөөнд гарах
 - г) 3-аар төрлийн шат руу шууд хөтлөх тусгайлсан тоноглолтой дээврийн хэсэг болон ашиглалттай дээвэр лүү гарах
- 3) тухайн давхартаа энэ хэсгийн 1, 2-аар зүйлд заасан гарцтай зэргэлдээ өрөөнд (**А** буюу **Б** ангиллын **Ф5** ангийн өрөөнөөс бусад) гарах;
А буюу **Б** ангиллын өрөөний гарц нь байнгын ажиллагсадгүй, энэ ангиллын өрөөнд үйлчлэх зориулалттай техникийн өрөөнөөс гарсан бол аврах гарцад тооцно.

84.4. Зоорь ба хагас зоорийн давхраас гарах аврах гарц нь барилгын ерөнхий шатны хонгилоос тусдаа шууд гадагш гарахаар эсхүл энэ техникийн зохицуулалтад тогтоосноос бусад тохиолдолд барилга байгууламжийн ерөнхий шатны хонгилоос тусгаарлагдсан байна.

84.5. Дараах нөхцөлийг аврах гарц гэж үзнэ. Үүнд:

1) Шатны марш хооронд, зоорийн давхрын шалнаас 1 ба 2-аар давхрын хооронд дахь шатны маршны завсрын талбай хүртэл, шатны хонгилын бусад хэсгээс галаас хамгаалах 1-ээр төрлийн битүү хамар ханаар тусгаарлагдсан гадагш гарах тусгайлсан гарцтай бол зоориноос ерөнхий шатны хонгилоор дамжин гарах гарцыг;

2) **B4, Г ба Д** ангиллын өрөө тасалгаатай зоорийн давхраас 1-ээр давхарт байрлах **Ф5** ангийн **B4, Г ба Д** ангиллын өрөө тасалгаа болон хөлийн өрөө рүү гарах гарцыг;

3) **Ф2, Ф3 ба Ф4** ангийн барилгын зоорь ба хагас зоорийн давхарт байрласан (хөлийн өрөө) хувцасны өлгүүр, тамхи татах өрөө, ариун цэврийн өрөөнөөс нэгдүгээр давхрын хөлийн өрөө рүү бие даасан 2-аар төрлийн шаттайгаар гарах гарцыг;

4) галын аюулгүй байдлын нормативын баримт бичгээр тогтоосон хязгаарлалтад хамаарах өрөө тасалгаанаас 2-аар төрлийн шат руу шууд гарах, коридор, хөлийн өрөө рүү мөн энэ төрлийн шатаар гарах гарцыг;

5) Төмөр зам, авто тээврийн гарц (орц)-ын зориулалттай их хаалган дээр гаргасан явган хаалгыг.

84.6. Өргөж буулгах хаалга, гүйдэг хаалга, эргэлддэг хаалга, хүрдэн хаалга болон хүмүүс чөлөөтэй нэвтрэхэд саад болох бусад зүйлийг авралтын гарц дээр суулгахыг хориглоно.

84.7. Барилга байгууламжаас болон давхруудын өрөө тасалгаанаас аврах гарцын тоо ба өргөний хэмжээг аврагдаж болох хамгийн их хүний тоо, хүмүүс байж болох хамгийн хол цэгээс (байршлаас) тэдгээрийн гарч болох хамгийн ойр аврах гарц хүртэлх зөвшөөрөгдсөн хамгийн их зай зэргээс хамааруулан тодорхойлно.

84.8. Өрөө тасалгаанаас гарах гарцын тоог зөвшөөрөгдсөн хамгийн их зай, хамгийн хол цэгээс (ажлын байрны) хамгийн ойр аврах гарц хүртэлх зайнаас хамааруулан тогтооно.

84.9. Барилга байгууламж, байгууламжийн аврах гарцын тоо тус барилгын аль ч давхрын аврах гарцын тооноос багагүй байх шаардлагатай.

84.10. Өрөөний хамгийн хол цэгээс (Ф5-ангийн барилга байгууламж, байгууламж-хамгийн алслагдсан ажлын байрнаас) хамгийн ойрын аврах

гарц хүртэл зөвшөөрөгдөх хамгийн их зайг барилга байгууламж (объект)-ийн гал тэсвэршлийн зэрэг, бүтээцийн галын аюулын анги, зориулалтын галын аюулын анги болон өрөө тасалгааны ангилал, барилгын тэсэрч шатах болон галын аюулын анги, аврагдах хүний тоо, авралтын зам, өрөөний геометр хэмжээ зэргээс хамааруулан авралтын замын тэнхлэгийн дагуу тогтооно.

84.11.Байранд 2-аар төрлийн шатаар дамжих аврах замын уртыг түүний өндрөөс гурав дахин өндөртэй тэнцүүгээр тодорхойлно.

84.12.Авралтын замд (газар доорх байгууламжийн авралтын зам уул далд уурхай, уул уурхайн үйлдвэрлэлийн авралтын замаас бусад) цахилгаан шат, урсдаг шат, мөн дараах хэсгүүдийг оруулах ёсгүй. Үүнд:

1) Цахилгаан шатны хөндийн хашлага бүтээц, хаалга нь гал түймрээс хамгаалах хаалтын шаардлагыг хангахгүй цахилгаан шатны өмнөх гонх ба хөлийн өрөө, цахилгаан шатнаас гарах гарцтай коридороор дамжих;

2) Шатны хонгилын талбайн нэг хэсэг нь коридорт хамрагдаж байгаа шатны хонгилоор болон 2-аар төрлийн шат байрлаж байгаа өрөөгөөр дамжих;

3) Ашиглалттай буюу ашиглалттай дээвэртэй ижил төстэй бүтээцтэй дээвэр, тусгай тоногдсон хэсэгтэй дээврээс бусад барилгын дээврээр дамжих;

4) 2-оос дээш давхрыг (давхарлаг) холбосон, мөн зоорь болон хагас зоорийн давхраас 2-аар төрлийн шатаар дамжих;

5) Энэ зүйлийн 3-5 дахь хэсэгт зааснаас бусад газар доорх болон газар дээрх давхрыг холбосон шатны хонгил болон шатаар дамжих.

84.13.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг барилгын бүх давхраас аврахын тулд ойр давхарт тэдгээр хүмүүст зориулсан цахилгаан шат төлөвлөх, эсхүл аврах анги салбарыг хүрэлцэн ирэх хүртэл тэднийг байлгах боломжтой гал түймрийн аюулгүйн бүсийг шатны хонгилд буй болгохыг зөвшөөрнө. Энэ цахилгаан шат нь гал унтраах бүрэлдэхүүнийг тээвэрлэхэд зориулсан цахилгаан шатанд тавигддаг шаардлагуудыг хангасан байх ба гал түймрийн үед хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг аврах зориулалтаар ашиглаж болно.

85 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн үйл ажиллагааг дэмжих тоног төхөөрөмж

85.1.Барилга байгууламж (объект) нь дараах төхөөрөмжөөр хангагдах шаардлагатай. Үүнд:

1) Барилга байгууламж (объект)-д хүрэх зам гарц, галын техникт зориулсан тусгай болон хосолсон зориулалттай зам, талбай, орц, хаалга;

2) Барилга байгууламж (объект)-ийн дээвэр дээр, мөн давхруудаг гарах шат, өргөх тоног төхөөрөмж, тусгай хэрэгсэл;

3) Тусгай ба ахуйн хосолсон галын усны хоолой, хуурай хоолой ба ба усны нөөцтэй байх (резервуар).

85.2.Гал унтраах албаны тээврийн хэрэгслийн замын гадаргуугаас дээврийн мөг буюу гадна ханы дээд ирмэг хүртэл 10 м ба түүнээс дээш өндөртэй барилгын дээвэрт шатны хонгилоос шууд буюу адраар дамжиж 3-аар төрлийн шатаар эсхүл гадна галын байнгын шатаар гарах гарц төлөвлөсөн байна.

86 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект), өрөө тасалгааны гал унтраах болон галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, зарлан мэдээлэх удирдлагын тоног төхөөрөмж

86.1.Гал түймрийн эрсдэлийн шинжилгээнд үндэслэн барилга байгууламж, байгууламж, өрөө тасалгааны галын аюулын түвшинтэй нийцсэн гал унтраах болон галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, гал түймрийн үед хүмүүсийг аварч гаргах зарлан мэдээлэх удирдлагын системийн тоног төхөөрөмжөөр тоноглогдсон байна.

86.2.Гал унтраах болон галын дохиоллын автомат тоног төхөөрөмж нь цахилгаан тэжээлийн тасралтгүй үүсгүүрээр тоноглогдсон байх шаардлагатай.

IV ХЭСЭГ. ҮЙЛДВЭРИЙН БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-Д ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 19. ҮЙЛДВЭРИЙН БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-Д ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

87 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн бичиг баримтад тавих шаардлагууд

87.1.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн бичиг баримт, барилга байгууламж (объект), технологийн үйл ажиллагаа нь энэ техникийн зохицуулалт ба норм, дүрэмд тусгагдсан галын аюулгүй байдлын шаардлагад нийцсэн байх шаардлагатай.

87.2.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах систем нь зураг төслийн баримт бичигт бие даасан хэлбэртэйгээр орно.

88 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын эрсдэлийн норматив утга

88.1.Барилга байгууламж болон үйлдвэрийн объектын нутаг дэвсгэр дээр тус бүрийн галын эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь жилд саяд нэгээс (10^{-6}) ихсэж болохгүй.

88.2.Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсийн нөлөөллийн үр дүнд хүмүүсийг үхэлд хүргэх эрсдэл нь барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлыг хангах системийн үйл ажиллагааг тооцон тодорхойлно.

88.3.Технологийн үйл ажиллагааны өвөрмөц онцлогтой холбох боломжгүй жилд саяд нэг байх бие даасан галын эрсдэлийн хэмжигдэхүүнийг хангах үйлдвэрлэлийн объектод бие даасан гал эрсдэлийг жилд арван мянгад нэг байхаар өсгөхийг зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд гал түймрийн үед алба хаагчдыг сургах, өндөр эрсдэлтэй нөхцөлд ажилчдын нийгмийн хамгаалал, нөхөн олговрын асуудлаар арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх ёстой.

88.4.Хүмүүст зориулсан амралт, чөлөөт цагийн зориулалттай бүсийн ойролцоо эсхүл олон нийтийн ажлын бүс, орон сууцны бүсэд орших үйлдвэрлэлийн объектод Гал түймрийн аюултай хүчин зүйлсийн нөлөөллийн үр дүнд бие даасан галын эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь жилд зуун саяд нэг байхаас ихэсгэхийг хориглоно.

88.5.Оршин суугчидтай бүс, олон нийтийн үйл ажиллагаа явуулах бүс, амралт чөлөөт цагийн зориулалттай үйл ажиллагаа явуулах бүсэд үйл ажиллагаа явуулж буй үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн гал түймрийн хувийн эрсдэлийн утга нь зуун сая жилд нэг, гал түймрийн нийгмийн эрсдэлийн утга нь арван сая жилд нэг байх ба хэрэв үйлдвэрийн технологийн үйл ажиллагаатай холбосон тохиолдолд гал түймрийн хувийн эрсдэлийн утга нь сая жилд нэг, гал түймрийн нийгмийн эрсдэлийн утга нь зуун мянган жилд нэг байхаар төлөвлөгдөнө. Энэ тохиолдолд амралт, чөлөөт цагийн зориулалттай бүс, олон нийтийн ажлын бүс, орон сууцны бүсэд орших үйлдвэрлэлийн объектод хүмүүст зарлан мэдээлэх хэрэгсэлтэй байх ёстой ба мөн инженер техникийн нэмэлт болон зохион байгуулалтын арга хэмжээ, тэдгээрийн галын аюулгүй байдал, нийгмийн хамгааллыг хагана.

88.6.Хүмүүст зориулсан амралт, чөлөөт цагийн зориулалттай бүсийн ойролцоо эсхүл олон нийтийн ажлын бүс, орон сууцны бүсэд орших үйлдвэрлэлийн объектод гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн нөлөөлөл, нийгмийн галын эрсдэлийн хэмжигдэхүүн нь жилд арван саяд нэг байх шаардлагатай.

89 дүгээр зүйл. Галын аюултай, тэсэрч шатах аюултай болон тэсрэх аюултай технологийн орчин дахь тоног төхөөрөмжид тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

89.1.Тусдаа технологийн блок руу технологийн схемийг хуваарилах, түүний аппаратын хэлбэржилт, таслах төхөөрөмжийн төрөл сонголт болон тэдгээр төхөөрөмжийн байр, хяналтын хэрэгсэл, ослын эсрэг хамгаалалт ба удирдлага, технологийн үйл ажиллагаатай холбоотой технологийн төхөөрөмжийг боловсруулахад үйлдвэрлэлийн объектод зориулсан зөвшөөрөгдсөн галын эрсдэлийн утгыг өсгөхгүйгээр галын аюулгүй байдлын системийн элементүүдийг тооцон хангасан байна.

89.2.Технологийн тоног төхөөрөмж дээр галын аюултай, тэсэрч шатах аюултай болон тэсрэх аюултай технологийн орчин тэдгээрийн боломжийг буй болоход галын аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг боловсруулсан байна.

89.3.Технологийн тоног төхөөрөмжийн ажлын хэвийн горимын үед гал түймэр болон тэсрэлт үүсэхээс хамгаалж тэдгээрийн хэмжигдэхүүний утгыг зохицуулах, үйл ажиллагааг хэвийн явуулах шат дамжлагыг боловсруулсан байна. Галын болон тэсрэлтийн аюултай тоног төхөөрөмж түүнтэй холбоотой технологийн процессоор тодорхойлогдох хэмжигдэхүүнүүдийн зохицуулалтын утга, тэдгээрийн өөрчлөлтийн зөвшөөрөгдсөн хэмжээг үйлдвэрлэгчээс тухайн тоноглолын үндсэн өгөгдөл дээр тогтоож өгсөн байна.

89.4.Технологийн тоног төхөөрөмжийн бүтэц болон түүнтэй холбоотой технологийн процессын ажлын нөхцөлийг гал түймрийн аюултай нөхцөл үүсэхэд цаг тухайд нь илрүүлэх, цаашид дэлгэрэхийг хязгаарлах зориулалтын техник хэрэгсэл, түүнчлэн технологийн тоног төхөөрөмжөөс галын голомт руу шатах бодис материал орохоос хамгаалах зэрэгтэй нийцүүлэн зохицуулсан байх шаардлагатай.

**БҮЛЭГ 20. ГАЛ ТҮЙМРИЙН ЭРСДЭЛИЙГ ТООЦОХ БОЛОН
ҮЙЛДВЭРИЙН БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН
АЮУЛЫН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ**

90 дүгээр зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын үнэлгээний дараалал

90.1.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын үнэлгээ хийхэд дараах шаардлагыг харгалзан үзнэ. Үүнд:

1) Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын дүн шинжилгээ;

2) Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-д гал түймэр, осол гарах давтамжийг тодорхойлох;

3) Төрөл бүрийн хувилбараар гал түймрийн аюултай хүчин зүйл үүсэх нөхцөл, түүний тархалтыг байгуулах;

4) Төрөл бүрийн хувилбараар хүмүүст үзүүлэх гал түймрийн аюултай хүчин зүйлийн нөлөөлөл, үр дагавар, түүний тархалтыг үнэлэх;

5) Гал түймрийн эрсдэлийг тооцох.

90.2.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын үнэлгээнд дараах шаардлагыг тусгана. Үүнд:

1) үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн технологийн процессын хэмжигдэхүүнүүд болон технологийн орчны галын аюулын шинжилгээ;

2) технологийн үйл ажиллагаа бүрийн хэмжигдэхүүн ба гал түймрийн аюултай ослын жагсаалт;

3) технологийн үйл ажиллагаа бүрийн галын аюултай байдал үүсэх шалтгааны жагсаалт;

4) хүмүүсийг үзэлд хүргэж болзошгүй гал түймэр үүсэх болон тархах төрөл бүрийн нөхцөлийг жагсаалт.

91 дүгээр зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулын шинжилгээ

91.1.Технологийн үйл ажиллагааны галын аюулын шинжилгээг үйл ажиллагааны технологид хэрэглэгдэх бодис материалын галын аюулын үзүүлэлтийг жишиж үзнэ.

91.2.Бодис, материалын тэсэрч шатах болон галын аюулыг үнэлэхэд шаардлагатай үзүүлэлтийг 1-р хүснэгтэд үзүүлсэн. Технологийн орчны галын аюултай ноцох далд эх үүсвэрийн жагсаалтыг тодорхойлохдоо үйл ажиллагааны үед болон бусад ноцох эс үүсвэрийг бодис материалын галын аюулын үзүүлэлттэй жиших аргаар гаргана.

91.3.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулыг тодорхойлохдоо галын аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллийн хоёрдогч шалтгаан болон галын аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллийн бүсэд байрлах хүмүүст аюул үүсэх нөхцөл байдал, сонголтод анхаарч, технологийн үйл ажиллагаа болгоны галын аюулын шинжилгээг үндэс болгон гүйцэтгэнэ. Хүмүүсийн эрүүл мэнд, амь биед аюул үүсээгүй байгаа бол галын аюултай нөхцөл байдалд хамааруулахгүй. Гал түймрийн эрсдэлийг тооцох үед энэ нөхцөлийг авч үзэхгүй.

91.4. Хүмүүсийн амь нас, эрүүл мэнд, байрлах газарт аюул учруулах гал түймрийн хүчин зүйл болон тэдгээр нь үүсвэрлэх газар, галын аюултай нөхцөл байдал үүсвэрлэх болон дэлгэрэх шалтгааныг үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюултай нөхцөл байдал бүрд тодорхойлон бичих шаардлагатай.

91.5. Галын аюултай нөхцөл байдал үүсвэрлэх шалтгааныг тодорхойлохын тулд ноцох эх үүсвэр болон шатах орчин буй болоход хүргэх нөхцөл, мэдээллийг тодорхойлсон байна.

91.6. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-д галын аюулын шинжилгээ хийхдээ технологийн үйл ажиллагааны хэмжигдэхүүнийг зөвшөөрөгдөх галын эрсдэлийн түвшинд хүртэлх өөрчлөх иж бүрэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тодорхойлон авч үзнэ.

92 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн гал түймрийн аюулын үнэлгээ

92.1. Үйлдвэрийн газарт тохиолдож болох гал түймрийн аюулын давтамжийг тодорхойлохдоо дараах мэдээллийг ашиглана. Үүнд:

- 1) Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн зогсолт, саатал;
- 2) Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн найдвартай ажиллагааны үзүүлэлт;
- 3) Үйлдвэрийн ажилчдын алдаатай үйлдэл;
- 4) Үйлдвэрийн бүс нутгийн цаг агаарын нөхцөл;
- 5) Үйлдвэрийн бүс нутгийн газар зүйн онцлог.

92.2. Тэсрэлт болох, гал түймэр гарах, гал түймэр цааш өргөжин тархах аюулын үнэлгээг өөр өөр нөхцөл байдалд тооцохдоо үйлдвэрийн дэвсгэр талбай, түүний ойролцоох газруудад үзүүлэх гал түймрийн хөнөөлийн өсөлтийн хурдац, мөн тухайн тэсрэлт, гал түймэр нь хүний эрүүл мэнд, амь насанд хамгийн их сөрөг нөлөө үзүүлэх аюултай хэмжээнд үндэслэн гаргана.

92.3. Гал түймрийн гарсан өөр өөр нөхцөл байдалд гал түймэр, тэсрэлт дэлбэрэлтээс хүнд шууд нөлөөлөх хөнөөлийн үр дагаврын үнэлгээ нь юуны өмнө гал түймэр, дэлбэрэлтийн аюул үүссэн бүсэд байгаа хүний тоог тодорхойлох асуудлыг авч үзнэ.

**БҮЛЭГ 22. ҮЙЛДВЭРИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ
ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ АВРАХ АНГИЙН БАЙРШИЛ, ГАЛ ТҮЙМЭР
УНТРААХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ ТУСГАЙ ТОНОГЛОЛ БҮХИЙ АВТОМАШИН
УСНЫ ЭХ ҮҮСВЭРТ ХҮРЭХ БА ЗОРЧИХ ЗАМ, ГАРЦАД ТАВИХ
ШААРДЛАГА**

**93 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэр дэх гал түймэр унтраах
аврах ангийн байршил**

93.1.Үйлдвэрийн дэвсгэр талбайд байрших гал түймэр унтраах, аврах ангийн барилга байгууламж нь нийтийн эзэмшлийн зам гарцад шууд холбогдсон байршилд байрлана.

93.2.Гал түймэр унтраах, аврах ангийн барилга байгууламжаас гарч байгаа гал түймэр унтраах зориулалттай тусгай тоноглол бүхий автомашины хөдөлгөөн нь тээврийн хэрэгсэл урсгал бүхий замыг хөндлөн гарахаар төлөвлөхийг хориглоно.

93.3. Гал түймэр унтраах, аврах ангийн байршилд тавих шаардлага, үйлчлэх хүрээний хэмжээг MNS 6412-2013 стандартад тусгасны дагуу тогтооно.

**94 дүгээр зүйл. Үйлдвэрийн дэвсгэр нутгийн зам, гарцад тавих
шаардлага**

94.1.Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний I, II зэргийн агуулах, нутаг дэвсгэр нь 5 га-аас их талбайтай тохиолдолд үйлдвэрийн хашаанд орох гарах 2-оос доошгүй зам гарц төлөвлөнө.

94.2.Үйлдвэрийн талбайн гудамж болон авто зам дагуух хэсэг нь 1000 м-ээс дээш урттай бол энэ талд нь 2 орох зам төлөвлөх бөгөөд зам хоорондын зайг 1500 м-ээс хэтрүүлж болохгүй.

94.3.Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэрдэх тусгаарлагдсан (трансформаторын дэд өртөө, агуулах зэрэг) хэсгийн талбай нь 5 га-аас их бол мөн 2 зам гарцтай байна.

94.4.Барилга байгууламж (объект) нь гал түймэр унтраах албаны тээврийн хэрэгсэл зорчих замтай байх бөгөөд барилгын өргөн нь 18 м-ээс бага бол 1 талаас нь, харин 18 м-ээс их эсхүл гудам нь мухар, хагас мухар бол 2 талаас нь орох гарцтай байхаар төлөвлөнө.

94.5.Барилга байгууламжийн талбай нь 10 мянган м², эсхүл 100 м-ээс дээш өргөнтэй бол барилгын бүх талаас гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгсэл орох зам гарцтай байна.

94.6.Үйлдвэрийн нөхцөлөөс шалтгаалан авто зам шаардахгүй тохиолдолд гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгсэлд зорчиход зориулан газрын хөрс шавартай, зөөлөн нөхцөлд хөрсний ус зайлуулах налуу бүхий 3,5 м өргөнтэй сайжруулсан замыг байгуулна.

94.7.Гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгсэл зорчих замаас барилга байгууламж хүртэлх зайг, хэрэв барилгын өндөр нь 12 м хүртэл бол 25 м-ээс ихгүй, 12 м-ээс 28 м-ийн хооронд бол 8 м-ээс ихгүй, харин 28 м-ээс өндөр бол 10 м-ээс ихгүй зайтай байхаар тус тус авна.

94.8.Гал унтраах зориулалтаар ашиглаж болох усны эх үүсвэрийн дэргэд гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгсэл эргэх 12x12 м-ээс багагүй хэмжээтэй талбай төлөвлөнө.

94.9.Галын усны гидрантыг авто замаас 2,5 м-ээс ихгүй, барилга байгууламжаас 5 м-ээс багагүй зайд байршуулна.

94.10.Төмөр замын гарц нь гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгсэл явахад ямагт саадгүй байна.

94.11.Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэр дэх автозамын гарцын өргөн нь гал түймэр унтраах албаны бүх төрлийн тээврийн хэрэгсэл нэвтрэхэд саадгүй байхаар хийгдсэн байна.

95 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн гал унтраах усны эх үүсвэрт тавих шаардлага

95.1.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект) нь гал түймэр унтраах гадна ус хангамжтай (гал түймэр унтраах усны шугам, байгалийн болон хиймэл усан сан) байна. Усны шугам дээр галын гидрантуудыг байршуулахдаа үйлдвэрийн барилга байгууламж, байгууламж, хэсэг бүрд гарсан гал түймрийг унтраах усаар бүрэн хангахуйцаар байрлуулсан байна.

95.2.Хиймэл усан сан дахь усны нөөцийг гал түймэр унтраах ажиллагааны үргэлжлэх хугацаа, гал түймрийг унтраахад гаднаас зарцуулах усны хэмжээг урьдчилан тооцон гаргаж тогтооно.

96 дугаар зүйл. Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймрийн тархалтыг хязгаарлах арга хэмжээ

96.1.Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэр дэх барилга байгууламж, байгууламж, технологийн тоног төхөөрөмж, агуулах, байр хоорондын галын аюулгүй зай хэмжээ нь тэдгээрийн гал тэсвэршлийн зэрэг, тэсэрч шатах болон гал түймрийн аюулын анги, барилгын бүтээцийн галын аюулын ангиллаас хамааран тогтоогдох бөгөөд үйлдвэрийн аль нэг барилга байгууламж (объект)-д гарсан гал түймэр бусад барилга байгууламж (объект) руу дамжин дэлгэрэх боломжгүй байх ёстой.

96.2.Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэрт байрлах газрын тосны бүтээгдэхүүн, шингэрүүлсэн хий, хорт бодисыг агуулах резервуар савнуудыг барилга байгууламж, байгууламж, тоног төхөөрөмжөөс нам түвшинд байршуулж шатахгүй материалаар хийсэн хаалт, далангаар тусгаарлана.

96.3.Хэрэв хялбар авалцан асах ба шатамхай шингэн бүхий резервуарын агуулах нь бусад барилга байгууламж, байгууламжаас өндөр түвшинд байрласан тохиолдолд элдэв осол, асгаралтын үед резервуараас урсан гарч болох шингэнийг барилга байгууламж (объект) руу орох аюулаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авсан байна.

96.4.Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-ийн доогуур шатамхай хий, шингэн бүхий шугам хоолой байрлуулахыг хориглоно.

96.5.Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэрт шатамхай шингэн ба хий дамжуулах хоолойг газар дээгүүр татахыг дараах тохиолдолд хориглоно. Үүнд:

1) Шатамхай хий, шингэн дамжуулах зөөврийн хоолойг-шатамхай материалаар хийсэн тавцан, бие даасан тулгуур, багана дээгүүр, мөн гал тэсвэршлийн I, II зэргийн барилга байгууламжаас бусад барилгын хана, дээвэр дээгүүр татах;

2) Шатамхай хий, шингэн бүхий хоолойг-хэрэв эдгээр бүтээгдэхүүний холимог нь тэсэрч дэлбэрэх, гал түймэр гаргах аюултай бол дээгүүр дамнуулан явуулах;

3) Шатамхай хий, шингэн бүхий хоолойг-шатах хучилт, ханаар, тэсэрч шатах болон галын аюулын А, Б ангиллын хучилт, ханаар;

4) Шатамхай хийн хоолойг-хатуу болон шингэн шатамхай бодисын агуулахын дундуур.

96.6.Шатамхай шингэн газар дээгүүр дамжуулах хоолойг тусгай тавцан, тулгуур, багана дамнуулан татах бол цонх хаалга бүхий барилгын хананаас 3 м-ээс багагүй, битүү хананаас 0,5 м-ээс багагүй зайтай байхаар татна.

V ХЭСЭГ. ГАЛ ТҮЙМРЭЭС ХАМГААЛАХ ТЕХНИКТ ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 22. ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

97 дугаар зүйл. Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага.

97.1.Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмж нь гал түймрийн нөхцөлд саадгүй ажилладаг байх шаардлагатай.

97.2.Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмжийн хийц бүтээц, эд хэсэг нь тэдгээрийг тээвэрлэх, хадгалах, ашиглаж хэрэглэхэд аюулгүй байдлыг бүрэн хангахаар байна.

97.3.Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмж нь таних тэмдэг, тэмдэглэгээтэй байна.

97.4.Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмжийн дагалдах бичиг баримтад үр ашигтай ашиглаж хэрэглэх сургалтын зааврыг тусгасан байна.

97.5.Гал түймрээс хамгаалах тоног төхөөрөмж нь тогтоосон аргачлалын дагуу туршилт хийгдсэн, стандартын шаардлагыг бүрэн хангасан байна.

98 дугаар зүйл. Гал унтраах бодист тавих шаардлага

98.1.Унтраах арга зүйгээс хамааран гал түймрийг хучих, дарах (эзлэхүүний аргаар, гадаргууг хучих аргаар) арга хэлбэрээр унтраах нөхцөлийг гал унтраах бодис бүрэн хангасан байна.

98.2.Гал унтраах бодис нь тухайн эд материалд гарсан гал түймрийг өдөөх болон тэсэрч дэлбэрэх аюулд хүргэхгүй байх шаардлагатай.

98.3.Гал унтраах бодис нь тээвэрлэлт, хадгалалтын явцад гал түймэр унтраах чадвараа алдахгүй байна.

98.4.Гал унтраах бодис нь хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэндэд хэм хэмжээнээс хэтэрсэн хортой, сөрөг нөлөө үзүүлэх ёсгүй.

99 дүгээр зүйл. Галын дохиоллын автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

99.1.Галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, техник хэрэгсэл нь өөр хоорондоо болон бусад харилцан хамаарал бүхий тоног төхөөрөмж,

техник хэрэгсэлтэй мэдээллийн, цахилгаан хангамжийн хүрээнд нийцэн ажилладаг байна.

99.2.Галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хоорондох холбооны шугам нь гал түймрийн үед гал илрүүлэн дохио өгөх хугацаа, гал түймрийн бүсээс гал түймрийн аюулгүйн бүс руу хүмүүсийн гарах хугацаа, мөн бусад техник хэрэгслийг удирдах хугацаанд найдвартай ажиллахаар хийгдсэн байна.

99.3.Галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, техник хэрэгслийн удирдлагын нь тухайн барилга байгууламж (объект)-ийн шаардлага, удирдах тоног төхөөрөмжийн удирдлагын зарчмыг хангасан байна.

99.4.Галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, техник хэрэгсэл нь цахилгааны найдвартай эх үүсвэртэй, тэжээлээр тасалдахгүй хангагдсан байна.

99.5.Галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, техник хэрэгсэл нь тухайн барилга байгууламж (объект)-д зөвшөөрөгдсөн цахилгаан соронзон орны нөлөөлөлд автахааргүй, хамгаалж буй барилга байгууламж (объект)-ийн бусад техник хэрэгсэлд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх шаардлагатай.

99.6.Галын дохиоллын автомат төхөөрөмж, техник хэрэгсэл нь цахилгааны аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан байна.

100 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах автомат болон бие даасан тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага.

100.1.Гал түймэр унтраах автомат болон бие даасан тоног төхөөрөмж нь эзлэхүүний болон гадаргууг хучих аргаар гал түймрийн тархалтыг зогсоох, галыг бүрэн унтраах зориулалттай гал унтраах бодисыг цацах үүрэгтэй.

100.2.Гал түймэр унтраах эзлэхүүний арга нь барилга байгууламж, байгууламжийн хамгаалж буй өрөө, тасалгааны эзлэхүүний хэмжээгээр гал унтраах бодисыг дүүргэх нөхцөлийг хангасан байна.

100.3.Гал түймэр унтраах гадаргуу хучих арга нь гал унтраах бодисыг хамгаалж буй талбайн хэмжээгээр цацаж гарсан галын шаталтыг зогсоож унтраахад оршино.

100.4.Гал түймэр унтраах автомат болон бие даасан тоног төхөөрөмж ажилласнаар барилга байгууламж, байгууламжийн өрөө тасалгаа, задгай талбайд байх шатамхай эд зүйлээс гал түймэр үүдэн гарах, мөн тэсэрч дэлбэрэх нөхцөл бүрдэхгүй байх шаардлагатай.

БҮЛЭГ 23. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ АНХАН ШАТНЫ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИХ ШААРДЛАГА

101 дүгээр зүйл. Гал унтраагуурт тавих шаардлага

101.1.Зөөврийн болон хөдөлгөөнт гал унтраагуур нь хүчин чадалд нь таарсан хэмжээтэй гал түймрийг нэг хүн унтраах боломжоор хангагдсан байна.

101.2.Зөөврийн болон хөдөлгөөнт гал унтраагуурын техникийн үзүүлэлт нь гал унтраах үед хүний аюулгүй байдлыг хангахаар хүчин чадалтай байх ёстой.

101.3.Зөөврийн болон хөдөлгөөнт гал унтраагуурын хийц бүтээцийн бат бэх чанар нь гал унтраах үед хэрэглэхэд алдагдахгүй, хүнд аюулгүй байх хэрэгтэй.

102 дугаар зүйл. Галын дотор даралтад усны цэгт тавих шаардлага.

102.1. Галын дотор даралтад усны цэгийн хийц нь нэг хүн ажиллуулах боломжтой, гал унтраахад хүрэлцэх усны эрчээр хангагдсан байвал зохино.

102.2.Галын дотор даралтад усны цэгийн хоолой холбох толгой нь гал түймэр унтраах, аврах ангийн галын усны хоолой холбогдохоор нэг хэмжээ, хийцтэй байна.

103 дугаар зүйл. Галын хайрцагт тавих шаардлага.

103.1.Барилгын хананд байрлах галын хайрцаг нь гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийг байршуулах, хадгалах үүрэгтэй.

103.2.Галын хайрцаг нь дотор нь байгаа хэрэгслийг хурдан шуурхай авч хэрэглэхэд саад болохгүй байхаар хийгдсэн байна.

103.3.Галын хайрцгийн овор хэмжээ нь авралтын зам дээр садаа болохооргүй хэмжээтэй байна.

103.4.Галын хайрцаг нь галд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн байна.

103.5.Галын хайрцгийн гадна харагдах байдал зэргийг энэ техникийн зохицуулалтын 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу батлагдсан норм, стандартаар тогтооно.

БҮЛЭГ 24. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ ТУСГАЙ ТОНОГЛОЛ БҮХИЙ АВТОМАШИНД ТАВИХ ШААРДЛАГА

104 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах зориулалттай тусгай тоноглол бүхий автомашинд тавих шаардлага.

104.1.Үндсэн ба тусгай албаны гал унтраах тээврийн хэрэгсэл нь дараах үүрэгтэй:

- 1) Гал түймэр унтраах бие бүрэлдэхүүн, бодис, багаж зэвсэглэмж, гал сөнөөгчдийн өөрийгөө хамгаалах нэг бүрийн аврах хэрэгсэл, хүмүүсийг аврах тоног төхөөрөмжийг гал түймэр гарсан газарт хүргэх;
- 2) Гал унтраах бодисыг гал түймэр рүү цацах;
- 3) Гал түймэртэй холбоотой аврах ажиллагаа явуулах;
- 4) Гал түймэр унтраах үүргийг биелүүлэх явцын аюулгүй байдлыг хангах.

104.2.Тусгай зориулалтын гал түймэр унтраах тээврийн хэрэгслийн техникийн үзүүлэлт, хүчин чадал, хийцэд тавих шаардлагыг стандартаар тогтооно.

105 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах нисдэг хэрэгсэл, галт тэрэг, усан онгоцонд тавих шаардлага.

105.1.Гал түймэр унтраах нисдэг хэрэгсэл, галт тэрэг, усан онгоц нь гал түймэр унтраах багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан байна.

106 дугаар зүйл. Галын зөөврийн шахуургат (мотопомп) тавих шаардлага.

106.1.Галын зөөврийн шахуурга нь гал түймэр унтраахад хүрэлцэх усыг шаардлагатай даралтаар усны эх үүсвэрээс гал түймрийн голомт руу дамжуулан хүргэх үүрэгтэй.

106.2.Галын зөөврийн шахуурга нь дамнан зөөвөрлөх, байршуулах боломжтой байна.

106.3.Галын чиргүүлэн шахуурга нь тээврийн хэрэгсэл чиргүүл дээр бэхлэгдсэн байх ба усны эх үүсвэрт аюулгүй хүрэх, найдвартай байрлуулах боломжтой байна.

БҮЛЭГ 25. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ АВТОМАТ ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИХ ШААРДЛАГА

107 дугаар зүйл. Ус ба хөөсөөр гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

107.1.Ус ба хөөсөөр гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмж нь дараах үүрэгтэй. Үүнд:

- 1) Гарсан гал түймрийг цаг алдалгүй илрүүлэн гал унтраах ажиллагааг шууд эхлүүлэх;
- 2) Усаар гал унтраах төхөөрөмжийн ус өгөх хошуугаар (спринклер, дренчер) шаардагдах усаар шүрших;
- 3) Хөөсөөр гал унтраах төхөөрөмжийн хөөс үүсгэгч хошуугаар шаардагдах өсөлттэй, эрчтэй хөөс өгөх.

108 дугаар зүйл. Хийгээр гал унтраах автомат тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага

108.1.Хийгээр гал унтраах автомат тоног төхөөрөмж нь дараах үүрэгтэй: Үүнд:

- 1) Хийгээр гал унтраах автомат тоног төхөөрөмжийн гал илрүүлэх мэдээлэгч нь гарсан гал түймрийг цаг алдалгүй мэдээлэх;
- 2) Хамгаалж буй өрөө, тасалгаанаас хүмүүсийг бүрэн гартал тодорхой хугацаанд гал унтраах хийгээ гаргахгүй барьж байх;
- 3) Гал түймрийг бүрэн унтраах хүртэл хугацаанд хамгаалж буй өрөө, тасалгаанд гал унтраах хийгээр гал үл дэмжих орчин үүсгэх.

109 дүгээр зүйл. Нунтгаар гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

109.1.Нунтгаар гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмж нь дараах үүрэгтэй:

- 1) Нунтгаар гал түймэр унтраах автомат тоног төхөөрөмжийн гал илрүүлэх мэдээлэгч нь гарсан гал түймрийг цаг алдалгүй мэдээлэх;
- 2) Нунтгаар гал унтраах автомат тоног төхөөрөмжийн хошуугаар шаардагдах эрчтэй нунтгийг цацах.

110 дугаар зүйл. Шингэрүүлсэн хийгээр (Аэрозол) гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

110.1.Шингэрүүлсэн хийгээр гал түймэр унтраах автомат төхөөрөмж нь дараах үүрэгтэй:

- 1) Аэрозолоор гал түймэр унтраах автомат тоног төхөөрөмжийн гал илрүүлэх мэдээлэгч нь гарсан гал түймрийг цаг алдалгүй мэдээлэх;
- 2) Хамгаалж буй өрөө, тасалгаанаас хүмүүсийг бүрэн гартал тодорхой хугацаанд гал унтраах шингэрүүлсэн хийг гаргахгүй байх;
- 3) Гал түймрийг бүрэн унтрах хүртэл хугацаанд хамгаалж буй өрөө, тасалгаанд гал унтраах шингэрүүлсэн хийн гал үл дэмжих орчин үүсгэх;
- 4) Гал түймэр унтраах шингэрүүлсэн хий нь хүмүүс болон шатамхай эд зүйлд нөлөөлөхгүй байх.

111 дүгээр зүйл. Гал түймэр унтраах автомат хосолсон төхөөрөмжид тавих шаардлага

111.1. Гал түймэр унтраах автомат хосолсон тоног төхөөрөмж нь төрлөөсөө хамааран дээр дурдсан автомат төхөөрөмжтэй ижил үүрэгтэй байна.

112 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах автомат (робот) төхөөрөмжид тавих шаардлага

112.1. Гал түймэр унтраах автомат (робот) төхөөрөмж дараах үүрэгтэй. Үүнд:

- 1) Хамрах хүрээндээ гарсан гал түймрийг илрүүлэн унтраах эсхүл галыг тодорхой хүрээнээс гаргахгүй барих үүргийг хүний оролцоогүй гүйцэтгэх;
- 2) Төхөөрөмжийг зайнаас удирдах боломжтой ба гал түймэр унтрааж буй явцын мэдээллийг дамжуулах;
- 3) Гал түймрийн хөнөөлийн бүсэд, тэсэрч дэлбэрэх аюултай орчинд, цацраг идэвхт бодис, химийн хортой бодисын үйлчлэлийн хүрээн дотор орж гал түймрийг унтраах.

113 дугаар зүйл. Гал түймрийг зогсоох автомат төхөөрөмжид тавих шаардлага

113.1. Гал түймрийг зогсоох автомат төхөөрөмж нь гал түймрийн шаталтын талбай нэмэгдэх хурдыг сааруулах, хөнөөлт нөлөөлөл үүсэх нөхцөлийг багасгах үүрэгтэй.

113.2. Гал түймрийг зогсоох автомат төхөөрөмжийг бусад төрлийн гал унтраах автомат төхөөрөмж байрлуулах боломжгүй эсхүл ашиггүй өрөө байранд төлөвлөх хэрэгтэй.

113.3. Гал түймрийг зогсоох автомат төхөөрөмжид хэрэглэгдэх гал унтраах бодисын төрлийг хамгаалж байгаа барилга байгууламж (объект)-ийн онцлог, зориулалт, галын эрчмээс хамааруулан сонгоно.

БҮЛЭГ 26. ГАЛ ТҮЙМРЭЭС ХАМГААЛАХ ХҮН НЭГ БҮРИЙН ХАМГААЛАХ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИХ ШААРДЛАГА

114 дүгээр зүйл. Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлд тавих шаардлага тавих шаардлага

114.1.Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлд тавих шаардлага нь гал түймэр унтраах, аврах ажиллагааны үед гэмтэх бэртэхэд болон гал түймрийн хөнөөлийн аюул, цаг агаарын аюултай нөхцөл байдлаас гал унтраах аврах ангийн бие бүрэлдэхүүнийг хамгаалах үүрэгтэй.

114.2.Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлд тавих шаардлага нь харагдах орчин бүрхэг болон харилцах хайх нөхцөлд тустай гэрэлтүүлэг, дуут дохиотой, хэрэглэхэд хоорондоо тохирох хийцтэй байна.

115 дугаар зүйл. Гал сөнөөгчийн амьсгалын бие даасан төхөөрөмжид тавих шаардлага

115.1.Гал сөнөөгчийн амьсгалын бие даасан төхөөрөмж нь амьсгалахад хортой, нүдний эвэрлэг бүрхэвч гэмтээх орчинд ажиллах үед хамгаалсан байх шаардлагатай.

115.2.Гал сөнөөгчийн амьсгалын бие даасан төхөөрөмжийн механик үйлчлэл, байгалийн таатай биш орчинд тэсвэрлэх чанар, хамгаалах үзүүлэлт, найдвартай байдал зэргийг гал түймэр унтраах, аврах ажиллагааны үед хөдөлмөр хамгааллын нөхцөлийг хэрхэн бүрдүүлж байгаа байдлаар тодорхойлно.

115.3.Шахсан хийн агаарын баг нь амьсгалах үед нүүрний багийн орон зай дахь илүүдэл даралтыг тохируулж байх шаардлагатай.

115.4.Хорт хий утааны багийн ажиллах хугацаа нь шахсан агаараар ажиллах бол 1 цаг, хүчилтөрөгчөөр ажиллах бол 4 цагаас багагүй хугацаатай байна. (уушгины агаар солилцоог минутад 30 л-ээр тооцвол)

115.5.Хамгаалах багийн амьсгалах хольц бүхий бортого, савыг нь ямар нэг багаж хэрэгсэл ашиглахгүйгээр хурдан сольж болохоор хялбар хийцтэй байна.

115.6.Гал сөнөөгчийн амьсгалын зам болон харааны эрхтнийг хамгаалах хэрэгслийн засвар, техникийн үйлчилгээг гал сөнөөгчийн хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны нөхцөлийг хангасан орчинд явуулна.

115.7.Амьсгалын замыг хамгаалах шүүх үйлчилгээтэй нэг бүрийн хэрэгслийг гал сөнөөгчид ашиглуулахыг хориглоно.

115.8.Хүчилтөрөгчийн багийг гал сөнөөгчийн байлдааны хувцас болон тусгаарлах чанарын хамгаалах тусгай хувцаснаас өөр дулааны үйлчлэлээс хамгаалах хувцастай хамт хэрэглэхийг хориглоно.

116 дугаар зүйл. Объектын гал түймэр унтраах ажиллагаанд зориулсан хамгаалах тусгай хувцсанд тавих шаардлага

116.1.Объектын гал түймэр унтраах ажиллагаанд зориулсан хамгаалах тусгай хувцас (үндсэн, тусгаарлах, дулаан эсэргүүцэх) гал сөнөөгчийг барилга байгууламжийн гал түймэр унтраах болон аврах ажиллагааг гүйцэтгэхэд гал түймрийн шаталтаас үүсэх аюултай хүчин зүйлээс хамгаалах үүрэгтэй. Хувцасны хамгаалах чанарыг гал сөнөөгчийн хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцөлийг хэрхэн хангаж буйг тодорхойлсон үзүүлэлтээр хэмжинэ.

116.2.Хамгаалах тусгай хувцас нь дулаан хадгалах, тусгаарлах, ус чийг нэвтрүүлэхгүй, хөлдөхгүй, тайлж өмсөхөд хялбар, хүрмийн гадна ил халаас нь зангуу бүхий тагтай, ус гадагшлуулах нүхтэй, өмд нь хуванцар түгжигч бүхий резинэн мөрөвчтэй, өвдөгний давхарлагатай, шуумагны үзүүрийг 15 см-ээс 20 см урттай ус үл нэвтрүүлэх тусгай материалаар доторлосон, өмдний арын суудлын хэсэгт давхарлагатай, халаа нь цахилгаантай, давхар зангуутай байх ба товч нь цахилгаан үл дамжуулах материалтай байна. Мөн гал унтраах бодис нэвчихгүй, хорт хий утааны багийн даралтыг хянах, мэдээлэл хүлээн авах, дамжуулах боломжтой байна. (гэрлэн болон дуут дохио эсхүл тусгай хэрэгслийн тусламжтай)

116.3.Тусгаарлах үүрэгтэй хамгаалах тусгай хувцас нь дотор талдаа илүүдэл даралт барих хийц, материалтай, гал сөнөөгчийн биед сөрөг нөлөөгүй, өмсөхөд тохиромжтой байна.

116.4.Онц аюултай үйлдвэрт гарсан гал түймрийн үед тусгаарлах үүрэгтэй хамгаалах тусгай хувцсыг хэрэглэснээр идэмхий болон цацраг идэвхт бодис гал сөнөөгчийн бие, арьсанд хүрэх, амьсгалын эрхтэнд муугаар нөлөөлөхөөс хамгаална. Мөн энэ хувцас нь гал сөнөөгчийг цацраг идэвхт орчинд гал түймэр унтраах, аврах ажиллагаа явуулах үед нь амин эрхтнүүдийг ионы цацрагаас хамгаалах үүрэгтэй. Тусгай хувцасны гаднаас ирэх туяаны хорыг бууруулах итгэлцүүр нь 2 мегаэлектронвольтоос их энергитэй бетта-туяаны хувьд (Sr90 эх үүсгүүр)150-аас багагүй, 122 килоэлектронвольт энергитэй гамма-туяаны (Co57 эх үүсгүүр) хувьд 5.5-аас багагүй байх хэрэгтэй.

116.5.Тусгаарлах үүрэгтэй хамгаалах хувцасны жин нь хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны нөхцөлийг хангасан байна.

117 дугаар зүйл. Гар, хөл, толгой хамгаалах хэрэгсэлд тавих шаардлага

117.1.Гар хамгаалах хэрэгсэл нь гал түймэр унтраах, аврах ажиллагаа явуулах үед хүний гарыг дулаан, химийн болон механик үйлчлэлээс хамгаалах үүрэгтэй.

117.2.Толгой хамгаалах (дуулга малгай, зөөлөвч жийрэг, хамгаалалтын малгай) болон хөл хамгаалах хэрэгсэл нь гал түймэр унтраах, аврах ажиллагаа явуулах үед хүнийг ус, химийн, дулааны болон механик үйлчлэлээс мөн цаг агаарын хүнд нөхцөлд үүсэх нөлөөллөөс хамгаалах үүрэгтэй.

118 дугаар зүйл. Гал түймрээс хамгаалах хүн нэг бүрийн хэрэгсэлд тавих шаардлага

118.1.Гал сөнөөгчийн өөрийгөө аврах хэрэгсэл нь (аврах олс, гал сөнөөгчийн бүс, карбин бэхэлгээ) 10 килоньютоноос багагүй статик ачааллыг тэсвэрлэхээр хийгдсэн байх ба гал сөнөөгчийг өндрийн нөхцөлд ажиллах, доош аюулгүй буух бололцоог хангах үүрэгтэй.

119 дүгээр зүйл. Нийтийн тусгай аврах хэрэгсэлд тавих шаардлага

119.1.Нийтийн тусгай аврах хэрэгсэл нь гал түймэр гарсан газраас хүмүүсийг гал түймрийн аюулгүйн бүс руу авран гаргах, өөрсдийгөө авран хамгаалахад дэмжлэг үзүүлэх үүрэгтэй. Нэг бүрийн аврах хэрэгслийн бат бэх байдал, чанарын шаардлага, хүндрүүлсэн нөхцөлд хэрэглэгдэх боломж нь хүмүүсийг, шатаж буй барилга байгууламж (объект)-аас гал түймрийн аюулгүйн бүст гаргах үед гал түймрээс үүсэх хорт хий, утаанаас хамгаалах, өндрөөс аюулгүй буулгах зэрэг үзүүлэлтээр хэмжигдэнэ.

119.2.Нийтийн тусгай аврах хэрэгслийн хийц нь энгийн, урьдчилсан бэлтгэлгүй ямар ч хүн шууд хэрэглэх боломжтой байна.

119.3.Нийтийн тусгай аврах хэрэгслийн техникийн үзүүлэлт, хэрэглэх хүрээ, үүрэг зориулалтыг галын аюулгүй байдлын нормативын бичиг баримтад тусгана.

БҮЛЭГ 27. ГАЛ УНТРААХ БАГАЖ, НЭМЭЛТ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИХ ШААРДЛАГА

120 дугаар зүйл. Гал унтраах багаж нэмэлт хэрэгсэлд тавих шаардлага

120.1.Гал унтраах багаж зориулалтаас хамаарч дараах төрөлтэй байна. Үүнд:

- 1) Барилгын төрөл бүрийн бүтээцийг зүсэх, хуваах, өргөх, зөөх ажлын;
- 2) Барилгын материал, бүтээц хийцийг цоолох, нүхлэх, бутлах ажлын;
- 3) Олон төрлийн төмөр хоолойд нүх гаргах, резьба татах, шугам хоолой болон торх саванд цонх гаргах.

120.2.Гар механикжсан багаж нь хүний гар, хөл, хувцасны хэсэг хөдөлгөөнт хэсэг рүү санамсаргүй орж хавчуулагдах, зүсэгдэх, таслагдах зэргээс хамгаалсан хаалт, хашлагатай байна. Гар механикжсан багажийн удирдлага, их бие дээр заах тэмдэг, анхааруулга зэргийг ойлгомжтой тодорхой байдлаар харуулсан байна.

120.3.Галын механикжсан болон механик бус багаж нь шаардлагатай эд ангийг хялбар хурдан солих бололцоотой хийгдсэн байна.

120.4.Галын багаж хэрэгслийн холбоос, залгаас нь ямар нэг тусгай түлхүүр багаж хэрэглэхгүйгээр гараар найдвартай салгаж, угсарч болохоор хийгдсэн байх шаардлагатай.

120.5.Галын багаж хэрэгсэл нь авралтын ажиллагаа явуулах үед ажиллуулах хүн нь цахилгааны аюулаас бүрэн хамгаалагдсан байна.

121 дүгээр зүйл. Галын нэмэлт багаж хэрэгсэлд тавих шаардлага

121.1.Гал сөнөөгчийн нэмэлт багаж хэрэгслүүд нь (шөнийн гэрэл, дулаан мэдрэгч, радио болон дуут дохиологч) гал түймэр унтраах үед орчноо гэрэлтүүлэх, утаажсан хэсэгт байгаа хүмүүс, галын голомтыг эрэн хайх, гал сөнөөгчийн байгаа байршлыг тэмдэглэх зэрэг олон төрлийн ажил үүрэг гүйцэтгэхэд хэрэглэгдэнэ. Эдгээр багаж хэрэгслийн чанарын ба үүргээ биелүүлэх баталгаа нь аврах ажиллагааны үед зориулалтаа хэрхэн хангасан байдлын үзүүлэлтээр хэмжигдэнэ.

БҮЛЭГ 28. ГАЛ ТҮЙМЭР УНТРААХ ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИХ ШААРДЛАГА

122 дугаар зүйл. Гал түймэр унтраах тоног төхөөрөмжид тавих ерөнхий шаардлага

122.1.Гал түймэр унтраах тоног төхөөрөмж (галын усны гидрант, гидрантын худаг, нээх цорго (стэндэр) даралтын болон сорох хоолой, хошуунууд, гидрозлеватор, сорох хоолойн тор, салаа бэлчир, холбогч тотгууд, галын зөөврийн шатнууд) нь гал унтраах бодисыг гал түймэр унтраах арга зүйд нийцүүлэн шаардлагатай даралт, эрчмээр гал түймрийн голомт руу өгөх, гал түймэр унтраах бие бүрэлдэхүүнийг барилга байгууламж (объект) руу нэвтрэхэд хэрэглэгдэнэ.

123 дугаар зүйл. Галын усны гидрант, нээх цоргод (стэндэр) тавих шаардлага

123.1.Галын усны гидрант нь гадна усны шугам дээр тавих ба гал түймэр унтраах ажиллагааг усаар хангах үүрэгтэй.

123.2.Гидрант нээх цорго нь газрын гүнд суурилсан гидрантыг нээх, хаах, галын усны хоолойн тусламжтай гал түймэр унтраах усыг төв шугамаас гал түймрийн голомт руу дамжуулж өгнө.

123.3.Галын гидрантын цоргоны хаалтыг түлхэх механик хүч нь ажлын даралттай үед 150 Ньютоноос давж болохгүй.

124 дүгээр зүйл. Галын хоолой, холбох хэрэгсэлд тавих шаардлага

124.1.Галын усны хоолой нь (соролтын, даралтын, хосолсон) гал унтраах бодисыг гал түймрийн голомт руу хүргэх үүрэгтэй.

124.2.Холбох хэрэгсэл нь галын хоолойг хооронд нь эсхүл бусад тоног төхөөрөмжтэй нягт, бат бэх холбох үүрэгтэй.

124.3.Галын усны хоолой, холбох хэрэгсэл нь гал түймэр унтраах аврах ангийн хэрэглэж буй усны даралтат тоног төхөөрөмжийн техникийн үзүүлэлт, шаардлагад нийцсэн чанартай, эдэлгээний хугацаатай байна.

125 дугаар зүйл. Галын усны болон хөөсний хошуу, хөөс холигчид тавих шаардлага

125.1.Галын усны хошуу нь (гар болон суурин) дараах шаардлага хангасан байна. Үүнд:

- 1) Хошууны (үүнд бага өсөлтийн агаар механикийн хөөс багтана) торгон үзүүрээс гарах гал унтраах бодисыг бөөнөөр болон цацруулж гаргах;
- 2) Галын дөл рүү гал унтраах бодисыг жигд цацруулан хүргэх;
- 3) Бодисын урсгалыг бөөнөөс шууд цацруулахад шилжих;
- 4) Гал унтраах бодисын хэмжээг урсгалыг зогсоохгүйгээр (нийтлэг зориулалттай хошууны хувьд) өөрчлөх;
- 5) Ажлын даралтын үед хошууны бат бөх чанар, тотгын нягт холболт, хаалтын найдвартай байдал алдагдахгүй байх;
- 6) Суурин хошууны хамрах хүрээ нь босоо чиглэлд заасан өнцгөөр ажиллах боломжтой байх;
- 7) Суурин хошууг босоо, хэвтээ чиглэлд гараар болон зайнаас цахилгаан эсхүл шингэн даралтын эх үүсвэрээр удирдах боломжтой байх.

125.2.Хөөсний хошууны бүтэц нь дараах шаардлагыг хангана. Үүнд:

- 1) Агаар механикийн өндөр болон дунд өсөлтийн хөөсний урсгал үүсгэх;
- 2) Ажлын даралтын үед хошууны бат бөх чанар, хаалтын найдвартай байдал алдагдахгүй байх.

125.3.Хөөс холигч нь (тохируулгатай ба тохируулгагүй нэмэгчтэй) хөөсний генератор болон агаар механикийн хөөсний хошуунд тодорхой өсөлттэй хөөс үүсгэхийн тулд хөөс үүсгэгчийн тогтоосон хувийн холимог бүхий усны уусмалыг гаргах үүрэгтэй.

126 дугаар зүйл. Галын усны хоолойн салаа бэлчир, ус цуглуулагчид тавих шаардлага

126.1.Галын хоолойн ус цуглуулагч нь хоёр ба түүнээс дээш усны урсгалыг нэгтгэн галын шахуургын сорох богино хоолойтой тал руу өгнө. Ус цуглуулагч нь нэгтгэгдэх урсгал бүрийн богино хоолой дээрээ буцах хаалттай байна.

126.2.Галын хоолойн салаа бэлчир нь төв шугам хоолойгоор ирэх усны урсгал болон хөөс үүсгэгчийн уусмалыг ажлын хоолой шугамуудад хуваан түгээх зориулалттай. Галын хоолойн салаа бэлчрийн хаалт дээр дарах механик хүч нь ажлын даралттай үед 150 ньутоноос давж болохгүй.

127 дугаар зүйл. Гидроэлеватор болон сорох торонд тавих шаардлага

127.1.Галын усны гидроэлеваторыг гал түймэр унтраах усыг шахах шахуурга байрлах түвшин ба сорох усны түвшний өндрийн ялгаа нь сорогдох боломжоос давсан үед задгай усны эх үүсвэрээс усыг татахад хэрэглэнэ. Мөн гал түймэр унтраах үед асгарч тунарсан усыг өрөөнөөс зайлуулахад ашиглана.

127.2.Галын усны сорох тор нь сорж байгаа усан дахь усны шахуурга эвдэж болохуйц эд зүйл, хог сэлтийг шүүх зориулалттай. Галын усны сорох тор нь заавал буцах хаалттай байна.

128 дугаар зүйл. Галын гар шатанд тавигдах шаардлага

128.1.Галын гар шатыг гал сөнөөгч, аврагчид барилгын өрөө тасалгаанд нэвтрэх, дээвэр, давхар руу гарах, гал унтраах бодисыг галын голомтод хүргэх, өрөө байрнаас хүмүүсийг аврахад хэрэглэнэ.

128.2.Галын гар шатны овор хэмжээ, хийц нь гал түймэр унтраах албаны тээврийн хэрэгсэл дээр авч явах боломжтой байна.

128.3.Галын гар шатны даац, хийц нь хүмүүсийг өндрөөс аврах, гал унтраах тоног төхөөрөмжийг өндөрт зөөн гаргах ажлын шаардлагыг бүрэн хангаж байх ёстой.

VI ХЭСЭГ. БҮТЭЭГДЭХҮҮНД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

БҮЛЭГ 29. БОДИС, ЭД ЗҮЙЛД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

129 дүгээр зүйл. Бодис, материалын галын аюулын талаарх мэдээлэлд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

129.1.Үйлдвэрлэгч (нийлүүлэгч) нь бүтээгдэхүүний аюулгүй хэрэглээний талаарх мэдээллийг агуулсан техникийн бичиг баримтыг боловсруулан гаргах шаардлагатай.

129.2.Техникийн баримт бичиг нь (гэрчилгээ, техникийн нөхцөл, технологийн зохицуулалтын баримт бичиг зэрэг) бодис, материалын галын аюулын талаарх мэдээллийг заавал багтаасан байна.

129.3.Техникийн баримт бичигт заавал тусгах галын аюулын үзүүлэлтүүд:

- 1) Хийн хувьд:
 - а) шаталтын бүлэг;
 - б) дөллөн асах температур;
 - в) дөл тархах агууламжийн хязгаар;
 - г) тэсрэлтийн хүч;
 - д) тэсрэлтийн тэлэлтийн хурд.
- 2) Шингэний хувьд:
 - а) шаталтын бүлэг;
 - б) авалцан асах температур;
 - в) дөллөн асах температур;
 - г) өөрөө авалцан асах температур;
 - д) дөл тархах хэмийн хязгаар.
- 3) Хатуу бодис материал (барилгын материалаас бусад) хувьд
 - а) шаталтын бүлэг;
 - б) дөллөн асах температур;
 - в) өөрөө дөллөн асах температур;
 - г) утаа үүсэлт;
 - д) шаталтын бүтээгдэхүүний хорын хэмжээ.
- 4) Хатуу тоосонцор бодисын хувьд:
 - а) шаталтын бүлэг;

- б) өөрөө дөллөн асах температур;
- в) тэсрэлтийн хүч;
- г) тэсрэлтийн тэлэлтийн хурд;
- д) тэсрэх аюулын индекс.

129.4.Бодис материалын техникийн баримт бичгийг бүрдүүлэгч нь галын аюулын үзүүлэлтүүдийг багтаах шаардлагатай эсэхийг тодорхойлно.

130 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-д хэрэглэх барилгын материалд тавих галын аюулгүйн шаардлага

130.1.Барилга байгууламж (объект)-д барилгын материалыг хэрэглэхдээ уг барилгын зориулалт ба галын аюулгүй байдалд нийцүүлэн сонгоно.

130.2.Барилга байгууламж (объект)-д хэрэглэх барилгын материалд тавих галын аюулгүйн шаардлагыг 27 дугаар хүснэгтэд заасан галын аюулын үзүүлэлтэд тулгуурлан тогтооно.

130.3.Барилгын материалын дагалдах техникийн баримт бичигт уг 27 дугаар хүснэгтэд заасан галын аюулын холбогдох үзүүлэлтүүдийг багтаахаас гадна тэдгээр барилгын материалыг хэрхэн галын аюулгүй хэрэглэх талаар нэмж оруулна.

130.4.Хялбар дөллөн асах шатамхай шингэн үйлдвэрлэх, хэрэглэх, хадгалах А, Б ба В1 ангиллын, Ф5 ангийн барилгын хувьд өрөө, тасалгааны шалыг шатдаггүй материалаар эсхүл КМ1 бүлгийн материалаар хийнэ.

130.5.Өрөө тасалгаа ба авралтын зам гарцын дүүжин таазны бэхэлгээг шатдаггүй материалаар хийнэ.

130.6.Төрөл бүрийн зориулалт, давхар, багтаамжтай барилгуудын авралтын зам гарцын шалны хучилт, хананы өнгөлгөө, гоёл заслын материалын боломжит сонголт, хэрэглэж болох хүрээг 28, 29 дүгээр хүснэгтэд харуулав.

130.7.Унтлагын ба тасгийн зохион байгуулалттай өрөөнүүд, Ф1.1 дэд ангийн буюу сургуулийн өмнөх насны хүүхдийн байгууллагын барилгын өрөө, тасалгаанд хананы гоёл засал, өнгөлгөө, шалны хучилтын материалыг КМ2 ангиас илүү галын аюултай материалаар хийхийг хориглоно.

130.8.Сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдийн боловсролын байгууллагын барилгын хөгжмийн болон биеийн тамирын хичээл орох

танхимын тааз, хананы өнгөлгөө нь КМ0 ангийн материалаар хийгдсэн байна.

130.9.Хагалгааны болон сэхээн амьдруулах тасгийн өрөө, байрны хана, таазны өнгөлгөө, дүүжин таазны дүүргэлтэд галын аюулын КМ2-оос, шалны хучилтад КМ3 ангиас тус тус илүү аюултай материал ашиглахыг хориглоно.

130.10.Галын аюулын Ф1.2 дэд ангийн орон сууцны барилгын өрөө, тасалгааны хана, таазны өнгөлгөө ба дүүжин таазны дүүргэлт, мөн шалны хучилтад КМ4-өөс илүү галын аюултай материал хэрэглэхийг хориглоно.

130.11.Ф2.1 дэд ангийн барилгын үүдний өлгүүрийн танхимын хана, таазны өнгөлгөө ба дүүжин таазны дүүргэлтэд КМ1, шалны хучилтад нь КМ2-оос илүү галын аюултай материал хэрэглэхийг хориглоно.

130.12.Уншлагын танхимын хана, таазны өнгөлгөө ба дүүжин таазны дүүргэлтэд КМ2, шалны хучилтад нь КМ3-аас илүү галын аюултай материал хэрэглэхийг хориглоно.

130.13.Номын сан, архивын барилгын тэрчлэн цаасан баримт хадгалах өрөө, тасалгааны хана, таазны өнгөлгөөнд зөвхөн КМ0 ангийн материал ашиглана.

130.14.Ф2.2 дэд ангийн барилгын үзэсгэлэнгийн танхимын хана, таазны өнгөлгөө, дүүжин таазны дүүргэлтэд КМ2-оос, шалны хучилтад КМ3-аас илүү аюултай материал хэрэглэхийг хориглоно.

130.15.Ф3.1 дэд ангийн худалдааны барилгын үйлчилгээний танхимын хана, таазны өнгөлгөө ба дүүжин таазны дүүргэлтэд КМ2, шалны хучилтад КМ3-аас илүү галын аюултай материал хэрэглэхийг хориглоно.

130.16.Ф3.3 дэд ангийн барилгын хүлээлгийн танхимын хана, таазны өнгөлгөө, дүүжин таазны дүүргэлт, шалны хучилтад зөвхөн КМ0 ангийн материал хэрэглэнэ.

131 дугаар зүйл. Нэхмэлийн болон арьс ширэн материалын галын аюулгүй байдалд тавих шаардлага

131.1.Нэхмэлийн болон арьс ширэн материал нь барилга байгууламж (объект), байгууламжийн зориулалт, галын аюулаас хамааран эд зүйл үйлдвэрлэхэд хэрэглэнэ.

131.2.Үйлдвэрлэлд хэрэглэгдэх нэхмэл болон арьсан материалд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлагад хамаарах үзүүлэлтүүдийг 30 дугаар хүснэгтэд харуулав.

131.3.Тусгай хамгаалалтын хувцасны материалын ил галын нөлөө тэсвэрлэх чанарт тавих шаардлагын үзүүлэлтийг галын аюулгүй байдлын норм, нормативын баримт бичгээр тогтооно.

131.4.Нэхмэл болон арьс, ширэн материалын дагалдах баримт бичигт тэдгээрийн галын аюул болон ямар зориулалтын барилга байгууламж (объект), байгууламж ба эд зүйлд хэрэглэж болох, эсэх талаар тусгасан байна.

132 дугаар зүйл. Галаас хамгаалах бодис материалын мэдээлэлд тавих шаардлага

132.1.Галаас хамгаалах бодис материалын (будаг, түрхлэг г.м) техникийн баримт бичиг нь тэдгээрийн техникийн үзүүлэлт, хэрэглэх хүрээ, галын аюул, өнгөлгөөнд хэрэглэх заавар, аргачлал, марк, төрөл, хатаах нөхцөл, гал тэсвэрлэх онцлог, цаг агаарын нөхцөлийг тэсвэрлэх боломж, галаас хамгаалах чанараа хадгалах хугацаа, ил галтай ажиллахад анхаарах зүйл зэргийг тусгасан байна.

132.2.Галаас хамгаалах бодис материал дээр гоёлын зориулалтаар болон цаг агаарын нөхцөлд тэсвэрлэх чанарыг дээшлүүлэх зорилгоор давхар өнгөлгөө хийж болно. Энэ тохиолдолд галаас хамгаалах чанар нь буурахгүй, нэмэлт үеийн материалын нөлөөг тусгасан байх шаардлагатай.

БҮЛЭГ 30. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ИНЖЕНЕРИЙН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН БҮТЭЭЦЭД ТАВИХ ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ШААРДЛАГА

133 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн бүтээцэд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

133.1.Барилга байгууламж (объект)-ийн материал, бүтээцийн угсралт, байгуулалтын шийдэл нь гал түймэр далд тархан дэлгэрэх нөхцөлийг бүрдүүлж болохгүй.

133.2.Барилга байгууламж (объект)-ийн бүтээц хоорондын холбоос, бэхэлгээ нь холбож байгаа барилгын материалын гал тэсвэрлэх хязгаараас багагүй үзүүлэлттэй байна.

133.3.Зориулалтын Ф2 ангийн галын аюултай барилгын өрөө, тасалгааны шаланд налуу үүсгэж буй бүтээцийн элементүүдэд энэ барилгын давхар дундын хучилтад тавих шаардлагатай адил үзүүлэлттэй байна.

133.4.Шугам хоолой, кабель, бусад технологийн тоног төхөөрөмжийн хаших бүтээцийн огтлол, уулзваруудын гал тэсвэрлэх хязгаар нь энэ бүтээцэд тавих хязгаараас багагүй байна.

133.5.Дүүжин таазтай өрөө тасалгааны гал тэсвэрлэх хамар хана нь дүүжин таазны дээрх орон зайг мөн хуваана.

133.6.Дүүжин таазны дээрх хөндий зайд шатамхай хий, агаар тоосны хольц, шингэн дамжуулах хоолой, суваг ба шатамхай хатуу бодис материал байршуулахыг хориглоно.

133.7.Тэсэрч шатах ба галын аюулын А, Б ангиллын өрөө, тасалгаанд дүүжин тааз төлөвлөхийг хориглоно.

134 дугаар зүйл. Агаар сэлгэлт, салхивчийн шугам хоолой, утаа зайлуулах системд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

134.1.Агаар сэлгэлт, салхивчийн шугам хоолой, утаа зайлуулах сувгийн бүтээц нь галд тэсвэртэй шатдаггүй материалаар хийгдсэн байна. Галд тэсвэртэй шугам, хоолойн барилгын хаших бүтээц нэвтрэн өнгөрөх огтлол хэсэг дээрх холбоос нь шугам хоолойн гал тэсвэрлэх хязгаараас багагүй хязгаартай байна. Галд тэсвэртэй шугам хоолойн залгаас, холбоосны дулаалгыг зөвхөн шатдаггүй материалаар хийнэ.

134.2.Галаас хамгаалах нээлттэй хавхалга нь автоматаар эсхүл алсын зайнаас удирдах боломжтой угсрагдсан байна. Дулаан мэдрэх элементийг ийм удирдлагад ашиглахдаа хоёрдугаар ээлжид ашиглахаар хийвэл зохино. Ердийн хаалттай хавхалга ба утааны хавхалгад дулаанаар мэдрэх элемент ашиглаж болохгүй. Галаас хамгаалах ба утааны төрөл бүрийн хавхалгын хийцийн бие биетэй холбогдон уулзах хэсэг нь утаа хий үл нэвтрүүлэх тодорхой хамгаалалттай байх ёстой.

134.3.Байгалийн өдөөгчтэй агаар сорох системийн утаа гаргах нээлхий нь автомат ба алсын удирдлагатай (дулаан мэдрэгч элементээр ажиллах боломжтой) цас, салхи зэрэг механик үйлчлэлийн хүчийг даван нээгдэх боломжтой байна.

134.4.Барилга байгууламж, байгууламжийн утаа зайлуулах төхөөрөмжийн сорох сэнс нь барилга байгууламжаас хүмүүсийг бүрэн авран гаргах хугацаанд эсхүл гал түймэр тархан дэлгэрэх, түүнийг бүрэн унтраах хүртэлх хугацаанд (хүмүүсийг галын гал түймрийн аюулгүйн бүсэд хамгаалагдсан байх) шаталтаас үүсэх халуун бүтээгдэхүүнийг дамжуулахдаа ажиллах чадвараа алдахгүй байхаар хийгдсэн байна.

134.5.Галаас хамгаалах хий, утаа үл нэвтрүүлэх хаалга нь шаардагдах гал тэсвэрлэх хязгаартай, утаа, хий үл нэвтрүүлэх шаардлагыг хангасан нягт хаалттай байна.

134.6.Утаанаас хамгаалах хөшиг нь автоматаар ба алсаас удирдах боломжтой (дулаан мэдрэх элементгүй), шатдаггүй материалаар хийгдсэн, буух урт нь ерөөнд үүсэх утааны бүсийн өндрөөс илүү байхаар төлөвлөгдсөн байна.

134.7.Агаар сэлгэлт, салхивчийн ба утаа зайлуулах төхөөрөмжийн үзүүлэлтүүдийг (гал тэсвэрлэх хязгаар, утаа, хий үл нэвтрүүлэх чанар г.м) галын аюулгүй байдлын норм, дүрмээр батлагдсан аргачлалын дагуу туршиж тогтооно.

135 дугаар зүйл. Хог зайлуулах сувгийн хийц, угсралтад тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

135.1.Хог зайлуулах суваг нь галд шатахгүй материалаар хийгдсэн, гал тэсвэрлэх хязгаар, хий, утаа үл нэвтрүүлэх чадвар нь норм, дүрмийн шаардлагыг хангасан байна. Хог зайлуулах суваг, хоолойн хийц бүтээцэд гал түймрийн үед тэсрэх, задрах боломжтой материал ашиглахыг хориглоно.

135.2.Хогийн сувагт хог хийх нээлхийг шатахгүй материалаар хийх бөгөөд хий, утаа хамгийн бага нэвтрүүлэх шаардлагыг хангасан байна. Хог хийх нээлхийд Ш2-оос багагүй бүлгийн шатах материалаар жийрэг хийж болно.

135.3.Хог цуглах савны хэсэгт байх хогийн сувгийн амны хаалтыг гал түймэр гарсан тохиолдолд өөрөө хаагдаж байхаар хийнэ. Энэ хаалтын гал тэсвэрлэх хязгаар нь хогийн сувгийн хязгаараас багагүй байх шаардлагатай.

136 дугаар зүйл. Цахилгаан шатанд тавих галын аюулгүй байдлын шаардлага

136.1.Секундэд 1 м-ээс илүү хурдтай, автомат хаалга бүхий цахилгаан шат нь барилгын гал мэдээлэх автомат төхөөрөмжөөс ирүүлсэн дохионы дагуу хөдөлгөөн, ачааллаас үл хамааран шууд үндсэн буух талбай руу хүрч, хаалга нээгдэн зогсохоор төлөвлөгдсөн байна.

136.2.Цахилгаан шатнаас 1 дүгээр төрлийн гонх-хаалтын шаардлага хангаагүй хонгил, тавцан руу гарах бол цахилгаан шатны хаалга нь EI30-ээс багагүй гал тэсвэрлэх хязгаартай байна. Харин 1 дүгээр төрлийн гонх-хаалтын шаардлага хангасан хонгил, шатны тавцан руу гарах бол

цахилгаан шатны хаалганд ямар нэгэн шаардлага тавигдахгүй. Цахилгаан шат нь ердийн шатны хонгилд хамт байрласан тохиолдолд тавих галын аюулгүйн шаардлагыг тогтоосон норм нормативын дагуу шийднэ.

136.3.Цахилгаан шатны бүтээц, тоног төхөөрөмж, материал, гал тэсвэрлэлт болон удирдлага, дохиолол, цахилгаан хангамжийн сүлжээнд тавих бусад шаардлагыг энэхүү дүрмээр зохицуулна.

VII ХЭСЭГ. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

БҮЛЭГ 31. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТӨРӨЛ

137 дугаар зүйл. Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлын тохирлын үнэлгээний төрөл

137.1.Тохирлын үнэлгээг дараах төрлөөр хийнэ. Үүнд:

- 1) итгэмжлэл;
- 2) гал түймрийн аюулын үнэлгээ (галын аюулгүй байдлын хөндлөнгийн аудит);
- 3) гал түймрийн хяналт;
- 4) галын аюулгүй байдлын мэдэгдэл;⁴
- 5) сорилт, туршилт;
- 6) барилга байгууламж (объект)-ийн тохирлын баталгаа;⁵
- 7) магадлал.

137.2.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлын тохирлын үнэлгээг, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай, Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, бусад холбогдох эрх зүйн баримт бичиг, энэхүү техникийн зохицуулалтын дагуу хийж гүйцэтгэнэ.

137.3.Тохирлын үнэлгээг хууль тогтоомж, норм, стандартын шаардлагын дагуу заавал эсхүл сайн дурын үндсэн дээр итгэмжлэгдсэн байгууллага⁶ хийнэ.

137.4.Барилга байгууламж (объект)-ийн галын аюулгүй байдлын шаардлага хангаж буй тухай мэдэгдэлд гуравдагч этгээдийг оролцуулах тохиолдолд зөвхөн энэ төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий итгэмжлэгдсэн хуулийг этгээдийг зөвшөөрнө.

⁴ СТЗТҮТХ-ийн 4.1.8 засах

⁵ СТЗТҮТХ-ийн 4.1.10 засах

⁶ СТЗТҮТХ-ийн 14.3 засах

137.5.Энэхүү техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцэж буй бүтээгдэхүүнд “Аюулгүйн тэмдэг”-ийг⁷ Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн дагуу олгоно.

137.6.Үйлдвэрлэгч (борлуулагч) тохирлын гэрчилгээг үндэслэн “Аюулгүйн тэмдэг”-ийг хэрэглэнэ. “Аюулгүйн тэмдэг” нь бүтээгдэхүүн дээр, сав баглаа дээр, түүнчлэн борлуулалтын үед хэрэглэгчид олгох техникийн бичиг баримт дээр хэвлэсэн байна.

137.7.Тохирлын үнэлгээг MNS ISO/IEC 17000 цуврал стандартын, дагуу гүйцэтгэнэ.

138 дугаар зүйл. Галаас хамгаалах бодис материалын галын аюулгүй байдлын тохирлын баталгааны онцлог

138.1.Галаас хамгаалах бодис материалын галын аюулгүй байдлын тохирлын баталгаа нь тохирлын мэдэгдэл, энэхүү техникийн зохицуулалтын шалгуур үзүүлэлтэд хэрхэн тохирч буйг баталсан баримт бичиг, дээжид туршилт явуулсан үр дүнг харуулсан тайланг хавсаргасан байна.

139 дүгээр зүйл. Галаас хамгаалах бодисын тохирлын баталгааны онцлог

139.1.Галаас хамгаалах бодист тохирлын баталгаажуулалтыг заавал хийнэ.

139.2.Баталгаажуулалт хийлгэхийг хүссэн хувь хүн, хуулийн этгээд нь итгэмжлэгдсэн баталгаажуулалтын байгууллагад галаас хамгаалах бодисыг ашиглах арга зам, хэрэглэх хүрээ, үндсэн үзүүлэлт зэргийг багтаасан дагалдах баримт бичгийг хүргүүлнэ.

139.3.Лабораторийн туршилтын тайланд бодисын галаас хамгаалах үр нөлөө, төрөл бүрийн нөхцөлд үзүүлэх хамгаалах чадвар зэргийг дэлгэрэнгүй тусгана.

139.4.Галаас хамгаалах бодисын гэрчилгээнд дараах тусгайлсан үзүүлэлтийг тусгана. Үүнд:

- 1) Галаас хамгаалах бодисын нэр;
- 2) Туршилтаар тогтоосон галаас хамгаалах үндсэн үзүүлэлт;
- 3) Туршилтын үед хэрэглэсэн төрөл, зүйл, түрхлэгийн зузаан (галаас хамгаалах бодисын хөрсжүүлэлт хийх);
- 4) Тогтоосон үзүүлэлт хангахуйц галаас хамгаалах бодисын зузаан.

⁷ СТЗТҮТХ-ийн 4.1.9 засах

139.5.Үйлдвэрлэгч галаас хамгаалах бодисын тэмдэглэгээнд гэрчилгээжүүлэх явцад баталгаажуулсан мэдээллийг оруулна.

VIII ХЭСЭГ. ТӨГСГӨЛ

БҮЛЭГ 32. ТӨГСГӨЛ

140 дүгээр зүйл. Төгсгөл

140.1.Энэхүү техникийн зохицуулалтын баталсан өдрөөс эхлэн барилга байгууламж (объект) бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн процесс, ашиглалт, хадгалалт, тээвэрлэлт, худалдах, устгах ажиллагаанд, тэдгээртэй холбоотой хууль тогтоомж нь энэ хууль, дүрэмтэй зөрчилдөөгүй бол, батлагдсан өдрөөс дагаж мөрдөнө.

140.2.Энэхүү техникийн зохицуулалтын батлагдах хүртэл хувийн баталгааг үндэслэн бүтээгдэхүүний галын аюулгүй байдлын тохирлын нотломжийн загварыг зөвхөн гадаад үйлдвэрлэгчийн үүргийг биелүүлсэн үйлдвэрлэгч, хуулийн этгээдэд нийтийн хэрэглээний бүтээгдэхүүнд хэрэглэнэ.

140.3.Энэ техникийн зохицуулалтын батлагдахаас өмнө зөвшөөрөл бүхий байгууллага, лабораториос олгогдсон итгэмжлэлийн баримт бичиг, галын аюулын тохирлын баталгааг олгосон хүчинтэй хугацаагаар тооцно.

141 дүгээр зүйл. Техникийн зохицуулалтын хүчинтэй болох хугацаа

141.1.Энэхүү техникийн зохицуулалтын нийтийн хэвлэлд гарснаас есөн сарын дараа хүчинтэй байхаар тооцно.

1 дүгээр хүснэгт

**БОДИС, МАТЕРИАЛЫН ТЭСЭРЧ ШАТАХ БОЛОН ГАЛЫН АЮУЛЫГ
ҮНЭЛЭХЭД ШААРДЛАГАТАЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ**

№	Галын аюулын үзүүлэлт	Бодис материалын төлөв			Тоос
		Хий	Шингэн	Хатуу	
1	Туршилтын хамгийн их аюулгүйн заадал мм	+	+	-	+
2	Нэгж жинтэй бүтээгдэхүүний шаталтаас үүсэх хорт хий, кг/кг	-	+	+	-
3	Дөллөж авалцан асах бүлэг	-	-	+	-
4	Шатах бүлэг	+	+	+	+
5	Дөлний тархалтын бүлэг	-	-	+	-
6	Утаа үүсэлтийн илтгэлцүүр, м ² /кг	-	+	+	-
7	Дөлний цацруулах чадвар	+	+	+	+
8	Тэсэрч шатах аюулын индекс, Па/м сек	-	-	-	+
9	Дөлний тархалтын индекс	-	-	+	-
10	Хүчилтөрөгчийн индекс, эзлэхүүний хувь	-	-	+	-
11	Хий, уурын дөл тархах концентрацийн хязгаар, эзлэхүүний хувь, тоосонд кг/м ³	+	+	-	+
12	Агаар дахь хийн холимгийн шаталтын (бамбарлан шатах) концентрацийн хязгаар, эзлэхүүний хувь	+	+	-	-
13	Гадаргуу дээрх дулааны урсгалын критик нягтрал, Вт/м ²	-	+	+	-
14	Дөлний тархалтын шугаман хурд, м·сек	-	-	+	-
15	Шатдаг шингэний гадаргуугийн дагуух дөлний тархалтын хамгийн их хурд, м·сек	-	+	-	-
16	Тэсрэлтийн хамгийн их даралт, Па	+	+	-	+
17	Саармагжуулах хийн хамгийн бага концентраци, эзлэхүүний хувь	+	+	-	+
18	Асалтын хамгийн бага энерги, Дж	+	+	-	+
19	Хүчилтөрөгчийн тэсрэх аюултай хамгийн бага агууламж, эзлэхүүний хувь	+	+	-	+
20	Шаталтын хамгийн бага дулаан, кДж/кг	+	+	+	-
21	Дөл тархах ердийн хурд, м/сек	+	+	-	-
22	Шаталтын бүтээгдэхүүний хорт хийн үзүүлэлт, гр/ м ³	+	+	+	+
23	Нэгж жингийн шаталтад зарцуулагдах хүчилтөрөгч, кг/кг	-	+	+	-

24	Бамбарлалтын тасалдалтын хязгаарын хурд, м/сек	+	+	-	-
25	Тэсрэлтийн даралтын өсөн нэмэгдэх хурд, мПа·сек	+	+	-	+
26	Ус, агаар дахь хүчилтөрөгчтэй болон бусад бодистой харилцан үйлчлэх үеийн шатах чадвар	+	+	+	+
27	Адиабат (хүрээлэн буй орчинтой харилцан солилцоогүй термодинамик системийг багасгах үйл явц) шахалтын үеийн авалцан асах чадвар	+	+	-	-
28	Өөрөө авалцан асах чадвар	-	-	+	+
29	Исэлдэлт /ялзралт/ явагдаж шатах чадвар	+	+	+	+
30	Авалцан асах температур, °C	-	+	+	+
31	Асах температур, °C	-	+	-	-
32	Өөрөө авалцан асах температур, °C	+	+	+	+
33	Уугих температур, °C	-	-	+	+
34	Дөл тархалтын температурын хязгаар, °C	-	+	-	-
35	Нэгж жингийн шаталтын хурд, кгЧсек/м ²	-	+	+	-
36	Шаталтын хувийн дулаан, дж/кг	+	+	+	+

Тайлбар:

1. "+" тэмдэг нь заавал хэрэглэнэ.
2. "-" тэмдэг нь үзүүлэлтийг хэрэглэхгүй.

2 дугаар хүснэгт

ШАТАЛТААС ҮҮСЭХ ХОРТ ХИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТЭЭС ХАМААРСАН БАРИЛГЫН ШАТДАГ МАТЕРИАЛЫН БҮЛЭГ

Аюулын бүлэг	Туршигдах хугацаанаас хамаарсан шаталтын хорт хийн бүтээгдэхүүний үзүүлэлт			
	5 минут	15 минут	30 минут	60 минут
Бага зэргийн аюултай (X1)	210-аас их	150-аас их	120-аас их	90-аас их
Дунд зэргийн аюултай (X2)	70- 210	50- 150	40- 120	30- 90
Өндөр зэргийн аюултай (X3)	25- 70	17- 50	13- 40	10- 30
Онцгой аюултай (X4)	25-аас ихгүй	17-аас ихгүй	13-аас ихгүй	10-аас ихгүй

3 дугаар хүснэгт

БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛЫН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИ

Барилгын материалын галын аюулын шинж чанар	Барилгын материалын галын аюулын бүлгээс хамаарсан галын аюулын анги					
	КМ0	КМ1	КМ2	КМ3	КМ4	КМ5
Шатах чанар (Ш)	НГ	Ш1	Ш1	Ш2	Ш3	Ш4
Дөллөж авалцан асах (Д)	-	Д1	Д2	Д2	Д2	Д3
Утаа үүсгэх чадвар (У)	-	У2	У2	У3	У3	У3
Хортой бодис ялгаруулдаг шинж чанар (Х)	-	Х2	Х2	Х2	Х3	Х4
Гадаргууд дөлний тархалтын шинж чанар (ТҮ)	-	ТҮ1	ТҮ1	ТҮ2	ТҮ2	ТҮ4

Тайлбар. Барилгын материалын галын аюулыг үнэлэхэд шаардагдах үзүүлэлтийг 19 дүгээр хүснэгтэд зааснаар тодорхойлно.

4 дүгээр хүснэгт

**ГАЛААС ХАМГААЛАГДСАН ЦАХИЛГААН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙГ
ГАДНЫ ХАТУУ БИЕТЭЭС ХАМГААЛАХ ХАМГААЛАЛТЫН ЗЭРЭГ**

Эхний орон	Хамгаалалтын зэрэг
0	Хамгаалагдаагүй
1	50 мм болон түүнээс дээш диаметрэй гадна хатуу биетээс хамгаалагдсан
2	12,5 мм болон түүнээс дээш диаметрэй гадна хатуу биетээс хамгаалагдсан
3	2,5 мм болон түүнээс дээш диаметрэй гадна хатуу биетээс хамгаалагдсан
4	1 мм болон түүнээс дээш диаметрэй гадна хатуу биетээс хамгаалагдсан
5	Тоосноос хамгаалагдсан; тоног төхөөрөмжийн хэвийн үйл ажиллагаанд саад учруулах буюу аюулгүй байдлыг нь бууруулах хэмжээний тоосжилтоос хамгаалагдсан
6	Тоос нэвтрүүлдэггүй; тоос нэвтрэхээс хамгаалагдсан

5 дугаар хүснэгт

**ГАЛААС ХАМГААЛАГДСАН ЦАХИЛГААН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙГ УС
НЭВТРЭХЭЭС ХАМГААЛАХ ХАМГААЛАЛТЫН ЗЭРЭГ**

2 дахь орон	Хамгаалалтын зэргийн товч танилцуулга
0	Хамгаалалтгүй
1	Эгц дээрээс буюу босоо чиглэлээс унасан усны дуслаас хамгаалагдсан
2	Босоо чиглэлийн 15°-аас ихгүй өнцгөөр унасан усны дуслаас хамгаалагдсан
3	60°-аас ихгүй өнцгөөр борооны усны дуслаас хамгаалагдсан
4	Дурын чиглэлээс тасралтгүй цацах уснаас хамгаалагдсан
5	6,3 миллиметрийн дотоод диаметртэй хошуунаас цацах уснаас хамгаалагдсан
6	12,5 миллиметрийн дотоод диаметртэй хошуунаас цацах уснаас хамгаалагдсан
7	30 минутаас илүүгүй хугацаагаар усанд дүрэх үйлчлэлээс хамгаалагдсан
8	30 минутаас дээш хугацаагаар усанд дүрэх үйлчлэлээс хамгаалагдсан

6 дугаар хүснэгт

**ГАЗРЫН ТОС, ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ АГУУЛАХЫН
НУТАГ ДЭВСГЭР БОЛОН ТҮҮНИЙ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-
ААС ЗЭРГЭЛДЭЭ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХҮРТЭЛХ
ХАМГИЙН БАГА ЗАЙ**

Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын барилга байгууламжийн захаас зэргэлдээ байрлах объектын нэр	Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын нутаг дэвсгэр болон түүний барилга байгууламжийн захаас агуулахын ангиллаас хамааран зэргэлдээ барилга байгууламж (объект) хүртэлх хамгийн бага зай, (метрээр)				
	I	II	IIIa	IIIб	IIIв
Үйлдвэрийн барилга байгууламж (объект)-аас түүний захын барилга байгууламж (объект) хүртэл	100	40 (100)	40	40	30

Ойн аж ахуй: Шилмүүст ба холимог ой Навчит ой	100 100	50 100	50 50	50 50	50 50
Модон материал агуулах, занар, утаслаг шатдаг бодис, өвс, сүрэл болон нүүрс, хүлэр задгай асгасан газар	100	100	100	100	100
Ерөнхий сүлжээний төмөр зам (далангийн зах, сэтлээсний дээд ирмэг хүртэл); өртөөнд зөрлөгт салаанд	150 80 60	100 70 50	80 60 40	60 50 40	50 40 30
Ерөнхий сүлжээний авто зам (зорчих хэсгийн зах хүртэл); I, II и III ангиллын IV и V ангиллын	75 40	50 30	45 20	45 20	45 15
Олон нийтийн барилга байгууламж ба орон сууц	200	100 (200)	100	100	100
Нийтийн үйлчилгээний шатахуун түгээх станц	50	30	30	30	30
Задгай авто зогсоол ба бие даасан авто зогсоолууд	100	40 (100)	40	40	40
Агуулахад үл хамаарах бохир усны цэвэрлэгээний байгууламж	100	100	40	40	40
Агуулахад үл хамаарах ус дамжуулах байгууламжууд	200	150	100	75	75
Шатахууны нөөцийн саванд зориулсан ослын сав	60	40	40	40	40
Илүүдэл хийг шатаах төхөөрөмжүүд ба Галын болон тэсрэлтийн аюултай А ба Б ангиллын үйл ажиллагаа бүхий технологийн төхөөрөмжүүд,	100	100	100	100	100

Тайлбар. Нийт багтаамж нь 50000м³ их II ангиллын агуулахад хаалтан дахь утга хамаарна.

7 дугаар хүснэгт

**БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ААС ШАТАМХАЙ ШИНГЭНИЙ
АГУУЛАХ ХҮРТЭЛХ ГАЛААС ХАМГААЛАХ ЗАЙ ХЭМЖЭЭ**

Агуулахын багтаамж, м ³	Барилга байгууламж (объект)-ийн гал тэсвэршлийн зэргээс хамааруулсан галаас хамгаалах зай хэмжээ, метр *		
	I, II	III	IV, V
100-аас ихгүй	20	25	30
100-800 хүртэл	30	35	40
800- 2000 хүртэл	40	45	50

8 дугаар хүснэгт.

**ГАЗРЫН ТОС, ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ
АГУУЛАХЫН ЗЭРЭГЛЭЛ**

Агуулахын зэрэглэл	Нэг резервуарын хамгийн их эзлэхүүн, м ³	Агуулахын нийт багтаамж, м ³
I	-	100000-аас илүү
II	-	20000-100000 хүртэл
IIIa	5000 -аас ихгүй	10000- 20000 хүртэл
IIIб	2000-аас ихгүй	2000-10000 хүртэл
IIIв	700-аас ихгүй	2000-аас ихгүй

9 дүгээр хүснэгт

БЕНЗИН БОЛОН ДИЗЕЛЬ ТҮЛШНИЙ ШАТАХУУН ТҮГЭЭХ СТАНЦААС ТЭДГЭЭРИЙН ХАМААРАЛ БҮХИЙ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ИЙН ЗАХ ХҮРТЭЛХ ГАЛААС ХАМГААЛАХ ЗАЙ ХЭМЖЭЭ

Галаас хамгаалах зай хэмжээг тодорхойлох объектын нэр	Газар доорх нөөц савтай шатахуун түгээх станцаас галаас хамгаалах зай хэмжээ, метр	Газар дээрх нөөц савтай шатахуун түгээх станцаас галаас хамгаалах зай хэмжээ, метр	
		Нийт багтаамж нь 20 м ³ -ээс их	Нийт багтаамж нь 20 м ³ -ээс ихгүй
Аж үйлдвэрийн байгууллагын үйлдвэрлэл, агуулах, захиргаа аж ахуйн барилга байгууламж	15	25	25
Ойн нөөц : - шилмүүст болон холимог ой - навчит ой	25 10	40 15	30 12
Орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламж	25	50	40
Олон нийтийн газар	25	50	50
Хувийн гараж ба тээврийн хэрэгслийн ил зогсоол	18	30	20
Худалдааны ТҮЦ, мухлагууд	20	25	25
Ерөнхий сүлжээний автозам (зорчих хэсгийн захаас):			
I, II ба III зэрэглэл	12	20	15
IV ба V зэрэглэл	9	12	9
Хотын цахилгаанжуулсан авто тээврийн хэрэгслийн замын сүлжээ (холболтын шугам сүлжээ хүртэл)	15	20	20
Ерөнхий сүлжээний төмөр зам (асгаасын хормой буюу малталтын ирмэг хүртэл)	25	30	30
Шатахуун түгээх станцаас бусад бохир ус цэвэрлэх байгууламж, шахуургын станц	15	30	25
AN, BN, GN ангиллын технологийн тоног төхөөрөмж, аюулын I ба II зэргийн радио идэвхт ба хорт бодис бүхий барилга байгууламж	-	100	-
Ойн материал, хөвд, ширхэглэг халуун бодис, өвс, сүрлийн агуулах, мөн түүнчлэн хүлрийн задгай агуулах	20	40	30

10 дугаар хүснэгт

АГУУЛАХАД ЕРӨНХИЙ ЭЗЛЭХҮҮН НЬ 10000 М³ ХҮРТЭЛ ДАРАЛТАД ХАДГАЛАГДАЖ БУЙ ЭСХҮЛ 40000 М³ ХҮРТЭЛ ЕРӨНХИЙ ЭЗЛЭХҮҮНТЭЙ ИЗОТЕРМИЙН АРГААР ХАДГАЛЖ БАЙГАА ШАХСАН НҮҮРСУСТӨРӨГЧИЙН ХИЙН НӨӨЦИЙН САВНУУДААС ТУХАЙН АГУУЛАХАД ХАМААРАЛТАЙ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ)-ААС БУСАД ЗЭРГЭЛДЭЭ БАЙРЛАХ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХҮРТЭЛ ГАЛААС ХАМГААЛАХ ЗАЙ ХЭМЖЭЭ

Зэргэлдээ байрлах барилга байгууламж (объект)-ийн нэр	Галаас хамгаалах зай хэмжээ, (м)			
	Хагас изотермийн, даралттай газар дээрх резервуарууд	Даралт бүхий газар доорх резервуарууд	Изотермийн аргаар хадгалж буй газар дээрх резервуарууд	Изотермийн аргаар хадгалж буй газар доорх резервуарууд
Трамвайны зам, тролейбусны шугам, ерөнхий сүлжээний төмөр зам (асгаасын хормой буюу малталтын ирмэг хүртэл)	100	75	100	75
Ерөнхий сүлжээний автозам (зорчих хэсгийн ирмэгээс)	50	50	50	50
Өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам (суурийн налуугийн хормойн)	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй
Зэргэлдээх байгууллагын газар нутгийн зах (хашаа хүртэл)	300	250	300	200
Орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламж	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 500-аас багагүй	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 300-аас багагүй	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 500-аас багагүй	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 300-аас багагүй
Дулааны цахилгаан станц	200	200	200	200

Модон материал, хатуу түлшний агуулах	200	150	200	150
Шилмүүст ойн нөөц (байгууллага ба агуулахын газар нутгийн хашаанаас)	100	75	100	75
навчит ойн нөөц (байгууллага ба агуулахын газар нутгийн хашаанаас)	20	20	20	20
Агуулахад хамааралгүй үйлдвэрлэлийн дотоод газар дээрх болон доорх технологийн шугам хоолой	Асгаасын налуугийн гадна ирмэгээс 20-оос багагүй	15-аас багагүй	Асгаасын налуугийн гадна ирмэгээс 20-оос багагүй	15-аас багагүй
Үйлдвэрлэлийн бүс дэх резервуарын эзлэхүүн 2000-5000 6000-10000	150 250	120 200	150 200	100 125
Шатаах төхөөрөмж (шатаах төхөөрөмжийн их бие хүртэл)	150	100	150	200
Байгууллагын нутаг дэвсгэрийн бүс дэх барилга байгууламж (засаг захиргааны бүс)	250	200	250	200

11 дүгээр хүснэгт

БАРАА, ТҮҮХИЙ ЭДИЙН БААЗ БҮХИЙ НИЙТ БАГТААМЖ НЬ 10000-20000 М³ ДАРАЛТТАЙ САВ БҮХИЙ ЭСХҮЛ НИЙТ БАГТААМЖ 40000-60000 М³ ИЗОТЕРМ АРГААР ХАДГАЛАГДАХ ГАЗАР ДЭЭРХ НӨӨЦИЙН САВТАЙ БОЛОН НИЙТ БАГТААМЖ НЬ 40000-100000 М³ ИЗОТЕРМ АРГААР ХАДГАЛАГДАХ ГАЗАР ДООРХ НӨӨЦИЙН САВТАЙ ШАХСАН НҮҮРСУСТӨРӨГЧИЙН ХИЙН АГУУЛАХААС ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН БОЛОН ИРГЭНИЙ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХҮРТЭЛХ ГАЛААС ХАМГААЛАХ ЗАЙ ХЭМЖЭЭ

Зэргэлдээ байрлах барилга байгууламж (объект)-ийн нэр	Галаас хамгаалах зай хэмжээ, (м)			
	Даралт бүхий газар дээрх резервуар	Даралт бүхий газар доорх резервуар	Изотермийн аргаар хадгалж буй газар дээрх резервуарууд	Изотермийн аргаар хадгалж буй газар доорх резервуарууд
Трамвайны зам, троллейбусны шугам, төмөр замын гарц (асгаасын хормой буюу малталтын ирмэг хүртэл) болон ерөнхий сүлжээний автозам (зорчих хэсгийн ирмэг хүртэл)	100	50	100	50
Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй	Тулгуурын өндрийн 1,5-аас багагүй
Үйлдвэрийн барилга байгууламж, агуулах, түүхий эдийн бааз эсхүл агуулахын туслах бүс	300	250	300	200
Байгууллагын үйлдвэрлэлийн өмнөх (захиргааны) бүсийн барилга байгууламж	500	300	500	300

Шатаах төхөөрөмж (шатаах төхөөрөмжийн их бие хүртэл)	200	100	200	100
Зэргэлдээх байгууллагын газар нутгийн зах (хашаа хүртэл)	300	200	300	200
Орон сууц, олон нийтийн барилга	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 500-аас багагүй	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 300-аас багагүй	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 500-аас багагүй	ариун цэвэр-хамгаалалтын хязгаарын бүсээс гадуур, гэхдээ 500-аас багагүй
Дулааны цахилгаан станц	300	200	300	200
Шилмүүст ойн нөөц (байгууллага ба агуулахын газар нутгийн хашаанаас)	100	75	100	75
навчит ойн нөөц (байгууллага ба агуулахын газар нутгийн хашаанаас)	20	20	20	20
Гол ба далайн тээврийн болон усны барилга байгууламж, зэргийн доор байрлах гүүр болон агуулах	300	200	300	200
Гол ба далайн тээврийн болон усны барилга байгууламж, зэргийн дээр байрлах гүүр болон агуулах	3000	2000	3000	2000

12 дугаар хүснэгт

**ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЗАЙ ХЭМЖЭЭ
ШИНГЭРҮҮЛСЭН НҮҮРСХҮЧЛИЙН ХИЙН РЕЗЕРВУАРЫН ТОНОГ
ТӨХӨӨРӨМЖӨӨС БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХҮРТЭЛХ**

Барилга, шугам сүлжээний байгууламж	Галын аюулгүй байдлын зай хэмжээ (резервуараас) (м)						Галын аюулгүй байдлын зай хэмжээ (Ууршимтгай эсхүл бүлэг баллонт төхөөрөмжөөс) (м)
	Газар дээрх (ил)			Газар доорх (далд)			
	Суурилуулах резервуарын багтаамж-м ³						
	5-аас ихгүй	5-10	10-20	10- аас ихгүй	10-20	20-50	
Олон нийтийн барилга байгууламж	40	50+	60+	15	20	30	25
Орон сууц	20	30+	40+	10	15	20	12
Хүүхдийн болон спортын талбай, гараж (резервуар суурилуулах хашаанаас)	20	25	30	10	10	10	10
Үйлдвэрийн барилга (аж үйлдвэрийн, хөдөө аж ахуйн байгууллага, үйлдвэрлэлийн зориулалттай ахуйн үйлчилгээний байгууллагууд)	15	20	25	8	10	15	12
Ариутгах татуурга, дулааны шугам (газар доорх)	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5

Резервуарын суурилуулалттай хамааралгүй газар дээрх байгууламж ба шугам сүлжээ (дулааны сүлжээний трасс, тавцан)	5	5	5	5	5	5	5
Ус дамжуулах болон бусад суваггүй шугам сүлжээ	2	2	2	2	2	2	2
Газар доорх шугам сүлжээний худаг	5	5	5	5	5	5	5
Ерөнхий сүлжээний төмөр зам (асгаасын хормой буюу резервуарын хажуу талын малталтын ирмэг хүртэл)	25	30	40	20	25	30	20
Үйлдвэрийн байгууллагын төмөр замын нэвтрэх гарц, трасвайны зам (замын тэнхлэг хүртэл), I-III ангиллын автозам (зорчих хэсгийн ирмэг хүртэл)	20	20	20	10	10	10	10
IV-V байгууллагын ангиллын автозам (зорчих хэсгийн ирмэг хүртэл)	10	10	10	5	5	5	5

Тэмдэглэл. "+" тэмдгээр резервуарын тоног төхөөрөмжөөс уг төхөөрөмжид хамааралгүй барилга, байгууламж хүртэлх зайг тэмдэглэв.

13 дугаар хүснэгт

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЗАЙ ХЭМЖЭЭ

ШИНГЭРҮҮЛСЭН НҮҮРСХҮЧЛИЙН ХИЙН РЕЗЕРВАРЫН ТОНОГ
ТӨХӨӨРӨМЖӨӨС БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ (ОБЪЕКТ) ХҮРТЭЛХ

Барилга, шугам сүлжээний байгууламж	Шингэрүүлсэн нүүрсхүчлийн хийн резервуараас барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүй зай (м)									Шингэрүүлсэн нүүрс хүчлийн хий ашиглаж байгаа өрөө, тасалгаа, тоног төхөөрөмжөөс бусад барилга байгууламж (объект) хүрэх галын аюулгүй байдлын зай хэмжээ, (метр)	Баллонтой хийн доорх хэмжээ бүхий агуулахаас бусад барилга байгууламж объект хүрэх галын аюулгүй зай хэмжээ, м						
	Газар дээр (ил)					Газар доор (далд)					20-50	50-200	50-500	200-8000	50-200	50-500	200-8000
	Суурилуулах резервуарын багтаамж, м³																
	нэг резервуарын хамгийн их багтаамж, м³																
25 хүртэлх	25	50	100	100-600	25	50	100	100-600	20-50	50-200	20-500	200-8000	20 хүртэлх	20-100			
Орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламж	70	80	150	200	300	40	75	100	150	50	50	100					
Захиргаа, ахуй үйлчилгээ, үйлдвэрийн барилга байгууламж, уурын зуух, ил ба далд автозогсоол	70 (30)	80 (50)	150 (110)+	200	300	40 (25)	75 (55)+	100	150	50	50 (20)	100 (30)					
Газар дээрх байгууламж, шугам хоолой, (аних буулгах шугам, дулааны шугам), орон сууцны дэргэдэх туслах байрууд	30 (15)	30 (20)	40 (30)	40 (30)	40 (30)	20 (15)	25 (15)	25 (15)	25 (15)	30	20 (15)	20 (20)					

Төмөр зам (асгаасын хормой буюу малталтын ирмэг хүртэл), I-III ангиллын автозам	50	75	100-	100	100	50	75-	75	75	50	50	50
Байгууллагын зам, төмөр зам, травбайн зам, IV ба V ангиллын автозам	30 (20)	30- (20)	40- (30)	40 (30)	40 (30)	20- (15)	25- (15)	25 (15)	25 (15)	30	20 (20)	20 (20)

Тэмдэглэл: 1. Хаалтан дотор байгууллагын харьяа газар дээр байрласан шингэрүүлсэн нүүрсхүчлийн хийн резервуар, дүүрэн баллонтой хийн агуулахаас тухайн байгууллагын барилга байгууламж, байгууламж хүртэлх галын аюулгүй байдлын зайг харуулав.

2. "-" тэмдгээр хийн станцын резервураас тухайн барилга байгууламж (объект) хүртэлх галын аюулгүй байдлын зайг, 200 м³ хүртэл эзлэхүүнтэй газар дээрх резервуараас 70 м, газар доорхоос 35 м хүртэл, харин 300 м³ хүртэл эзлэхүүнтэй бол газар дээрхээс 90 м, далд бол 45 м хүртэл багасгаж болохыг харуулсан .

3. "+" тэмдгээр төмөр зам, автозамаас шингэрүүлсэн нүүрстөрөгчийн резервуар хүртэлх галын аюулгүй байдлын зайг, 200 м³ эзлэхүүнтэй газар дээрх резезвуараас 75 м, далд бол 50 м байхаар заасныг харуулсан. Трамбайны замын хувьд галын аюулгүй байдлын зайг, зам нь байгууллагын хашаанаас гадуур явсан үед 100 хүртэл м³ багтаамжтай ил савнаас 20 м, далд савнаас 15 м хүртэл хэмжээгээр багасгаж болохыг, зам нь байгууллагын харьяа газраар дайран гарах бол энэ зайг далд савны хувьд 10 хүртэл м-ээр багасгаж болохыг харуулсан.

14 дүгээр хүснэгт

**БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ БА ГАЛЫН БҮСЛЭВЧИЙН ГАЛ
ТЭСВЭРШЛИЙН ЗЭРЭГ БА БАРИЛГЫН БҮТЭЭЦИЙН ГАЛ
ТЭСВЭРШЛИЙН ХЯЗГААР ХООРОНДЫН ХАМААРАЛ**

Барилга байгууламж ба галын бүслэвчийн гал тэсвэршлийн зэрэг	Барилгын бүтээцийн гал тэсвэршлийн хязгаар						
	Даацын хана, багана болон	Даацын бус гадна хана	Давхар дундын хучилт (адрын болон зоорин дээрх хучилт багтана)	Адрын хөндийгүй хучилтын бүтээц		Шатны хонгилын бүтээц	
				Хучилтын хавтан (Дулаалгатай хучилт мөн хамаарна)	Татанга, Дамнуруу туслах дамнуруу	Дотор хана	шатны марш, тавцан
I	R 120	E 30	REI 60	RE 30	R 30	REI120	R 60
II	R 90	E 15	REI 45	RE 15	R 15	REI 90	R 60
III	R 45	E 15	REI 45	RE 15	R 15	REI 60	R 45
IV	R 15	E 15	REI 15	RE 15	R 15	REI 45	R 15
V	нормчлохгүй						

15 дугаар хүснэгт

**БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ БА ГАЛЫН БҮСЧЛЭЛИЙН БАРИЛГЫН
БҮТЭЭЦИЙН ГАЛЫН АЮУЛЫН АНГИ БА БҮТЭЭЦИЙН ГАЛЫН
АЮУЛЫН АНГИ ХООРОНДЫН УЯЛДАА**

Барилгын хийцийн галын аюулын анги	Барилгын бүтээцийн галын аюулын анги				
	Даацын Тулгуур хэсгүүд (багана, хэвтээ тулгуур, татанга)	Гадна хананы гадна тал	Хана, хамар хана, хучилт дээврийн хөндийгүй адрын хучилт	Шатны хонгилын хана ба галаас хамгаалах хаалт	Шатны хонгилын тавцан, үе алхмууд
C0	G0	G0	G0	G0	G0
C1	G1	G2	G1	G0	G0
C2	G3	G3	G2	G1	G1
C3	нормчлохгүй	нормчлохгүй	нормчлохгүй	G1	G3

16 дугаар хүснэгт

ГАЛААС ХАМГААЛАХ ХААЛТЫН ГАЛ ТЭСВЭРШЛИЙН ХЯЗГААР

Галаас хамгаалах хаалтууд	Галаас хамгаалах хаалтын төрөл	Галаас хамгаалах хаалтын гал тэсвэрлэх хязгаар	Галаас хамгаалах хаалтын зай, завсрын дүүргэлтийн төрөл	Үүдний гонхны төрөл
хана	1	REI 150	1	1
	2	REI 45	2	2
хамар хана	1	EI 45	2	1
	2	EI 15	3	2
25 хувиас дээш шиллэсэн талбай бүхий тунгалаг хамар хана	1	EIW 45	2	1
	2	EIW 15	3	2
хучилт	1	REI 150	1	1
	2	REI 60	2	1
	3	REI 45	2	1
	4	REI 15	3	2

17 дугаар хүснэгт

ГАЛААС ХАМГААЛАХ ХААЛТЫН ДҮҮРГЭГЧИЙН ГАЛ ТЭСВЭРЛЭХ ХЯЗГААР

Галаас хамгаалах хаалтын дүүргэгч хэсгүүд	Галаас хамгаалах хаалтын зай, завсрын дүүргэлтийн төрөл	Гал тэсвэрлэх хязгаар
Хаалга (25 хувиас дээш шиллэсэн талбайтай ба утаа, хий үл нэвтрүүлэх хаалганаас бусад), дааман үүд, нүх нээлхий, хаалт, хөшиг, дэлгэц	1	EI 60
	2	EI 30
	3	EI 15
25 хувиас дээш шиллэсэн талбайтай хаалга	1	EI W 60
	2	EI W 30
	3	EI W 15
Утаа хий үл нэвтрүүлэх хаалга (хаалганы талбайн 25 хувиас дээш шиллэгээтэйгээс бусад)	1	EIS 60
	2	EIS 30
	3	EIS 15
Утаа хий үл нэвтрүүлэх 25 хувиас дээш шиллэгээтэй хаалга, хөшиг, дэлгэц	1	EIWS 60
	2	EIWS 30
	3	EIWS 15
Цахилгаан шатны босоо хонгилын хаалга	2	EI 30 (28 метр хүртэл өндөртэй барилга байгууламжид E 30 байна.)
цонх	1	E 60
	2	E 30
	3	E 15
хөшиг	1	EI 60

18 дугаар хүснэгт

ҮҮДНИЙ ГОНХОНД ТАВИХ ШААРДЛАГА

Үүдний гонхын төрөл	Гонхны хэсгүүдийн төрөл		
	Хамар хана	хучилт	дүүргэгч
1	1	3	2
2	2	4	3

19 дүгээр хүснэгт

**БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛЫН ГАЛЫН АЮУЛЫГ ҮНЭЛЭХЭД
ШААРДАГДАХ ҮЗҮҮЛЭЛТ**

Барилгын материалын зориулалт	Барилгын материалын зориулалтаас хамаарах зайлшгүй байх үзүүлэлтүүд				
	Шатлагын бүлэг (Ш)	Дөл тархах бүлэг (ТҮ)	Дөллөн асах бүлэг (Д)	Утаажих чанарын бүлэг (У)	Шатлагын бүтээгдэхүүний хордуулах хөнөөлийн бүлэг (Х)
Будаг, лак зэрэг хана, таазны өнгөлгөөний материал	+	-	+	+	+
Хивс зэрэг шалны хучилтын материал	-	+	+	+	+
Дээврийн материал	+	+	+	-	-
0,2 мм-ээс зузаан ус, чийг, уур нэвтрүүлэхгүй материал	+	-	+	-	-
Дулаан тусгаарлах материал	+	-	+	+	+

Тэмдэглэгээ:

1. "+" – үзүүлэлт заавал байна.
2. "-" үзүүлэлт шаардлагагүй.
3. Дээврийн гадаргууд хэрэглэгдэх ус үл нэвтрүүлэх материалын хувьд хэрэглэх үзүүлэлтийг "дээврийн материал" гэснээс үзнэ.

20 дугаар хүснэгт

**АВРАЛТЫН ЗАМ ГАРЦАД ГОЁЛЫН ӨНГӨЛГӨӨ, ЗАСАЛ,
ШАЛНЫ ХУЧИЛТЫН МАТЕРИАЛ ХЭРЭГЛЭХ ХЯЗГААР**

Барилгын зориулалтын галын аюулын анги (дэд анги)	Барилгын өндөр ба давхар	Материалын анги (зааснаас ихгүй)			
		Хана, тааз		Шалны хучилт	
		Хүлээлгийн танхим, шатны хонгил, цахилгаан шат хүлээх танхим	Нэгдсэн хонгил, үүдний өрөө, завсарлах танхим	Хүлээлгийн танхим шатны хонгил, цахилгаан шат хүлээх танхим	Нэгдсэн хонгил, үүдний өрөө, завсарлах танхим
Ф1.2; Ф1.3; Ф2.3; Ф2.4; Ф3.1; Ф3.2; Ф3.6; Ф4.2; Ф4.3; Ф4.4; Ф5.1; Ф5.2; Ф5.3	28 м-ээс ихгүй буюу 9 хүртэл давхар	КМ2	КМ3	КМ3	КМ4
	28-50 м буюу 9-өөс 17 хүртэлх	КМ1	КМ2	КМ2	КМ3
	50 м-ээс өндөр буюу 17-оос дээш	КМ0	КМ1	КМ1	КМ2
Ф1.1; Ф2.1; Ф2.2; Ф3.3; Ф3.4; Ф3.5; Ф4.1	Өндөр, давхар хамаарахгүй	КМ0	КМ1	КМ1	КМ2

21 дүгээр хүснэгт

**СПОРТЫН ОРДОН, БҮЖГИЙН ТАНХИМААС БУСАД ТАНХИМЫН
ГОЁЛЫН ӨНГӨЛГӨӨ, ЗАСАЛ, ШАЛНЫ ХУЧИЛТЫН МАТЕРИАЛ
ХЭРЭГЛЭХ ХҮРЭЭ**

Барилгын зориулалтын галын аюулын анги (дэд анги)	Танхимын багтаамж, хүний тоо	материалын анги (зааснаас ихгүй)	
		Хана, тааз	Шалны хучилт
Ф1.2; Ф2.3; Ф2.4; Ф3.1; Ф3.2; Ф3.6; Ф4.2; Ф4.3; Ф4.4; Ф5.1	800-ээс их	КМ0	КМ2
	300-800	КМ1	КМ2
	50-300	КМ2	КМ3
	50 хүртэл	КМ3	КМ4
Ф1.1; Ф2.1; Ф2.2; Ф3.3; Ф3.4; Ф3.5; Ф4.1	300-аас их	КМ0	КМ2
	15-300	КМ1	КМ2
	15 хүртэл	КМ3	КМ4

22 дугаар хүснэгт

НЭХМЭЛ БА АРЬСАН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ГАЛЫН АЮУЛЫН
ҮНЭЛГЭЭНД ШААРДЛАГАТАЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Галын аюулын үзүүлэлт	Зориулалт				
	хөшиг	цагаан хэрэгсэл	Гэр ахуйн зөөлөн тавилга)	Тусгай хамгаалалтын хувцас	Хивс, хивсэнцэр
Дөллөн асах	+	+	+	+	+
Дулааны үйлчлэл тэсвэрлэх	-	-	-	+	-
Дөлөнд үзүүлэх тэсвэр	-	-	-	+	-
Дөл тархах	-	-	+	-	+
Шатлагын бүтээгдэхүүний хор хөнөөл	+	-	+	-	+
Утаажих итгэлцүүр	+	-	+	-	+

Тэмдэглэл:

1. "+" – энэ үзүүлэлт заавал байна.
2. "-" үзүүлэлт хэрэггүй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2023 оны 04 дүгээр
сарын 12-ны өдөр

Дугаар 128

Улаанбаатар
хот

Журам батлах, үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээний доод хязгаарыг тогтоох тухай

Далай ашиглах тухай хуулийн 22.3, 22.4, 22.7-д заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.“Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд хөлөг онгоц бүртгэх журам”-ыг 1 дүгээр хавсралт, “Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд хөлөг онгоц бүртгэх, бүртгэлийн хүчинтэй байх хугацааг сунгах, бүртгэлийг цуцлах, далбааны эзэн улсын хяналт тавихтай холбоотой үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээний доод хязгаар”-ыг 2 дугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсугай.

2.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Журам батлах тухай” Засгийн газрын 2003 оны 1 дүгээр сарын 8-ны өдрийн 3 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

**ЗАМ, ТЭЭВРИЙН
ХӨГЖЛИЙН САЙД**

С.БЯМБАЦОГТ

Засгийн газрын 2023 оны 04 дүгээр
сарын 12-ны өдрийн 128 дугаар
тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН ХӨЛӨГ ОНГОЦНЫ БҮРТГЭЛД ХӨЛӨГ ОНГОЦ БҮРТГЭХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.Энэ журмын зорилго нь Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Далай ашиглах тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, дүрэм, журамд нийцүүлэн Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд хөлөг онгоц бүртгэх, бүртгэлийн хүчинтэй хугацааг сунгах, бүртгэлээс хасах, бүртгэлийг цуцлах болон далайчны чадамжийн гэрчилгээг хүлээн зөвшөөрч, баталгаажуулахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн үйл ажиллагааг Монгол Улсын Далайн захиргаа (цаашид “Захиргаа” гэх) эрхлэн гүйцэтгэнэ.

1.3.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд Далай ашиглах тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.1 дэх хэсэгт заасан хөлөг онгоцыг бүртгэнэ.

1.4.Энэ журмын дагуу бүртгүүлсэн Монгол Улсын болон гадаад улсын хөлөг онгоц Монгол Улсын төрийн далбааг мандуулах эрх эдэлнэ.

Хоёр.Хөлөг онгоц бүртгэхэд тавих шаардлага

2.1.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд хөлөг онгоц бүртгүүлэхээр хүсэлт гаргасан хөлөг онгоц эзэмшигч, түүний төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч болон бүртгүүлэх хөлөг онгоц дараах шаардлагыг хангасан байна:

2.1.1.Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөл, олон улсын болон бүс нутгийн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан хориг арга хэмжээний жагсаалтад ороогүй байх;

2.1.2.энэ журмын 2.1.1-д заасан жагсаалтад орсон улс, хүн, хуулийн этгээд болон хөлөг онгоцтой холбоотой үйл ажиллагаа явуулаагүй байх;

2.1.3.хууль бус тээвэрлэлт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулаагүй байх;

2.1.4.хөлөг онгоцны эзэмшил, бүртгэл, багийн гишүүдтэй холбоотой аливаа маргаангүй, өр төлбөрийн нэхэмжлэлгүй байх;

2.1.5.Далай ашиглах тухай хуулийн 7 дугаар зүйл, 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсэгт заасан шаардлагыг хангасан байх;

2.1.6.боомт болон эргийн улсын хяналт шалгалтад хамрагдаж сүүлийн нэг жилд нэгээс дээш удаа саатуулагдаагүй байх;

2.2.Энэ журмын 2.3-т заасан шаардлагыг хангаж байгаа хуулийн этгээд Захиргаатай гэрээ байгуулсны үндсэн дээр хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагчийн үйл ажиллагаа эрхэлнэ.

2.3.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

2.3.1.хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлтэй байх;

2.3.2.хөлөг онгоцны бүртгэлийн үйл ажиллагаа явуулж байсан туршлагатай байх;

2.3.3.далайн салбарын мэргэжилтэй ажилтантай байх;

2.3.4.санхүүгийн чадавхтай байх;

2.3.5.татварын өргүй байх;

2.3.6.энэ журмын 2.1.1, 2.1.2-т заасан шаардлагыг хангасан байх;

2.3.7.хөлөг онгоцны бүртгэлийн үйл ажиллагаатай холбоотой бусад.

Гурав.Хөлөг онгоц бүртгэх үйл ажиллагаа

3.1.Хөлөг онгоц эзэмшигч болон түүний төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч нь хөлөг онгоцны бүртгэлийн үнийн санал авах хүсэлтийг дараах мэдээллийн хамт Захиргаанд ирүүлнэ:

3.1.1.хөлөг онгоцны оноосон нэр;

3.1.2.Олон улсын далайн байгууллагаас олгосон хөлөг онгоцны албан ёсны дугаар;

3.1.3.хөлөг онгоцны төрөл;

3.1.4.хөлөг онгоцны цэвэр, бохир даац болон нийт жин;

3.1.5.өмнөх далбааны эзэн улсаас олгосон хөлөг онгоцны бүртгэлийн гэрчилгээ.

3.2.Захиргаа энэ журмын 3.1-д заасан мэдээллийг нягтлан шалгасны үндсэн дээр бүртгэлийн үнийн саналыг хүсэлт гаргагчид хүргүүлнэ.

3.3.Хүсэлт гаргагч бүртгэлийн үнийн саналыг хүлээн зөвшөөрсөн тохиолдолд Далай ашиглах тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2 дахь хэсэгт заасан бүртгэлийн маягтыг үнэн зөв, бүрэн бөглөж, дараах баримт бичгийг хавсарган Захиргаанд ирүүлнэ:

3.3.1.хөлөг онгоц эзэмшигчийн иргэний үнэмлэх, эсхүл гадаад паспорт, хуулийн этгээд бол улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;

3.3.2.хөлөг онгоц эзэмшиж байгааг нотлох баримт бичиг болон хөлөг онгоцыг шинээр үйлдвэрлэсэн бол үйлдвэрлэгчээс олгосон гэрчилгээ;

3.3.3.хүлээн зөвшөөрөгдсөн байгууллагаас олгосон холбогдох техникийн гэрчилгээ;

3.3.4.хөлөг онгоцны бүртгэлийн товч түүх агуулсан гэрчилгээ;

3.3.5.хөлөг онгоцны ахмад болон багийн гишүүдийн жагсаалт;

3.3.6.хөлөг онгоцны төрөл, зориулалт, хийц, даац зэрэгт техникийн өөрчлөлт хийсэн бол энэ тухай нотлох баримт бичиг;

3.3.7.хөлөг онгоц үйлдвэрлэсэн газрын мэдээлэл.

3.4.Захиргаа шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд энэ журмын 3.3-т заасан баримт бичгээс гадна хөлөг онгоц болон түүний эзэмшилтэй холбоотой нэмэлт баримт бичиг, мэдээллийг шаардаж болно.

3.5.Захиргаа нь Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Далай ашиглах тухай хууль, холбогдох дүрэм, журам болон энэ журмын 2.1-д заасан шаардлага, 3.3-т заасан баримт бичиг, мэдээллийг хянаж шалгасны үндсэн дээр тухайн хөлөг онгоцыг бүртгэх, эсхүл үндэслэлтэй гэж үзвэл бүртгэхээс татгалзах шийдвэр гаргана.

3.6.Бүртгэсэн хөлөг онгоцонд бүртгэлийн дугаар, дуудлагын дугаар, хиймэл дагуулын холбооны дугаар тус тус олгох бөгөөд тэдгээрийг хөлөг онгоцны бүртгэлийн гэрчилгээ болон хөлөг онгоцны бүртгэлийн хувийн хэрэгт тэмдэглэж, мэдээллийн санд оруулна.

3.7.Хөлөг онгоцны оноосон нэрийг хөлөг онгоцны хошуу болон ар талын хэсэгт тэмдэглэнэ.

3.8.Далай ашиглах тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2 дахь хэсэгт заасны дагуу бүртгэлийн боомтын нэр буюу “Улаанбаатар” гэсэн бичиглэлийг тэмдэглэх бөгөөд хөлөг онгоцны ар талын хэсэг дэх хөлөг онгоцны оноосон нэрийн доод талд бараан өнгийн дэвсгэр дээр цайвар, эсхүл цагаан өнгөөр, латин үсгээр, тод харагдахуйцаар товойлгон бичнэ.

Дөрөв.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн төрөл

4.1.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэл нь түр, байнгын, нэг удаагийн аяллын, дангаар түрээслэх гэсэн төрөлтэй байна.

Түр бүртгэл

4.2.Захиргаа анх удаа бүртгүүлэх хөлөг онгоцонд түр бүртгэлийн гэрчилгээ олгоно.

4.3.Түр бүртгэлийн гэрчилгээ 6 сар хүртэл хугацаанд хүчинтэй байна.

4.4.Хөлөг онгоц нь түр бүртгэлийн хүчинтэй хугацаанд дараах шаардлагыг хангасан байна:

4.4.1.хүлээн зөвшөөрөгдсөн байгууллагын техникийн үзлэг, оношилгоонд хамрагдаж, холбогдох техникийн гэрчилгээг авсан байх;

4.4.2.“Хөлөг онгоцны шатахууны савны тосны бохирдлоос учирсан хохирлын төлөө хүлээх иргэний хариуцлагын тухай олон улсын конвенц”-ын 7 дугаар зүйлд заасны дагуу 1000 тонноос дээш бохир даац бүхий хөлөг онгоц даатгал хийлгэсэн байх;

4.4.3.“Газрын тосны бохирдлоос учирсан хохирлын төлөө хүлээх иргэний хариуцлагын тухай олон улсын конвенц”-ын 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу газрын тос тээвэрлэж байгаа 2000 тонноос дээш бохир даац бүхий хөлөг онгоц даатгал хийлгэсэн байх;

4.4.4.Далай ашиглах тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэгт заасан даатгалд хамрагдсан байх.

4.5.Түр бүртгэлийн хүчинтэй хугацаанд хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас хөлөг онгоцыг хүлээн зөвшөөрөгдсөн байгууллагын техникийн үзлэг, оношилгоонд хамрагдаж чадаагүй тохиолдолд Захиргаа энэ тухай нотлох баримтыг үндэслэн түр бүртгэлийг 3 сар хүртэлх хугацаагаар нэг удаа сунгаж болно.

Байнгын бүртгэл

4.6.Энэ журмын 4.4-т заасан шаардлагыг хангасан хөлөг онгоц эзэмшигч, түүний төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч хөлөг онгоцны түр бүртгэлийн хүчинтэй хугацаа дуусахаас өмнө хөлөг онгоцыг байнгын бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлт гаргаж болно.

4.7.Байнгын бүртгэлийн гэрчилгээг 1 жил хүртэлх хугацаатай олгох бөгөөд энэ хугацаанд түр бүртгэлийн гэрчилгээний хугацааг оруулж тооцно.

4.8.Хөлөг онгоцыг байнгын бүртгэлд бүртгүүлэхдээ өмнөх далбааны эзэн улсаас олгосон хөлөг онгоцны бүртгэлээс хассан гэрчилгээ болон хүлээн зөвшөөрөгдсөн байгууллагаас баталгаажуулсан тэмдэг, тэмдэглэгээний гэрчилгээг Захиргаанд ирүүлнэ.

4.9.Хөлөг онгоцны байнгын бүртгэлийн хүчинтэй хугацаа дуусахаас өмнө бүртгэлээ сунгуулах хүсэлт ирүүлсэн тохиолдолд Захиргаа байнгын бүртгэлийн хугацааг 1 жилээр сунгаж, бүртгэлийн гэрчилгээнд тэмдэглэнэ.

4.10.Хөлөг онгоц эзэмшигч, түүний төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч нь байнгын бүртгэлийн хугацааг сунгуулахдаа хугацаа нь дууссан техникийн гэрчилгээг шинэчлэн Захиргаанд ирүүлнэ.

Нэг удаагийн аяллын бүртгэл

4.11.Хөлөг онгоц нэг боомтоос нөгөө боомт руу зөвхөн нэг удаа аялах тохиолдолд Захиргаа тухайн хөлөг онгоцыг нэг удаагийн аяллын бүртгэлд бүртгэж, гэрчилгээг тусгай аяллын зөвшөөрлийн хамт олгоно.

4.12.Нэг удаагийн аяллын бүртгэлийн хүчинтэй хугацаа 3 сар байх бөгөөд тусгай аяллын зөвшөөрлийг дараах тохиолдолд олгоно:

4.12.1.худалдах, худалдан авах гэрээний дагуу хөлөг онгоцыг худалдан авагч талд хүргэх;

4.12.2.дахин ашиглагдахааргүй болсон хөлөг онгоцыг устгалд оруулах;

4.12.3.хөлөг онгоцонд их засвар хийлгэхээр засварын газарт хүргэх.

4.13.Нэг удаагийн аяллын бүртгэлд бүртгүүлсэн хөлөг онгоц загас агнуур, түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаа болон ачаа, зорчигч тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглоно.

4.14.Нэг удаагийн аяллын бүртгэлд бүртгүүлсэн хөлөг онгоц өөрөө аялах боломжгүй тохиолдолд чирэгч онгоцоор чирүүлж болох бөгөөд энэ тохиолдолд чирэгч онгоцтой холбоотой мэдээллийг Захиргаанд ирүүлнэ.

4.15.Хөлөг онгоц хүндэтгэн үзэх шалтгаан болон давагдашгүй хүчин зүйлийн улмаас нэг удаагийн аяллын бүртгэлийн хүчинтэй хугацаанд аялалд гараагүй бол энэ тухай нотлох баримтыг үндэслэн гэрчилгээг нэг удаа 3 сар хүртэл хугацаагаар олгож болно.

Хөлөг онгоцыг дангаар түрээслэх

4.16.Хөлөг онгоц эзэмшигч болон түүний төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч нь хөлөг онгоцыг дангаар түрээслэх бүртгэлд бүртгүүлэх тохиолдолд энэ журмын 3.3-т заасан баримт бичгээс гадна Далай ашиглах тухай хуулийн 24.1 дэх хэсэгт заасан материалыг Захиргаанд ирүүлнэ.

4.17.Хөлөг онгоц дангаар түрээслэх бүртгэлийн гэрчилгээг Далай ашиглах тухай хуулийн 24.1 дэх хэсэгт заасан хугацаагаар олгох бөгөөд хугацаа дуусахаас өмнө бүртгэлээ сунгуулах хүсэлт ирүүлсэн тохиолдолд бүртгэлийн хугацааг анх олгосон хугацаагаар сунгаж, бүртгэлийн гэрчилгээнд тэмдэглэнэ.

4.18.Хөлөг онгоц эзэмшигч болон түрээслэгч, тэдгээрийн төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч нь хөлөг онгоц дангаар түрээслэх бүртгэлийг сунгуулах тохиолдолд хугацаа нь дууссан техникийн гэрчилгээнүүдийг шинэчлэн Захиргаанд ирүүлнэ.

Тав.Хөлөг онгоцны зээлийн баталгаа

5.1.Хөлөг онгоцны зээлийн баталгааг Далай ашиглах тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд заасны дагуу бүртгэж, гэрчилгээ олгоно.

5.2.Хүсэлт гаргагч нь хөлөг онгоцны зээлийн баталгааг бүртгүүлэхдээ зээлийн гэрээ болон үл хөдлөх хөрөнгийн барьцааны гэрээний эх хувь, эсхүл нотариатаар гэрчлүүлсэн хуулбарыг Захиргаанд ирүүлнэ.

5.3.Захиргаа шаардлагатай гэж үзвэл зээлийн баталгаатай холбоотой нэмэлт мэдээллийг хүсэлт гаргагчаас шаардаж болно.

Зургаа.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн гэрчилгээ

6.1.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн гэрчилгээ нь бүртгэгчийн гарын үсэг, бүртгэлийн тэмдэг, дардас болон QR кодоор баталгаажсан байна.

6.2.Гэрчилгээг цахимаар олгож болох бөгөөд QR кодоор баталгаажуулсан байна.

6.3.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн гэрчилгээг багийн гишүүдийн аюулгүй ажиллагааны, радио холбооны болон тэмдэг, тэмдэглэгээний гэрчилгээний хамт олгоно.

6.4.Энэ журмын 6.3-т заасан гэрчилгээнээс гадна хөлөг онгоцны төрөл, бохир даац, аяллын бүсчлэлээс хамааран дараах нэмэлт гэрчилгээг олгож болно:

6.4.1.хөлөг онгоцны бүртгэлийн товч түүх агуулсан гэрчилгээ;

6.4.2.“Хөлөг онгоцны шатахууны савны тосны бохирдлоос учирсан хохирлын төлөө хүлээх иргэний хариуцлагын тухай конвенц”-ын 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу олгосон даатгалын баталгаажуулалтын гэрчилгээ;

6.4.3.“Газрын тосны бохирдлоос учирсан хохирлын төлөө хүлээх иргэний хариуцлагын тухай конвенц”-ын 7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу олгосон даатгалын баталгаажуулалтын гэрчилгээ.

6.5.Энэ журмын 6.3-т заасан гэрчилгээнд дараах мэдээллийг тусгасан байна:

6.5.1.хөлөг онгоцны оноосон нэр;

6.5.2.Олон улсын далайн байгууллагаас олгосон хөлөг онгоцны дугаар;

6.5.3.хөлөг онгоцны бүртгэлийн дугаар, дуудлагын дугаар, хиймэл дагуулын холбооны дугаар;

6.5.4.хөлөг онгоц эзэмшигчийн нэр, хаяг, эзэмшлийн хувь хэмжээ, Олон улсын далайн байгууллагаас түүнд олгосон дугаар;

6.5.5.хөлөг онгоцны өмнөх далбааны эзэн улсын нэр;

6.5.6.хөлөг онгоцны өмнөх оноосон нэр;

6.5.7.хөлөг онгоцны төрөл, үйлдвэрлэгчийн нэр, улс, үйлдвэрлэсэн огноо, их биеийн материал, бохир, цэвэр даац болон нийт жин, урт, өргөн, суултын гүн зэрэг техникийн үзүүлэлтүүд;

6.5.8.хөлөг онгоцны хөдөлгүүрийн төрөл, хүчин чадал, хөдөлгүүрийн тоо, үйлдвэрлэгчийн нэр, хөлөг онгоцны дээд хурдны хэмжээ зэрэг хөдөлгүүрийн техникийн үзүүлэлтүүд;

6.5.9.хөлөг онгоцны бүртгэлийн боомтын нэр;

6.5.10.хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээдийн нэр;

6.5.11.хөлөг онгоцны аяллын бүсчлэл;

6.5.12.хөлөг онгоцны багийн гишүүдийн албан тушаал, мэргэжлийн зэрэг;

6.5.13.хөлөг онгоц дээр ажиллавал зохих багийн гишүүдийн тооны доод хязгаар;

6.5.14.радио холбооны төхөөрөмжийн нэр, төрөл, ажиллах долгионы үелзэл, давтамж;

6.5.15.гэрчилгээ олгосон болон дуусгавар болох огноо.

6.6.Нэг удаагийн аяллын бүртгэлийн гэрчилгээнд энэ журмын 6.5-д заасан мэдээллээс гадна аялал эхлэх болон хүрэх боомтын нэрийг тэмдэглэнэ.

6.7.Хөлөг онгоц дангаар түрээслэх бүртгэлийн гэрчилгээнд энэ журмын 6.5-д заасан мэдээллээс гадна хөлөг онгоц түрээслэгчийн нэр, хаяг, Олон улсын далайн байгууллагаас түүнд олгосон дугаарыг тэмдэглэнэ.

6.8.Захиргаа хөлөг онгоцны аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагаа болон багийн гишүүдийн эрүүл мэнд, амь насанд сөрөг нөлөөгүй гэж үзвэл хөлөг онгоц эзэмшигч болон түүний төлөөлөгч, хөлөг онгоцны менежмент хариуцсан хуулийн этгээд, хөлөг онгоцны бүртгэлийн зуучлагч, хүлээн зөвшөөрөгдсөн байгууллага, боомт болон эргийн улсын хяналтын албаны хүсэлтээр хөлөг онгоцонд тодорхой зөвшөөрөл, эсхүл чөлөөлөлтийн гэрчилгээ олгож болно.

6.9.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн гэрчилгээ болон хамт олгосон бусад гэрчилгээг гэсэн, үрэгдүүлсэн тохиолдолд хүсэлтийг үндэслэн нөхөн төлбөртэй олгож болно.

6.10.Хөлөг онгоцны ахмад Захиргаанаас олгосон бүртгэлийн гэрчилгээ, далайчны чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулсан гэрчилгээ болон хүлээн

зөвшөөрөгдсөн байгууллагаас олгосон техникийн гэрчилгээний эх хувь, эсхүл цахим гэрчилгээний хуулбарыг хөлөг онгоц дээр авч явах үүрэгтэй.

Долоо.Хөлөг онгоцыг бүртгэлээс хасах, бүртгэлийг цуцлах

7.1.Хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгэлтэй хөлөг онгоцыг дараах тохиолдолд бүртгэлээс хасна:

7.1.1.хөлөг онгоцны бүртгэлийн хүчинтэй байх хугацаа дууссан;

7.1.2.хөлөг онгоцыг өөр улсын бүртгэлд бүртгүүлэх болсон;

7.1.3.хөлөг онгоц эзэмшигч хөлөг онгоцыг худалдахаар болсон;

7.1.4.хөлөг онгоцны ашиглалтын хугацаа дууссан, эсхүл цаашид ашиглах боломжгүй болсон;

7.1.5.хөлөг онгоц байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл, ослын улмаас живсэн.

7.2.Дараах тохиолдолд хөлөг онгоцыг бүртгэлээс хассан гэрчилгээг олгоно.

7.2.1.зээлийн төлбөрийг бүрэн төлж, зээлийн баталгааг бүртгэлээс хасуулсан байх;

7.2.2.хөлөг онгоцны бүртгэлтэй холбоотой өр төлбөрийн үлдэгдэлгүй байх;

7.2.3.хөлөг онгоцны багийн гишүүдийн хөдөлмөрлөх эрхтэй холбоотой аливаа шийдвэрлэгдээгүй гомдол, нэхэмжлэлгүй байх;

7.2.4.боомт болон эргийн улсын хяналт шалгалтад хамрагдаж саатуулагдсан бол зөрчил, дутагдлаа арилгасан байх.

7.3.Хөлөг онгоцны бүртгэлийг дараах тохиолдолд цуцална:

7.3.1.хөлөг онгоц боомт болон эргийн улсын хяналт шалгалтад хамрагдаж 2 болон түүнээс дээш удаа саатуулагдсан;

7.3.2.Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөл, олон улсын болон бүс нутгийн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан хориг арга хэмжээг зөрчсөн;

7.3.3.хууль бус тээвэрлэлт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулсан;

7.3.4.хөлөг онгоцны байршил тогтоох болон харилцаа холбооны төхөөрөмжийг тодорхой шалтгаан, тайлбаргүйгээр унтраасан;

7.3.5.загас агнуур хийсэн, түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулсан;

7.3.6.хөлөг онгоцны бүртгэлийн болон бусад гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн;

7.3.7.Захиргааны зүгээс Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгэлтэй хөлөг онгоцтой холбоотойгоор далбааны эзэн улсын нэр хүнд, үндэсний эрх ашигт сөргөөр нөлөөлөхүйц нөхцөл байдал үүссэн гэж үзвэл.

7.4.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгэгдсэн хөлөг онгоц энэ журмын 7.3-т заасан үйл ажиллагаа явуулсан бол олон улсын эрх зүйн хүрээнд хариуцлага хүлээлгэснээс үл хамааран бүртгэлийг цуцалж, Олон улсын далайн байгууллага болон холбогдох эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэнэ.

7.5.Хөлөг онгоцны бүртгэлийг цуцалсан тохиолдолд бүртгэлийн хураамжийг буцаан олгохгүй.

Найм.Далайчны чадамжийн гэрчилгээг хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах

8.1.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгэгдсэн хөлөг онгоцны багийн гишүүн “Далайчныг сургах стандарт, гэрчилгээ олгох болон ээлжийн ажиллагааны тухай олон улсын конвенц”-ын 6 дугаар зүйлд заасан гэрчилгээ, Далай ашиглах тухай хуулийн 18.1.1-д заасан чадамжийн гэрчилгээтэй байна.

8.2.Хөлөг онгоцны багийн гишүүний далайчны чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулах хүсэлтийг Захиргаанаас баталсан маягтын дагуу үнэн зөв бөглөж, дараах баримт бичгийн хуулбарыг хавсаргана:

8.2.1.чадамжийн гэрчилгээ болон холбогдох бусад сургалтад хамрагдсаныг нотлох гэрчилгээ;

8.2.2.эрүүл мэндийн гэрчилгээ;

8.2.3.иргэний үнэмлэх, эсхүл гадаад паспорт.

8.3.Чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулсан гэрчилгээ нь түр болон байнгын гэсэн төрөлтэй байна.

8.4.Түр гэрчилгээ нь 3 сарын хугацаатай байна.

8.5.Захиргаа түр гэрчилгээний хүчинтэй хугацаанд далайчны чадамжийн гэрчилгээг олгосон байгууллагаас лавлагаа, тодруулга авч гэрчилгээний үнэн зөвийг нягталсны үндсэн дээр баталгаажуулна.

8.6.Чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулсан тохиолдолд байнгын гэрчилгээг чадамжийн гэрчилгээний хүчинтэй хугацаагаар олгоно.

8.7.Чадамжийн гэрчилгээний хугацаа дууссан тохиолдолд хөлөг онгоц эзэмшигчээс гаргасан хүсэлтийг үндэслэн чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулсан гэрчилгээг шинэчлэн олгоно.

8.8.Чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулсан гэрчилгээ дараах тохиолдолд хүчингүй болно:

8.8.1.хөлөг онгоцыг бүртгэлээс хассан, эсхүл бүртгэлийг цуцалсан;

8.8.2.далайчин бусад улсын далбаатай хөлөг онгоц дээр ажиллахаар болсон.

Ес.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн үйлчилгээний төлбөр

9.1.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн үйлчилгээний төлбөрийг Захиргаанаас илгээсэн нэхэмжлэлийн дагуу төлнө.

9.2.Хөлөг онгоцыг зуучлагчаар дамжуулан бүртгүүлэх тохиолдолд бүртгэлийн үйлчилгээний төлбөр төлөх нөхцөл, хугацаа, хөнгөлөлтийн хувь хэмжээг Захиргаатай байгуулсан гэрээнд заана.

Арав.Бусад

10.1.Энэ журмыг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

----oOo----

Засгийн газрын 2023 оны 04 дүгээр
сарын 12-ны өдрийн 128 дугаар
тогтоолын 2 дугаар хавсралт

**МОНГОЛ УЛСЫН ХӨЛӨГ ОНГОЦНЫ БҮРТГЭЛД ХӨЛӨГ ОНГОЦ
БҮРТГЭХ, БҮРТГЭЛИЙН ХҮЧИНТЭЙ БАЙХ ХУГАЦААГ СУНГАХ,
БҮРТГЭЛИЙГ ЦУЦЛАХ, ДАЛБААНЫ ЭЗЭН УЛСЫН ХЯНАЛТ
ТАВИХТАЙ ХОЛБООТОЙ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨЛБӨРИЙН
ХЭМЖЭЭНИЙ ДООД ХЯЗГААР**

Нэг.Бүртгэлийн үйлчилгээний төлбөр

1.1.Энгийн бүртгэл

(ам. доллар)

Бүртгэлийн төлбөр	Цэвэр даац	
	0 - 1000	>1001
	50	цэвэр даац * 0.05
	Бохир даац	
	0 - 1000	>1001
Түр бүртгэлийн гэрчилгээ	200	300
Байнгын бүртгэлийн гэрчилгээ	300	400
Радио холбооны түр гэрчилгээ	100	
Багийн гишүүдийн аюулгүй ажиллагааны түр бүртгэлийн гэрчилгээ	50	
Хөлөг онгоцны бүртгэлийн нэр баталгаажуулалт	50	
Хөлөг онгоцны нэр, дуудлагын дугаар тэмдэглэлийн гэрчилгээ	100	
Хөлөг онгоцны алсын зайны хяналтын төлбөр	500	

Жилийн төлбөр	Цэвэр даац	
	0 - 300	>301
Даацын жилийн төлбөр	30	цэвэр даац * 0.1
Радио холбооны гэрчилгээ	150	
Радио холбооны төлбөр	50	
Багийн гишүүдийн аюулгүй ажиллагааны байнгын гэрчилгээ	150	
	Бохир даац	
	0 - 300	>301
Төлбөрийн баримт	100	200
Хөлөг онгоцыг алсын зайнаас хянах үйл ажиллагааны төлбөр	500	

1.2. Хөлөг онгоцыг дангаар түрээслэх бүртгэл

1.2.1. Бүртгэлийн төлбөрийг энгийн бүртгэлийн жилийн төлбөртэй адил хэмжээгээр тооцох ба төлбөрийг 2 хүртэлх жилээр тооцно.

1.3. Хөлөг онгоцыг дангаар түрээслэх бүртгэлийг түр хаах

(ам. доллар)

Бүртгэлийг хаах өргөдөл	200	
Хөлөг онгоцыг дангаар түрээслэхийг зөвшөөрсөн бичиг	100	
	Цэвэр даац	
	0 - 300	>301
Даацын жилийн төлбөр	30	цэвэр даац * 0.1
	Бохир даац	
	0 - 300	>301
Төлбөрийн баримт	100	200
Чөлөөлөлтийн гэрчилгээ	200	

1.4. Дарвуулт хөлөг онгоц

(ам. доллар)

Бүртгэлийн төлбөр	Цэвэр даац	
	0 - 1000	>1001
Бүртгэлийн төлбөр	50	цэвэр даац * 0.05
Түр бүртгэлийн гэрчилгээ	100	
Байнгын бүртгэлийн гэрчилгээ	200	
Радио холбооны түр гэрчилгээ	50	
Хөлөг онгоцны бүртгэлийн нэр баталгаажуулалт	50	
Багийн гишүүдийн аюулгүй ажиллагааны түр бүртгэлийн гэрчилгээ	50	
Жилийн төлбөр	Цэвэр даац	
	0 - 300	>301
Даацын жилийн төлбөр	30	цэвэр даац * 0.1
Радио холбооны гэрчилгээ	100	

Радио холбооны төлбөр	50	
Багийн гишүүдийн аюулгүй ажиллагааны бүртгэлийн гэрчилгээ	50	
	Бохир даац	
	0 - 300	>301
Төлбөрийн баримт	100	200

1.5.Хөлөг онгоцны бүртгэлээс хасах

(ам. доллар)

Бүртгэлээс хассан гэрчилгээ	900
-----------------------------	-----

1.6.Үл хөдлөх хөрөнгийн зээлийн барьцааны бүртгэл

(ам. доллар)

Үл хөдлөх хөрөнгийн зээлийн барьцааны бүртгэл, шилжүүлэг	400
Төлбөрийн баримт	100
Нийт дүн	500

1.7.Үл хөдлөх хөрөнгийн зээлийн барьцаа чөлөөлөлтийн гэрчилгээ

(ам. доллар)

Үл хөдлөх хөрөнгийн зээлийн барьцаанаас чөлөөлөх	300
Төлбөрийн баримт	100
Нийт дүн	400

1.8.Хөлөг онгоцны нэр, эсхүл эзэмшигч солих

(ам. доллар)

Хөлөг онгоцны нэрийн баталгаажуулалт	50
Хөлөг онгоцны бүртгэлд өөрчлөлт оруулах	100
Бүртгэлийн гэрчилгээг шинэчлэн олгох	100
Радио холбооны гэрчилгээг шинэчлэн олгох	100
Багийн аюулгүй ажиллагааны гэрчилгээг шинэчлэн олгох	100
Төлбөрийн баримт	100
Хөлөг онгоцны нэр, дуудлагын гэрчилгээ	150
Нийт дүн	700

1.9.Бусад

(ам. доллар)

Бүртгэлийн тэмдэглэл	200
Чөлөөлөлтийн гэрчилгээ, эзэмшлийн гэрчилгээ	200
Даатгалын гэрчилгээ	200
Баримт бичгийн баталгаажуулалт	50
Баримт бичиг, эсхүл гэрчилгээг нөхөн олгох	100
Төлбөрийн баримт	100
Нэг удаагийн аялал (Энгийн бүртгэлийн төлбөрийн хувиар тооцно)	
а.Бүртгэлийн төлбөр	75%
б.Гэрчилгээний төлбөр	50%
Нэг удаагийн аяллын зөвшөөрөл	150
Буухиа шуудан	50
Баталгаажуулах захидал	200
Хөлөг онгоцны бүртгэлийн товч түүх агуулсан гэрчилгээ	200
Далайн хөдөлмөрийн тухай конвенцын гэрчилгээ	200
Бусад гэрчилгээ (Олон улсын далайн байгууллагын конвенц, протоколд нэмэлт, өөрчлөлт орсонтой холбогдуулан гарч болох шинэ төрлийн гэрчилгээ)	200

1.10.Далайчны чадамжийн гэрчилгээг баталгаажуулах

(ам. доллар)

Баталгаажуулалтын гэрчилгээ	150
Нэг удаагийн аялалд зориулсан баталгаажуулалтын гэрчилгээ	100

Хоёр.Техникийн гэрчилгээний төлбөр

(ам. доллар)

	Бохир даац	
Техникийн гэрчилгээний төлбөр	0-1000	>1001
	50	100

2.1.Техникийн гэрчилгээнд дараах гэрчилгээ хамаарна:

- Аюулгүй ажиллагааны менежментийн гэрчилгээ;
- Аюулгүй байдлын менежментийн гэрчилгээ;
- Зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй байдлын гэрчилгээ;
- Даацын тэмдэглэгээний гэрчилгээ;
- Ачаа тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй байдлын гэрчилгээ;
- Ачаа тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй хийцийн гэрчилгээ;
- Ачаа тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй холбооны гэрчилгээ;
- Багтаамжийн хэмжилтийн гэрчилгээ;
- Тосны бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх гэрчилгээ;
- Агаарын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх гэрчилгээ;
- Бохир усны бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх гэрчилгээ;
- Хог хаягдлын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх гэрчилгээ;
- Хортой шингэн бодисын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх гэрчилгээ;
- Аюултай химийн бодис тээвэрлэх гэрчилгээ;
- Шингэрүүлсэн хий тээвэрлэх гэрчилгээ;
- Үр тариа тээвэрлэх гэрчилгээ;
- Бүхэл, задгай ачаа тээвэрлэх гэрчилгээ;
- Аюулгүй хөвөлтийн гэрчилгээ;
- Ачаа тээврийн хөлөг онгоцны тоног төхөөрөмжийн гэрчилгээ;
- Хөлөг онгоцны аюулгүй байдлын гэрчилгээ;
- Чөлөөлөлтийн гэрчилгээ.

Гурав.Далбааны эзэн улсын хяналт шалгалтын төлбөр

3.1.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгэгдсэн аялж байгаа бүх хөлөг онгоц хяналт шалгалтын жилийн төлбөрийг дараах хэмжээгээр төлнө.

(ам. доллар)

№	Бохир даац	Хэмжээ
1.	≤1500	500
2.	1501 - 8000	1000
3.	≥8001	1500

Дөрөв.Хөлөг онгоцны бүртгэлийн үйлчилгээний төлбөрийн хөнгөлөлт

4.1.Монгол Улсын хөлөг онгоцны бүртгэлд хөлөг онгоц бүртгүүлэх үйл ажиллагаанд зуучлагч бүртгэлийн төлбөрөөс дараах хөнгөлөлтийг эдэлнэ:

№	Бүртгүүлсэн хөлөг онгоцны тоо	Хөнгөлөлтийн хувь
1.	25 ба түүнээс дээш	10%
2.	50 ба түүнээс дээш	15%
3.	75 ба түүнээс дээш	20%

---o0o---

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 9.25

Индекс: 200003